

MAJA PERŠIČ

Srednja ekonomska in trgovska šola Nova Gorica, Erjavčeva ulica 8, 5000 Nova Gorica
majapersicmaja@gmail.com

FINANČNA ŠOLSKA UČNA POT V NOVI GORICI

Raziskovalna naloga

Nova Gorica, marec 2026

KAZALO VSEBINE

POVZETEK

1	UVOD.....	1
1.1	Opredelitev raziskovalnega področja	1
1.2	Namen in cilji raziskovalne naloge	1
1.3	Raziskovalna vprašanja, predpostavke in omejitve pri obravnavanem problemu	2
1.4	Raziskovalne metode.....	3
1.5	Izvirni prispevek k praksi in teoriji	4
2	TEORETIČNI DEL	5
2.1	Banke in hranilnice	5
2.2	Zavarovalnice.....	13
2.3	Lokalna opredelitev bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici	17
3	FINANČNA PISMENOST	19
3.1	Razlike med finančno pismenostjo in zmožnostjo	19
3.2	Prednosti in priporočila za povečanje finančne pismenosti in zmožnosti	20
3.3	Zmožnosti finančne pismenosti po spolu	21
3.4	Finančno opismenjevanje mladih v Sloveniji.....	21
4	FINANČNA UČNA POT	25
4.1	Učna pot.....	25
4.2	Finančna šolska učna pot.....	26
5	PRAKTIČNI DEL	28
5.1	Problem, namen in cilji	28
5.2	Časovni potek raziskave.....	28
5.3	Raziskovalni vzorec	28
5.4	Raziskovalna vprašanja	28
5.5	Načrt dela	28
5.6	Metoda dela.....	29
6	INTERPRETACIJA REZULTATOV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA.....	29
7	ANALIZA VSEBINE POROČIL FINANČNE ŠOLSKE UČNE POTI	56
8	PRESOJA REZULTATOV ANALIZE DOSEŽKOV V FINANČNI PISMENOSTI (PISA 2012)	62
9	REZULTATI	64
10	ZAKLJUČEK.....	67
11	VIRI IN LITERATURA.....	70
12	PRILOGE.....	76

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Kateri letnik sedaj v tem šolskem letu obiskuješ?.....	55
Preglednica 2: Katerega spola si?.....	56
Preglednica 3: Rezultati Poročil finančne učne poti - ogled bank, hranilnic in zavarovalnic...	57

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Kaj vam pomeni beseda denar?	34
Graf 2: Ali izdelke in storitve plačaš z gotovino ali bančno kartico?	35
Graf 3: Ali ti denar za malico dajo starši?.....	36

Graf 4: Kaj menite, kaj spada med storitve bank in hranilnic?	36
Graf 5: Ali imaš sedaj na banki ali v hranilnici odprt svoj bančni račun (imaš svojo bančno kartico)?.....	39
Graf 6: Sedaj na banki ali v hranilnici odprt svoj bančni račun (v lasti bančno kartico) - po spolu	40
Graf 7: Koliko se z navedenimi trditvami strinjaš?.....	40
Graf 8: Koliko se z navedenimi trditvami strinjaš?.....	42
Graf 9: Ali veš, kje se te banke v Novi Gorici nahajajo?	44
Graf 10: Ali veš, kje se te hranilnice v Novi Gorici nahajajo?	46
Graf 11: Ali si ti ali kdo od vaše družine zavarovan pri zavarovalnici?.....	48
Graf 12: Koliko se z navedenimi trditvami strinjaš?.....	48
Graf 13: Ali veš, kje se te zavarovalnice v Novi Gorici nahajajo?.....	51
Graf 14: Ali si znaš predstavljati, kaj je učna pot?	52
Graf 15: Ali veš, da v Novi Gorici obstaja finančna učna pot na kateri izveš,	53
Graf 16: Ali bi to finančno šolsko učno pot želel obiskati?	54
Graf 17: Koliko let imaš sedaj?	56

POVZETEK

Ljudje smo dandanes vpeti tudi v finančni svet: plačevanje različnih storitev in kupovanje izdelkov z gotovino, bančnimi karticami ali preko spletne banke, izpolnjevanje različnih dokumentov tako na bankah kot tudi v hranilnicah in zavarovalnicah. Za to je potrebno biti večč, imeti vsaj nekaj vedenj in biti notranje motiviran. Obvladanje rokovanja z osebnimi finančnimi sredstvi je pomembna veččina vsakega posameznika. Pri svojem delu opažam, da dijaki in dijakinje (v nadaljevanju: dijaki) pri njihovi starosti nimajo še razvitih tovrstnih sposobnosti in pridobljenega znanja. Ugotovila sem, da jih vsebine vezane na denar in kar je povezano z njim zanimajo. V raziskovalni nalogi predstavim, katere storitve svojim komitentom banke, hranilnice in zavarovalnice ponujajo, kje se le-te v Novi Gorici nahajajo in kaj je finančna pismenost. Ravno tako pojasnim dejavnike, ki vplivajo na motiviranost dijakov za poznavanje teh vsebin, med drugim finančno šolsko učno pot. V empiričnem delu naloge prikažem razloge za uspešnost dijakov pri poznavanju storitev prej omenjenih ustanov in njihovih lokacij v Novi Gorici ter koliko so finančno pismeni. Tovrstne rezultate sem pridobila s pomočjo analiz spletnega anketiranja dijakov prvih letnikov (treh različnih srednješolskih programov – dveh poklicnih: Administrator in Trgovec ter strokovnega Ekonomski tehnik), njihovih poročil iz ogleda po finančni šolski učni poti in podatkov Poročila PISA 2012. Zanimalo me je predvsem, zakaj tovrstnih vsebin ne poznajo.

Ključne besede: finančna pismenost, banke, hranilnice, zavarovalnice, finančna šolska učna pot

ABSTRACT

In contemporary society, individuals are increasingly integrated into the financial system. Daily activities include paying for services and purchasing goods using cash, debit or credit cards, or online banking platforms, as well as completing various forms and administrative procedures at banks, savings institutions and insurance companies. Effective participation in such activities requires practical skills, a foundational level of financial knowledge and intrinsic motivation. The ability to manage personal financial resources competently represents an essential life skill for every individual. In my professional practice, I have observed that secondary school students have not yet developed sufficient financial competencies or acquired adequate knowledge in the field of personal finance at their age. At the same time, I have found that they demonstrate a genuine interest in topics related to money and financial matters. The research paper presents the range of services offered to clients by banks, savings institutions and insurance companies, identifies their locations in Nova Gorica and defines the concept of financial literacy. Furthermore, it examines the factors influencing students' motivation to acquire knowledge in this field, including the role of a financial school learning pathway as a form of experiential learning. The empirical section of the study analyses the reasons for students' success in identifying the services provided by the aforementioned financial institutions and their locations in Nova Gorica, as well as assessing their level of financial literacy. The findings are based on an analysis of data collected through an online survey administered to first-year students enrolled in three different upper secondary education programmes (two vocational programmes - Administrator and Retail Salesperson and one technical programme - Economic Technician), an analysis of their reports following participation in the financial school learning pathway and data from the Programme for

International Student Assessment (PISA 2012). The primary focus of the research was to determine why students lack knowledge of these financial topics.

Keywords: financial literacy, banks, savings institutions, insurance companies, financial school learning pathway

1 UVOD

1.1 Opredelitev raziskovalnega področja

Kot srednješolska učiteljica strokovnega modula M1 Temelji gospodarstva in sklopa Gospodarske dejavnosti v 1. letniku triletnega srednjega poklicnega programa Administrator in Trgovec ter strokovnega modula M4 Sodobno gospodarstvo sklopa Gospodarske dejavnosti v 1. letniku štiriletnega srednjega strokovnega programa Ekonomski tehnik opažam, da dijaki največ poznajo delovanje banke pri kateri imajo odprt bančni račun. S storitvami ostalih bank, hranilnic in zavarovalnic so seznanjeni v manjši meri ali pa sploh niso. Ravno tako jih večina ne ve, kje se tovrstne ustanove v Novi Gorici nahajajo. Razlog za to so zagotovo številni dejavniki, ki bi jih želela raziskati.

Banke, hranilnice in zavarovalnice so finančne ustanove, ki svojim strankam – komitentom, tj. občanom in občankam nudijo storitve vezane na finančna sredstva po vseh Sloveniji, k njihovi uporabi nagovarjajo tudi mlade – dijake.

Menim, da je poznavanje in uporaba storitev ustanov kot so banke, hranilnice in zavarovalnice tako odraslih kot mladih v današnjem sodobnem času neizogibno. Namreč, kadarkoli želimo kupiti izdelek ali koristiti storitve nekega podjetja (trgovskega, obrtnega, ...), potrebujemo denar – bodisi gotovino bodisi koristimo plačilo z bančno kartico ali pa plačilo opravimo preko spleta. Vpeti smo v finančni svet s pomočjo katerega zadovoljujemo lastne primarne potrebe (po sitosti, odžeganju, spanju, ...) in sekundarne potrebe (po udobju, ljubezni, ...). Finančno znanje in izkušnje rada prenašam na svoje dijake. Med poukom spoznavamo naloge in odgovornosti vseh treh ustanov, se o njihovih storitvah pogovarjamo, izmenjujemo praktične primere iz vsakdanjega življenja in o njih pišemo. Večina le-tega (storitve in lokacije teh finančnih ustanov) je dijakom nepoznana. To pa sta tudi razloga za kar velik odstotek dijakov, ki niso splošno in strokovno razgledani za tovrstne vsebine. S tem izzivom se soočam vsako leto znova, včasih bolj včasih manj uspešno. V letih mojega poučevanja sem zasledila trend rasti poznavanja storitev bank, hranilnic in zavarovalnic s starostjo dijakov. Starejši kot so, več njihove storitve koristijo, posledično vedo, kje se v okolišju naše Srednje ekonomske in trgovske šole Nova Gorica nahajajo in bolj so finančno pismeni.

1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je poiskati čim več dejavnikov, ki vplivajo na poznavanje bank, hranilnic in zavarovalnic ter finančno pismenost dijakov. Po opredelitvi vzrokov pa bom skušala ponuditi različne dejavnosti, ki bi povečale zanimanja s strani dijakov za poznavanje storitev tovrstnih finančnih ustanov in njihovih lokacij.

Cilj moje raziskovalne naloge je ugotoviti, zakaj je število dijakov z nepoznavanjem storitev bank, hranilnic in zavarovalnic in njihovih lokacij v Novi Gorici tako visoko in kaj bi lahko naredili, da bi ta trend spremenili.

1.3 Raziskovalna vprašanja, predpostavke in omejitve pri obravnavanem problemu

Zakaj veliko število dijakov ne pozna storitev bank, hranilnic in zavarovalnic, po večini ne vedo kje se le-te v Novi Gorici nahajajo in niso zelo finančno pismeni?

Na portalu mlad.si Urada Republike Slovenije za mladino, ki je del Ministrstva za vzgojo in izobraževanje RS so pod vprašanjem Ali so mladi finančno pismeni? ugotovili, da mladi šele na prehodu v odraslo dobo spoznajo pomen finančne pismenosti. Posledično se ne počutijo pripravljeni za ravnanje z osebnimi financami (Ferlin, 2023).

Avtorica Gorana Savanović je v svojem delu Finančna pismenost mladih v Sloveniji (2020) v okviru raziskave ugotovila, da so mladi danes velikokrat zadržani do ravnanja s financami in imajo nedoločen odnos do finančne odgovornosti. Avtorica še posebej izpostavlja pomanjkanje tovrstnih vsebin v vzgojno-izobraževanih zavodih (Savanović, 2020, str. 45-46).

Kako motivirati dijake k boljšemu poznavanju storitev bank, hranilnic in zavarovalnic, njihovih lokacij v Novi Gorici in izboljšanju njihove finančne pismenosti?

Dijake učitelji opremimo z znanjem, kaj banke, hranilnice in zavarovalnice nudijo. Učimo jih tudi s konkretnimi primeri, kjer odgovorimo na vprašanja kot npr. kako odpreti svoj prvi bančni račun, kaj pomeni varčevati za kolo ali izlet, ali stroške nesreče poravnava zavarovalnica. Če dijaki pri odgovorih zaznajo koristi storitev, jih te vsebine tudi bolj pritegnejo. V šoli prav tako pripravimo delavnice, da se dijaki preizkusijo v odločanju o izbiri odprtja bančnega računa pri določeni banki ali hranilnici, kako se sklene zavarovanje ali na kakšen način se finančno načrtuje. Dijake poleg tega dodatno zunanje motiviramo z obiskom tovrstnih ustanov, kjer si jih ogledajo v živo, svetovalci jim predstavijo njihove storitve in uporabnost spletnih finančnih orodij ter aplikacij. Ta pristop je eden od načinov, da dijaki pridobijo še praktične izkušnje. V primeru, da te ustanove ne morejo sprejeti večjega števila dijakov, a jih učitelji želimo seznaniti s praktičnimi primeri, lahko organiziramo mini ekskurzijo v kraju šolanja, v našem primeru v Novi Gorici. Tovrstno dejavnost imenujem finančna učna pot. Dijaki si v živo ogledajo, kje se banke, hranilnice in zavarovalnice lokacijsko nahajajo ter prisluhnejo učiteljevi nekoliko drugačni predstavitvi. Da dijaki obravnavano vsebino utrdijo, pri pouku za šolsko nalogo napišejo poročilo v katerem predstavijo povezave med predhodno obravnavano teorijo in doživeto prakso. Dodana vrednost za višjo finančno pismenost dijakov so vsekakor izvedba kvizov, natečajev, igranje simulacijske igre Upravljalj svoj denar in ogled Muzeja bančništva Bankarium v Ljubljani.

Kaj so razlogi za manjše število dijakov kot poznavalcev omenjenih storitev, lokacij in njihovo nižjo finančno pismenost?

V Katalogih znanja srednjih poklicnih izobraževanj Administrator in Trгоvec, modula M1 Temelji gospodarstva in srednjega strokovnega izobraževanja Ekonomski tehnik M4 Sodobno gospodarstvo je med cilji, ki jih dijaki morajo doseči, zapisano, da analizirajo vlogo bank v prometu blaga in storitev in opredelijo gospodarski pomen zavarovalnic ter predstavijo vrste zavarovanj. Na tem mestu naj omenim, da hranilnice v vseh treh katalogih znanja sploh niso umeščene. Ravno tako gre za osredotočenost le na teorijo, brez pridobitve praktičnih izkušenj kot npr. rokovanje z bančni računi, varčevanji in zavarovanji (CPI, 2020).

Med pogovori z dijaki v času pouka sem ugotovila, da večino finančnih zadev urejajo njihovi starši/skrbniki (v nadaljevanju: starši). Posledično dijaki nimajo potreb po tovrstnih zanimanjih. Ker nimajo rednih osebnih dohodkov in niso lastniki nepremičnin, se ne srečujejo z vsebinami kot so kredit, zavarovanje premoženja ali investicije. Pričakovala bi, da so mladi o teh temah seznanjeni vsaj preko socialnih omrežij Instagram in/ali TikTok. Zaupali so mi, da občasno vidijo oglaševanja s strani bank, hranilnic in zavarovalnic, a so nezanimiva. Ravno tako ne razumejo, kaj jim oglasi sporočajo, zaradi kompleksnega besedišča. Zanj bi potrebovali dodatna pojasnila, da bi razumeli uporabnost takšnih storitev. Ob tem se mi je pojavilo vprašanje, kako naj motiviram dijake, če doma nimajo okolja, ki s strani staršev ne spodbuja tudi finančne vsebine. To je hkrati postal tudi moj izziv, s katerim se kot učiteljica strokovnih modulov Temelji gospodarstva in Sodobno gospodarstvo, sklopov Gospodarske dejavnosti srečujem vsako leto. Možni razlogi (ki jih bom skušala opredeliti v empiričnem delu) so: slabe finančne navade, nezainteresirano in nespodbudno domače okolje za finančne vsebine, pomanjkanje prostega časa, preveč ukvarjanja s telefoni, preveč učenja na pamet, premalo zastavljenih ciljev v katalogih znanj idr.

Ali so dijakinje pri poznavanju prej omenjenih storitev boljše od dijakov? Ali se dijakinje za tovrstne vsebine zanimajo raje in so s tem bolj finančno pismene kot dijaki?

Pri prebiranju različne literature sem ugotovila, da pri poznavanju bank, hranilnic in zavarovalnic ter obvladovanju finančne pismenosti med slovenskimi dijaki in dijakinjami ni zelo velikih razlik. So le manjše, trdijo v poročilih raziskav PISA 2018 in 2022. Na drugi strani raziskave PISA 2012, Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju: OECD), pa kažejo, da so anketirane dijakinje v povprečju za nekaj odstotkov uspešnejša od anketiranih dijakov (OECD, 2014).

Te trditve bom preverila še s spletnim anketiranjem dijakov, analiziranjem njihovih poročil in presojo rezultatov analize dosežkov v finančni pismenosti dijakov PISA 2012.

1.4 Raziskovalne metode

V mojo raziskavo o poznavanju bank, hranilnic in zavarovalnic ter njihovih lokacij v Novi Gorici in finančni pismenosti, so bili vključeni vsi dijaki 1. letnikov triletnega srednjega poklicnega izobraževanja Administrator in Trgovec ter štiriletnega srednjega strokovnega programa Ekonomski tehnik Srednje ekonomske in trgovske šole v Novi Gorici v letih od 2023 do 2026. Za namene raziskovanja teh vsebin sem izdelala spletni vprašalnik, ki ga v teh letih namenjam spremljanju podatkov o poznavanju storitev bank, hranilnic in zavarovalnic, lokacij slednjih v Novi Gorici s strani dijakov in ali so finančno pismeni.

Anketo v spletni različici sem izvedla v šestih različnih srednješolskih programih, strokovnih in poklicnih (213 dijakov). Anketa je vsebovala 20 anketnih vprašanj – zaprtega in odprtega tipa, vprašanja z več možnimi odgovori, vprašanja, ki merijo strinjanja dijakov z v naprej določenimi trditvami. Analizirala sem poročila dijakov obiska finančne šolske učne poti dveh različnih srednješolskih poklicnih programov (156 dijakov).

1.5 Izvirni prispevek k praksi in teoriji

Z raziskavo želim ugotoviti, kaj so razlogi, da dijaki v veliki meri ne poznajo storitev bank, hranilnic in zavarovalnic. Zanimajo me tudi vzroki, zakaj ne vedo, kje se te finančne ustanove v Novi Gorici nahajajo. Med drugim želim v tej raziskovalni nalogi opredeliti dejavnike za nižjo finančno pismenost dijakov in obenem ponuditi nekaj primerov dobrih praks za njihovo izboljšavo, ki so se izkazale za uspešne. Menim, da smo učitelji, starši in dijaki uspešni, ko skupaj sodelujemo in smo aktivni tudi, ko gre za medsebojno povezanost v poznavanju finančnega kroga.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Banke in hranilnice

V nadaljevanju predstavim začetek in zgodovino nastanka denarja, njegove oblike, kaj banke in hranilnice so, opišem njihove storitve. Nato pojasnim njihovo razdelitev na vrste, vključujoč banke in hranilnice v Sloveniji, slovensko denarno enoto, Banko Slovenije in Evropsko centralno banko.

2.1.1 Nastanek in zgodovina denarja

Denar se je pojavil že pred tisoč leti in se je skozi zgodovino človeka neprestano spreminjal. Zanj ima pomembno vlogo, saj je osnova gospodarskega in družbenega napredka. Denar je instrument menjave, ima veljavo vrednosti in je sredstvo s katerim ljudje ohranjamo premoženje. Na razvoj denarja so vplivali civilizacijski napredek in njegove prilagoditve. Najprej so ljudje blago in storitve menjali za blago ali storitve, kar imenujemo blagovna menjava ali z drugo besedo barter. V tem primeru gre za neposredno menjavo dobrin in storitev, kjer vmesnega sredstva kot je denar ni. Sčasoma so ugotovili, da ima te vrste blagovni sistem slabosti. Namreč, blagu in storitvam je težje določati vrednost ali pa so nedeljive, pojavijo se težave pri njihovem shranjevanju, saj se lahko pokvarijo in uničijo ter plačilo na obroke ali z zamikom ni možno.

Sprva so denar uporabljali kot notranjo vrednost - sol, živina in žito. Le-to je bilo navadno privzeto kot uporabno merilo za lažjo zamenjavo. Gre za tržno zamenjavo določenega blaga v začetku zgodovine denarja, kjer so ga prve civilizacije, npr. Sumerci in Egipčani, uporabljale kot osnovo za trgovanje. Zatem so pričeli uporabljati kovinske zasnove denarja. In sicer, v 7. stol. pr. n. št. so pričeli kovati prve kovance v Mali Aziji. Izdelani so bili iz žlahtnih kovin in z enako težo. Slednje je bilo jamstvo za njihovo trdnost in kredibilnost. Kmalu so ga začeli uporabljati tudi Grki, Rimljani in druga ljudstva. Kovani denar je postal glavno sredstvo pri trgovanju z blagom in storitvami. Razvila se je trgovina in posledično je vplivala na rast in razcvet držav. Oblike denarja so se spremenile. Kovance so v srednjem veku zamenjale bančne menice potrebne v primerih večjih transakcij. Pojavile so se prvotne oblike papirnatega denarja. V tedanjem času, v 11. stol. ga je pričela izdajati tudi Kitajska. Gre za denar, ki je bil po teži lažji, pa tudi varnejši pri uporabi. Postal je pomemben element trgovanja v vseh delih sveta, saj je prvotna oblika denarja bila zgled in vzorec za njegove kasnejše spremembe. V današnjem sodobnem času se po večini za blago in storitve plačuje brezgotovinsko, tj. z bančnimi karticami, nakazili preko spletnih bank itd. V porastu je menjava denarja v kripto valute (Carlin in Soskice, 2014, str. 149).

Bančna industrija se je, po besedah Ismaylove (2020, str. 1) dramatično spremenila od prodora interneta in uvedbe koncepta internetnega bančništva. Ter nadaljuje (prav tam), da je internetno bančništvo nova vrsta informacijskega sistema, ki uporablja inovativne vire interneta, prek katerega lahko stranke uporabljajo vse več bančnih storitev.

2.1.2 Oblike denarja

Oblike denarja so se skozi zgodovino spreminjale glede na tehnološki napredek in potrebe gospodarstva. Denar v sodobnem času vključuje kovance in bankovce, ki jih izdajajo centralne banke in predstavljajo fizično obliko denarja.

Na drugi strani imamo bančni denar, ki je povezan z bančnimi računi in omogoča prenos preko elektronskih oz. digitalnih sistemov, med katerimi je trenutno najbolj razširjen brezgotovinski kartični sistem plačevanja. Z razvojem tehnologije se je pojavil tudi digitalni denar, kamor sodijo kripto valute, kot je Bitcoin, ki temelji na decentraliziranem omrežju blockchain (verižnih podatkovnih blokov), kar omogoča transakcije brez posrednikov, kar uporabnikom omogoča razpolaganje njihovih sredstev brez omejitev državnih meja, valutnih tečajev in potrditve transakcij tretjih oseb (Bilotta in Botti, 2018, str. 2–4).

2.1.3 Razlike med banko in hranilnico

Ob prebiranju spletne strani Investopedia sem ugotovila, da nam le-ta ponuja finančne vsebine vezane na denar. Na tej spletni strani se srečujejo ter izmenjujejo finančne informacije in izkušnje tako večji vlagatelji kot tudi lastniki podjetij, strokovnjaki, finančni svetovalci in vodstveni delavci. Skupaj delujejo že od leta 1999 z namenom, da njihovi bralci izboljšajo lastne finančne rezultate (2025).

Avtor je zapisal, da banke obstajajo vsaj od 14. stoletja dalje, ko se je v času renesanse družina Medici pričela ukvarjati z bančnimi storitvami. Od takrat naprej banke svojim strankam, tj. komitentom (potrošnikom in lastnikom podjetij) zagotavljajo varno mesto za shranjevanje gotovine ter jim denar posojajo za osebne nakupe in poslovna vlaganja. Ravno tako banke prejeta denarna sredstva kot polog uporabijo za dajanje posojil in zaračunavanje obresti nanje (Barone, 2025).

Pri Oxford University Press (2025) so zapisali, da je banka organizacija, ki opravlja različne finančne storitve, med drugim hrani ali posoja denar.

Banka je po besedah avtorja Barone (2025) finančni posrednik, ki zbira in hrani denar svojih komitentov kot varčevalcev ter ga posoja naprej posojilojemalcem.

Kinley (v Bansal, 2020, str. 11) razlaga, da je banka institucija, ki posameznikom zagotavlja denarna posojila in obratno, tj. posamezniki bankam zaupajo svoj denar, ko ga ne potrebujejo za uporabo.

Bančni sistem je osnovan na zaupanju, pojasnjuje Bansal (2020, str. 11), pri čemer so komitenti prepričani, da jim bo banka denar zagotovila, ko bodo zanj zaprosili. Ter nadaljuje (prav tam), da med komitenti in bankami obstaja fiduciarni, t. i. zaupniški odnos, ko drug drugemu zaupajo v tolikšni meri, da delujeta v skupnem interesu – komitent za dogovorjeno obdobje izroči denar banki, banka ga posodi za določen čas naprej drugemu komitentu.

V priročniku o bančništvu je Levine (2025) opredelil banko kot finančnega posrednika, ki v vlogi zbiratelja pologov varčevalcev in posojilodajalca komitentom omogoča znotraj gospodarstva

učinkovito prenašati finančne vire. Tovrstno poslovanje omogoča transformacijo zapadlosti, ko banke s kratkoročnimi pologi financirajo dolgoročna posojila (v Allen N. Berger, Philip Molyneux in John O. S. Wilson, 2025, str. 76-112).

Banke in hranilnice so, po definiciji Ministrstva za finance Republike Slovenije (v nadaljevanju: MF RS), kreditne institucije s sedežem v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: RS), ki lahko delujejo na območju naše države v primeru, ko pridobijo dovoljenje za opravljanje bančnih storitev v skladu z Zakonom o bančništvu (v nadaljevanju: ZBan-3). Kreditne institucije, ki z omenjenim zakonom pridobijo dovoljenje za opravljanje bančnih storitev in niso banke, imenujemo hranilnice (2021, člen 4).

Banka je po zapisu na spletni strani Združenja bank Slovenije (v nadaljevanju: ZBS) »kreditna institucija, ki ima dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, kot sta sprejemanje depozitov in dajanje kreditov« (ZBS, 2025a).

Pojasnili so tudi, da med finančne ustanove uvrščajo še hranilnice, ki zbirajo predvsem »hranilne vloge prebivalstva in malega gospodarstva, ukvarjajo pa se tudi s kreditiranjem teh dveh segmentov« (ZBS, 2025b).

2.1.4 Storitve bank in hranilnic

Na isti spletni strani Barone (v Investopedia, 2025) pojasnjuje, da je banka finančna institucija, ki ima pravico sprejemati vloge, bodisi čekovne bodisi hranilne. Ravno tako svojim strankam daje posojila. Med bančne storitve spadajo še individualni pokojninski računi, ki jih stranke bank pri njih odprejo, izdajanje potrdil o vlogah, menjava valut, omogočanje osebnih posojil in oddaja sefov v najem.

Storitve bank in hranilnic imenujemo, po besedah MF RS (2021), finančne storitve. Mednje uvrščajo »sprejemanje depozitov in drugih vračljivih sredstev od javnosti« (MF RS, 2021, člen 5) ter dajanje kreditov za svoj račun kot npr. potrošniški in hipotekarni krediti, odkup regresov, financiranje komercialnih poslov, plačilne storitve, izdajanje garancij in drugih jamstev, trgovanje za svoj račun in za račun strank, poslovanje z vrednostnimi papirji, tudi njihova hramba, svetovanje podjetjem glede kapitalskih struktur, združevanj in nakupom podjetij, denarno posredništvo na medbančnih trgih, upravljanje naložb in svetovanje v zvezi s tem, oddajanje sefov, investicijske storitve, izdajanje elektronskega denarja, storitve vezane na kripto sredstva (MF RS, 2021, člen 5).

Dodatne in druge finančne storitve, ki jih banke in hranilnice opravljajo, so zavarovalno zastopanje in opravljanje zavarovalnih poslov, upravljanje plačilnih sistemov in pokojninskih ter investicijskih skladov, kreditno posredništvo pri potrošniških in drugih kreditih (MF RS, 2021, člen 6).

Levine v knjigi *The Oxford Handbook of Banking* (2025, str. 76-112) razlaga, da **banke** zagotavljajo osrednje storitve za gospodarstvo:

1. pregledovanje naložb: banke pridobijo informacije o podjetjih (finančna poročila) ali posameznikih (preteklo poslovanje), ki zaprosijo za posojila (v nadaljevanju: komitenti); ocenijo njihova tveganja, ali bodo posojila lahko vrnili; presojujejo njihovo

rentabilnost (ali bo banka z odobritvijo posojila imela zaslužek); izbirajo najboljše projekte z nižjo stopnjo tveganja;

2. nadzor in izvajanje upravljanja glede financiranja: komitentom, ki so prejeli posojila, sledijo, kako denar uporabljajo; kontrolirajo jih, ali izposojena finančna sredstva namensko porabljajo; izvajajo nadzor nad tveganji danih posojil; za izboljšanje upravljanja s posojili, komitentom svetujejo ali od njih zahtevajo specifične ukrepe; za boljše upravljanje podjetja; uresničujejo, da komitenti izpolnjujejo obveznosti iz sklenjenih pogodb; krepijo odgovorno ravnanje s finančnimi sredstvi;
3. upravljanje tveganj: banke predhodno od svojih komitentov pridobijo informacije o njih (finančna poročila, zgodovina poslovanja), ko zaprosijo za posojila; posojilo zavarujejo s komitentovim jamstvom, npr. nepremičnino; finančna sredstva posojajo razpršeno, različnim komitentom; obrestne mere vplivajo na dobiček bank, zato jih prilagajajo; neprestano spremljajo spremembe v svetu (vojne, pandemije, recesija), ki vplivajo na finančno sposobnost komitentov; v primeru izgub, jih krijejo iz lastnih sredstev, zato morajo imeti kapitalsko ustreznost;
4. prenos prihrankov: hranjenje finančnih sredstev svojih komitentov; s temi sredstvi nadalje financirajo dolgoročne načrte, npr. gradnja stanovanj ali jih posojajo podjetjem v drugih regijah; s tovrstnim pretokom finančnih sredstev, banke spodbujajo gospodarsko rast, saj podpirajo investicije in s tem kreirajo nova delovna mesta in na trgu ponujajo novosti in
5. nudenje transakcij med komitenti in ne komitenti: plačevanje računov in izvedbe nakazil preko direktnih obremenitev, bančnih kartic in nakazil (SEPA, SWIFT), trajnikov, spletnega bančništva, mobilnih aplikacij, QR kod ter plačil v tujino s pretvorbo valut (Levine, v Allen N. Berger, Philip Molyneux, John O. S. Wilson, 2025, str. 76-81).

2.1.5 Vrste finančnih ustanov

Poznamo več vrst finančnih ustanov:

- banke za prebivalstvo,
- poslovne ali podjetniške banke,
- investicijske banke in
- centralne banke (Barone, 2025).

Mednje, po besedah Sarreal (2025), uvrščamo še komercialne banke in po zapisu Uradnega lista RS (1991) tudi hranilnice.

V nadaljevanju predstavim vsako vrsto banke posebej.

Banke za prebivalstvo

Banke za prebivalstvo predstavljajo del bančnega sistema, ki posameznikom nudi osebne finančne storitve kot so varčevalni, tekoči računi in osebni krediti. Gre za obliko bančništva,

imenovano tudi osebno ali potrošniško bančništvo, ki omogoča polog in dvig denarja ter dostop do kreditov. Med najpogostejše storitve sodijo vpogledi v lastne depozitne račune, ki omogočajo prosto razpolaganje z denarjem in vključujejo debetne kartice ter dostop do bankomatov. Pomembne so tudi storitve v obliki varčevanja kot depozitni certifikati, pri katerih je denar vezan za določeno obdobje v zameno za višjo obrestno mero. Banke za prebivalstvo ponujajo zavarovana posojila kot so hipotekarni in avtomobilski krediti, ki so kriti s premoženjem. Poleg tega nudijo tudi nezavarovana posojila (npr. kreditne kartice in osebna posojila), kjer zavarovanje ni potrebno. Storitve bank za prebivalstvo ponujajo različne institucije, med njimi komercialne banke, skupnostne banke, hranilnice in kreditne zadruga. Posebno obliko predstavljajo tudi neobanke, ki delujejo predvsem digitalno, pri čemer so depoziti shranjeni pri reguliranih partnerskih bankah (Hartill, 2025).

Poslovne ali podjetniške banke

Poslovne oz. podjetniške banke so finančne institucije ali ločene enote bank, ki namenjajo svoje storitve izključno podjetjem in pravnim osebam, pri čemer zagotavljajo storitve, kot so poslovni računi, komercialna posojila, linije financiranja, upravljanje denarnih tokov in plačilni promet, prilagojene potrebam podjetij. Takšne storitve spadajo pod širši pojem poslovanja ali komercialnega bančništva, ki so v banki ločene od bank za gospodinjstva, tj. za fizične osebe. Poslovne banke se osredotočajo na podporo ravnim, likvidnostnim in operativnim finančnim potrebam podjetij vseh velikosti (Logue, 2026 in Kagan, 2025).

Investicijske banke

Investicijska banka ali z drugo besedo naložbena banka je banka, ki posreduje »med izdajateljem vrednostnic in manjšimi naložbeniki; za izdajatelja razišče trg podobnih vrednostnic in izdela prospekt, navadno pa od njega tudi odkupi del ali celotno izdajo vrednostnic, da bi jih kasneje prodajala širši javnosti« (Turk, 2013).

Komercialne banke

Komercialno banko v ZBS (2025c) imenujejo tudi depozitno-kreditna banka, ki kreditira gospodarstvo in posameznike.

V slovarju Oxford Reference (2026) in avtorica Sarreal (2025) razlagajo, da so komercialne banke finančne institucije, ki zakonito sprejemajo depozite od javnosti in podeljujejo posojila ter druge osnovne bančne storitve posameznikom, gospodinjstvom in podjetjem z namenom ustvarjanja dobička; delujejo kot posredniki v finančnem sistemu, ki kanalizirajo sredstva od varčevalcev do posojilojemalcev.

Hranilnice

Hranilnica deluje kot neodvisna finančna ustanova, katere glavna naloga je omogočiti varno hrambo in plemenitenje prihrankov. Zbrana denarna sredstva nato namenja odobravanju posojil svojim strankam ter podpora razvoja kmetijstva, obrti in drugih zasebnih dejavnosti ter manjših pravnih subjektov, pri čemer deluje v skladu z veljavnimi računovodskimi predpisi (UL RS, 1991, člen 62). Ustanovljena je lahko kot družba z omejeno ali neomejeno odgovornostjo

ali kot delniška družba, pri čemer za vloge jamči družbenopolitična skupnost oziroma jamstvena ustanova, kadar to določa zakon. (UL RS, 1991, člen 70).

Razlik med bankami in hranilnicami ni veliko, a tiste, ki so, niso zanemarljive. Predvsem gre za razlike v storitvah, ki jih ponujajo svojim strankam. Med prebiranjem literature z naslovom Razlike med banko in hranilnico avtorice Ravnik (2008) sem zasledila, da imajo banke po navadi višji osnovni oz. ustanovni kapital kot hranilnice, saj so prve po večini v tuji lasti, druge pa v domači lasti. Poslovna mreža prvih je običajno širša, saj nudijo komitentom finančne storitve v več poslovalnicah in agencijah kot hranilnice, ki jih imajo v lasti za polovico ali tri četrtine manj. Posledično imata obe finančni instituciji višji oz. nižji delež zaposlenih – banke približno 18 krat več zaposlenih kot hranilnice. Slednje po slovenski zakonodaji se ne smejo ukvarjati in upravljati s pokojninskimi, investicijskimi in vzajemnimi skladi, ravno tako nimajo deviznih rezerv. Devizno poslujejo le banke, ki izvajajo tudi finančne instrumente in se poslužujejo zavarovalniških storitev. Oboje, tako banke kot hranilnice, nudijo malim in velikim podjetjem garancije in druge vrste jamstev (Ravnik, 2008, str. 15-16).

Centralna banka

Centralna banka je javna institucija, pristojna za upravljanje valute posamezne države ali monetarne unije ter za nadzor nad denarno ponudbo, pri čemer je njen temeljni cilj v večini držav zagotavljanje cenovne stabilnosti, v nekaterih pa tudi podpora polni zaposlenosti. Osrednje orodje centralne banke pri uresničevanju denarne politike je določanje ključnih obrestnih mer, s katerimi vpliva na stroške financiranja in gospodarsko aktivnost. Centralna banka se bistveno razlikuje od poslovnih bank, saj posameznikom ne omogoča odpiranja računov ali najemanja posojil in kot javni organ ne deluje z namenom ustvarjanja dobička. V svoji vlogi banke poslovnih bank centralna banka vpliva na tok denarja in kreditov v gospodarstvu ter poslovnim bankam zagotavlja kratkoročna posojila ob predložitvi ustreznega zavarovanja, kot so državne ali podjetniške obveznice. V primerih likvidnostnih motenj v bančnem sistemu centralna banka deluje kot posojilodajalec v skrajni sili, s čimer prispeva k ohranjanju stabilnosti finančnega sistema. Poleg izvajanja denarne politike centralne banke opravljajo tudi številne druge naloge, med drugim izdajanje gotovine, zagotavljanje nemotenega delovanja plačilnih sistemov, upravljanje deviznih rezerv, obveščanje javnosti ter nadzor nad poslovnimi bankami z namenom omejevanja sistemskih tveganj (ECB, 2015).

Evropska centralna banka

V širšem evropskem prostoru nad centralnimi bankami držav članic Evropske unije bdi Evropska centralna banka (v nadaljevanju: ECB) s sedežem v Frankfurtu v Nemčiji. Ta zaposluje približno 4 000 oseb, ki govorijo 24 različnih evropskih jezikov in delajo za okrog 350 milijonov Evropejk in Evropejcev. V ECB opravljajo nalog zaposlenih vpliva na življenje posameznikov, ki vsak dan uporabljajo evro (ECB, 2026b).

Zaposleni v ECB (2026b) predvsem skrbijo za:

1. stabilnost in kupno moč evra tako, da z denarno politiko, s katero podpira gospodarstvo, osebne dohodke in delovna mesta, zagotavlja boljše pogoje financiranja s pomočjo obrestnih mer, posojili bankam in nakupi vrednostih papirjev, pri katerem ne prihaja do prevelikih nihanj v cenah izdelkov in storitev, bodisi za posameznike ali za gospodarstva;

2. kontrolo bank in delujoč evropski finančni sistem v sodelovanju z državnimi nadzornimi službami z nemotenim dostopom do denarnih sredstev svojim državljanom, transakcijami med podjetji in trgovanji med investitorji;
3. varno plačevanje bodisi z gotovino bodisi s plačilnimi karticami ali preko spleta, saj za prvo zagotavljajo sodobne varovalke proti njenemu ponarejanju, za drugi dve pa z informacijskim sistemom med evropskimi bankami nudijo hiter pretok finančnih sredstev;
4. uporabo novih tehnologij in izvrševanje kibernetске varnosti v navezavi z »etičnimi« hekerji, ki preizkušajo, ali so bančni sistemi dovolj varni za hrambo denarnega premoženja posameznikov in podjetij v Evropski uniji;
5. neodvisnost in odgovornost ECB na načine, da ne popuščajo političnim pristranskim elitam in delujejo v okvirih evropskega prava in zakonodaje, pri katerem državljanom omogočajo gospodarna ravnanja s finančnimi sredstvi, njihovimi investicijami in kreditiranjem.

2.1.6 Poslovanje bank in hranilnic v Sloveniji

Zgodovina uvedbe evra v RS

V zgodbi o evru, predstavljeni na spletni strani Banke Slovenije (2026), je navedeno, da je Svet Evropske unije 11. julija 2006 sprejel odločitev o odobritvi prošnje RS za vključitev v evrsko območje v letu 2007. Slovenija je bila prva izmed desetih držav, ki so se EU pridružile 1.5.2004 in s tem tudi prva med njimi, ki je uvedla evro. Proces uvedbe evra se je začel že v predpristopni fazi, v kateri je Slovenija postopno prilagajala svoj ekonomski, pravni in institucionalni okvir zahtevam EU. Pomemben mejnik v tem procesu je predstavljal vstop Slovenije v mehanizem deviznih tečajev ERM II 28.6.2004, ki je omogočil preverjanje stabilnosti menjalnega tečaja tolarja.

V letih 2005 in 2006 so sledile intenzivne priprave na uvedbo evra, vključno s prilagoditvijo zakonodaje, finančnega sistema, tehnične infrastrukture in obsežnim obveščanjem javnosti. Dne 1.1.2007 je evro postal zakonito plačilno sredstvo v Sloveniji po nepreklicno določenem menjalnem tečaju, pri katerem je 1,00 EUR ustrezal 239,640 slovenskih tolarjev. Do vključno 14.1.2007 je potekalo obdobje dvojnega obtoka, v katerem so se poleg evra še vedno uporabljali tolarški bankovci in kovanci. Od 15.1.2007 dalje je evro postal edino zakonito plačilno sredstvo v Sloveniji, s čimer se je uspešno zaključil večleten proces monetarne integracije (BS, 2026).

Banka Slovenije

Nadzor nad bankami in hranilnicami v RS opravlja centralna banka RS, t. i. Banka Slovenije (v nadaljevanju: BS). Njen cilj je zagotavljati stabilnost cen v državi. Le-to ji omogoča članstvo v evropskem sistemu centralnih bank Evropske unije od 1. maja 2004 dalje. Ko se je s 1. januarjem 2007 začelo v Sloveniji uporabljati evro, se je naša država pridružila Evropski centralni banki in ostalim državam v EU, ki to valuto že uporablja. S tem je Banka Slovenije

postala del Evrosistema, ki je pooblaščen za vodenje evropske denarne politike (MF, 2026 in BS, 2025).

Temeljne naloge BS (2025) so osnovane na različnih stebrih njenega delovanja. Z njimi ureja:

1. denarno politiko, da se vrednost denarja ohranja, koliko ga je v obtoku in je na razpolago posameznikom in gospodarstvu;
2. nadzor nad poslovnimi bankami in hranilnicami v RS, da le-te ravnajo v skladu s slovensko in evropsko zakonodajo ter skrbijo za varnost finančnih sredstev svojih državljanov (spremlja sistemska finančna tveganja – mikrobonitetni nadzor);
3. finančno stabilnost cen izdelkov in storitev v državi, kjer BS pravočasno zaznava finančna tveganja, da cene ne naraščajo prehitro (makrobonitetni nadzor);
4. zagotavljanje pomoči bankam in hranilnicam v težavah in pri odločanju o višinah obrestnih mer pri kreditiranju, v obeh primerih s čim nižjimi finančnimi posledicami za fizične in gospodarske osebe;
5. povezovanje z Evropsko centralno banko in ji nudi podpro, da skupaj v evro območju zagotavljata stabilnost evropske denarne enote – evro.

BS opravlja številne pomembne naloge. Med drugim izdaja bankovce in kovance, upravlja plačilne sisteme ter skrbi za uradne devizne rezerve in drugo svoje premoženje. Deluje tudi kot plačilni in fiskalni zastopnik države ter jo predstavlja v mednarodnih finančnih institucijah. Poleg tega vodi račune za RS, državne organe in subjekte javnega prava ter opravlja naloge s področja finančne, denarne, bančne in plačilnobilančne statistike, vključno z upravljanjem centralnega kreditnega registra (BS, 2025).

ZBS združuje slovenske banke in hranilnice ter zastopa njihove interese v odnosu do državnih organov, monetarnih oblasti in finančnih institucij. Povezuje se z gospodarstvom ter domačimi in tujimi finančnimi, znanstvenimi in tehničnimi organizacijami z namenom razvoja denarnega in kapitalskega trga ter spodbujanja bančništva in drugih finančnih dejavnosti. ZBS sodeluje tudi pri pripravi skupnih pravil, standardov in rešitev na področju bančnega poslovanja, plačilnega prometa in tehnologije, skrbi za poenotenje dokumentacije ter izvaja strokovno usposabljanje bančnega in finančnega kadra (ZBS, 2025d).

Članice ZBS (2025d) so:

Banke

- Addiko Bank,
- BKS banka,
- Banka Sparkasse,
- Deželna banka Slovenije,
- Gorenjska banka,
- Intesa SanPaolo banka,
- Nova Ljubljanska banka,

- OTP banka,
- SID – Slovenska izvozna in razvojna banka in
- UniCredit banka Slovenije.

Hranilnice

- Delavska hranilnica,
- LON in
- Primorska hranilnica (ZBS, 2025d).

2.2 Zavarovalnice

V tem poglavju prestavim nastanek zavarovalništva, definiram zavarovalnice, njihove storitve, kdo jih nadzira in katere zavarovalnice so prisotne v slovenskem prostoru.

2.2.1 Začetki zavarovalništva

V današnjem sodobnem svetu poznamo drugače organiziran sistem zavarovalniških storitev v primerjavi s časi iz preteklosti. Zavarovalništvo se je razvijalo tisočletja kot odziv na osnovno potrebo po zaščiti pred nevarnostmi. Sprva so ljudje spontano drugim v stiski nudili pomoč in z njimi sodelovali z namenom ublažitve posledic nesreč ali izgub. Danes imamo zavarovalniški sistem urejen tako, da se posamezniki pa tudi podjetja zavestno zavarujejo pred nekaterimi riziki (Žnidarič, v Čarman, 2024, str. 5).

Prve omembe oblik zavarovanja so zapisane v Hamurabijevem zakoniku iz starega veka iz približno leta 1750 pr. n. št., v katerem najdemo predpise nanašajoč se na trgovinske posle in solidarnostna dejanja med trgovci v primerih kraje blaga na potovanjih. Za slednje, v omenjenem zakoniku velja, da trgovci v karavanah skupaj nosijo tveganja. Gre za prvo znano obliko organizirane trgovinske solidarnosti, ko trgovci enakovredno krijejo škodo izgube blaga (Mark, 2021).

Po propadu rimskega imperija je v srednjem veku prišlo do pomembnih družbenih, političnih in gospodarskih sprememb. Zаметki organiziranega zavarovanja iz tega obdobja so le delno dokumentirani, vendar je znano, da so na lokalni ravni delovala obrtniška združenja, ki so svojim članom nudila oblike skupnega zavarovanja. Ta so potekala predvsem znotraj cehov, kjer so se obrtniki usposabljali in delovali skozi cehovski sistem. Premožnejši cehi so imeli skupne blagajne, iz katerih so krili škodo ob požarih, ropih, nezmožnosti za delo ali smrti mojstra ter podpirali njegove družinske člane. Takšne manj formalne oblike zavarovanja so spodbudile razvoj obrti in trgovine ter predstavljajo začetke skupinskega zavarovanja, kakršnega poznamo še danes (Beattie, 2025). V tem obdobju so se, po besedah Morrisa (2018), pojavile oblike pomorskega zavarovanja, saj se je razmahnila pomorska trgovina, predvsem v italijanskih mestih – Genovi, Pisi in Benetkah. Te zavarovalne pogodbe so bile pisne in pravno zavezujoče. Ščitile so ladje in tovor na njih, tako pred pirati kot tudi vremenskimi in drugimi nevarnostmi na morju (Morris, 2018). To velja, po besedah Clarka (2018), za začetek komercialnega zavarovalništva v Evropi.

Zavarovalniške storitve so pričele rasti in so se razširile še na druga področja zavarovalništva, pri čemer so se usmerile na specifična tveganja (nesreče ali škode na premoženju) in trge za

ublažitev tovrstnih izgub. Kot primer avtor (prav tam) navaja veliki požar v Londonu, ki je leta 1666 uničil večji del srednjeveškega mesta. Ta nesreča je bila razlog za kasnejšo ustanovitev prve zavarovalnice Angleška ognjena zavarovalna družba (The Fire Office) in prvih zavarovanj pred požari (Beattie, 2025 in Coverstack, 2022).

Beattie (2025) nadalje razlaga, da so po tem dogodku bile v času industrijske revolucije in 19. stoletja v Veliki Britaniji, pa tudi v ZDA ustanovljene prve mednarodne zavarovalnice. Ravno tako v Nemčiji, ko so leta 1676 ustanovili Hamburger Feuerkasse, ki je najstarejša zavarovalnica na svetu. Od tega obdobja dalje so bila v porastu nezgodna in življenjska zavarovanja, zlasti za delavce, stroje in premoženje. Sledile so spremembe v prepoznavanju tveganj in določanju zavarovalniških premij (Beattie, 2025).

Današnji sodobni čas nam prinaša v svet zavarovalništva uporabo novih, sodobnejših tehnologij kot je digitalizacija, umetna inteligenca, sklepanje pogodb preko spleta in analitiko podatkov. Vse to omogoča izboljšane ocen tveganj in spodbuja zmanjševanje tveganj zavarovancev. Okoljska in družbena tveganja vplivajo na razvoj in rast trajnostnih zavarovanj (OECD, 2023).

Zavarovalnice s širitvijo zavarovalniških storitev na manj razvitih trgih ponujajo mikrozavarovanja. Za zaščito informacijsko-zavarovalniških tveganj uporabljajo kibernetiska zavarovanja (OECD, 2017).

2.2.2 Zavarovalništvo na Slovenskem

Na Slovenskem se je, po besedah Žnidariča (2004, str. 81), zavarovalništvo začelo razvijati v 19. stoletju, ko je bila v Ljubljani leta 1872 ustanovljena prva slovenska zavarovalnica t. i. Zavarovalna banka Slovenije, leta 1900 pa Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov v Ljubljani. Takrat so na slovenskem ozemlju že delovale tuje (nemške, avstrijske, italijanske) zavarovalnice, kot npr. Allianz, Assicurazioni Generali, Donau idr. Z razpadom avstro-ogrske monarhije, v času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, so se slovenske zavarovalnice nacionalizirale. Poleg ostalih, sta se ustanovili tudi zavarovalnici Slavija in Sava. Vzajemna zavarovalnica je poslovanje razširila na območja današnjega Balkana (Žnidarič, 2004, str. 81).

Po letu 1967 so se na območju države zaradi nove zakonodaje in pogojev poslovanja vse zavarovalnice združile pod ime Zavarovalnica Sava, Zavarovalnica Maribor je delovala samostojno. A zavoljo ponovnih sistemskih in zakonodajnih sprememb sta se leta 1976 ti dve zavarovalnici združili v Zavarovalno skupnost Triglav (Žnidarič, 2004, str. 86).

Čez dobro desetletje kasneje, v letu 1990, je slovenski zavarovalni trg s sprejetjem Zakona o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja pridobil pravne temelje za ustanavljanje gospodarskih subjektov in s tem možnost odprtja zavarovalnic, ki bi kot podjetja dosegala tudi dobičke. Obenem jim je sprejeti zakon omogočil privatizacijo in liberalizacijo v poslovanju. Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 so se omenjene zavarovalnice preoblikovale v delniške družbe in nastale so Zavarovalnica Triglav d.d., Zavarovalnica Maribor d.d., Zavarovalnica Tilia d.d., Zavarovalnica Adriatic d.d. idr. V tistem obdobju je v Sloveniji bil večji del zavarovalnic v državni lasti in lasti domačih delničarjev oz. podjetij (Žnidarič, 2004, str. 87).

Danes je slovensko zavarovalništvo del evropskega finančnega prostora, usklajeno z evropsko zakonodajo, hkrati pa še naprej ohranja določene značilnosti domače tradicije in se razvija v smeri digitalizacije in trajnosti (Žnidarič, 2004, str. 97–101).

Zavarovanje ima ključno vlogo pri podpiranju gospodarske dejavnosti, saj ščiti posameznike, gospodinjstva in podjetja pred tveganji. OECD podpira vlade pri izkoriščanju vloge zavarovanja pri doseganju gospodarskih, socialnih in okoljskih ciljev s spremljanjem zavarovalniških trgov ter razvojem smernic in najboljših praks (OECD, 2025).

2.2.3 Opredelitev pojma zavarovalnica

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (v nadaljevanju: SSKJ) so zapisali, da je zavarovalnica »organizacija, ki opravlja zavarovanje oseb in premoženja« (ZRC SAZU, 2025).

Zavarovalnica je finančna institucija, ki ponuja različne vrste zavarovanj, s katerimi zavaruje posameznike in podjetja (v nadaljevanju: zavarovanci) pred nevarnostmi finančnih izgub. Njeni zavarovanci pa v zameno redno plačujejo premije (Farlex, 2025).

Gre za način vodenja s finančnimi riziki, ko zavarovalci, tj. zavarovalnice sklepajo pogodbe z njihovimi strankami oz. zavarovanci z namenom predaje tveganj (Creditmantri, v Čarman, 2024, str. 4).

V Zakonu o zavarovalništvu (v nadaljevanju: ZZavar-1) v 8. členu piše, da je zavarovalnica »pravna oseba, ki opravlja zavarovalne posle na podlagi dovoljenja nadzornega organa za opravljanje teh poslov«. Zavarovalne posle v RS lahko opravljajo slovenske zavarovalnice, zavarovalnice (s podružnicami) držav Evropske unije ali tretjih držav, ki so ustanovljene v skladu z omenjenim zakonom, pri čemer pridobijo dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor za njihovo ustanovitev in delovanje (ZZavar-1, 2016, člen 21).

2.2.4 Zavarovalni posli kot storitve zavarovalnic

Nato v ZZavar-1 v 26. členu (2016) definirajo zavarovalne posle, ki jih zavarovalnice lahko opravljajo - bodisi v eni zavarovalni vrsti bodisi skupini. To pomeni, da lahko zavarovalnice istočasno delujejo le v eni izmed dveh glavnih skupin zavarovanj, ali izvajajo posle vezane na življenjska ali premoženjska zavarovanja.

Kateri posli pa se štejejo za zavarovalne posle?

Sklepanje terminskih pogodb in uresničevanje njihovih vsebin, zmanjševanje tržnih tveganj z uporabo finančnih elementov, prodaja poškodovanih predmetov, ki so last zavarovalnice, »izvajanje ukrepov za preprečevanje in odpravljanje nevarnosti, ki ogrožajo zavarovano premoženje in osebe; ocena ravni izpostavljenosti zavarovalnega objekta in ocenjevanje škod; opravljanje drugih intelektualnih in tehničnih storitev v zvezi z zavarovalnimi posli; zastopanje ali posredovanje pri sklepanju zavarovalnih poslov za druge zavarovalnice in pri sklepanju dodatnega zavarovanja iz dvanajstega dela Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUIJF-B, 95/14 – ZUIJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17 in 65/17; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2)« (ZZavar-1, 2016, člen 26).

V istem členu ZZavar-1 (2016) je še določeno, da zavarovalnice, ki izvajajo posle vezane na življenjska zavarovanja, lahko opravljajo tudi dejavnost »upravljanja pokojninskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninske sklade, če izpolnjuje pogoje, ki jih določa navedeni zakon.«

Ravno tako je uzakonjeno, da zavarovalnice, ki imajo odobreno opravljanje zavarovalnih poslov v eni ali več zavarovalnih vrstah premoženjskih zavarovanj in opravljajo premoženjska zavarovanja, a v določenih delih nimajo zanj dovoljenja, lahko izvajajo tovrstne posle pri izpolnjevanju določenih pogojev zapisanih v 10. odstavku (prav tam), ko je potrebno pomagati osebam s težavami na potovanjih izven svojega doma oz. vsakdanjega bivališča ali pri uporabi morskih plovil in vsemu kar je povezano z njimi.

Med zavarovalne vrste v Agenciji za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju: AZN) uvrščajo tudi: nezgodno zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zavarovanje kopenskih vozil, zavarovanje tirnih vozil, letalsko zavarovanje, zavarovanje plovil, zavarovanje prevoza blaga, zavarovanje požara in elementarnih nesreč, drugo škodno zavarovanje, zavarovanje odgovornosti pri uporabi vozil, zavarovanje prevozniške odgovornosti pri uporabi vozil, zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov, zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil, zavarovanje prevozniške odgovornosti pri uporabi plovil, splošno zavarovanje odgovornosti, kreditno zavarovanje, kavcijsko zavarovanje, zavarovanje različnih finančnih izgub, zavarovanje stroškov postopka, zavarovanje pomoči, življenjsko zavarovanje, zavarovanje za primer poroke oz. rojstva, življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem, Tontine, zavarovanje s kapitalizacijo izplačil, zavarovanje izpada dohodkov zaradi nezgode ali bolezni idr. (AZN, 2025).

Zavarovalnice porazdelijo tveganja med veliko število svojih zavarovancev. Njihovi zaposleni na podlagi preteklih podatkov o škodah, določijo tveganja določenega dogodka (npr. poplave) in podajo oceno povprečne finančne izgube vezano na tak dogodek. Tovrstne informacije so jim v pomoč pri izračunih ustreznih premij za svoje zavarovance in plačilu bodičih finančnih stroškov oz. zahtevkov (Farlex, 2025).

2.2.5 Zavarovalni subjekti in njihov nadzornik

V RS imamo, po seznamu AZN (2025), 11 zavarovalnih subjektov oz. zavarovalnic, ki so:

- AVRIO zavarovalnica obrtnikov in podjetnikov d.d.,
- CDA 40 zavarovalnica d.d. - v likvidaciji,
- Generali zavarovalnica d.d.,
- Grawe zavarovalnica d.d.,
- Merkur zavarovalnica d.d.,
- Modra zavarovalnica d.d.,
- Prva osebna zavarovalnica d.d.,
- Vita, življenjska zavarovalnica, d.d.,
- Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d.d.,
- Zavarovalnica Sava, zavarovalna družba, d.d. in
- Zavarovalnica Triglav d.d.

Nadzor nad zavarovalnimi subjekti oz. zavarovalnicami v RS opravlja državna nadzorna ustanova t. i. AZN, ki je bila ustanovljena na podlagi ZZavar-1. Z delovanjem je pričela 1.6.2000, ko je Vlada RS imenovala strokovni svet in direktorja te nadzorne ustanove (AZN, 2025).

Cilji AZN na zavarovalniškem področju so:

- »zmanjševati in odpravljati nepravilnosti v zavarovanju,
- varovati interese zavarovalcev ter
- omogočati delovanje zavarovalnega gospodarstva in
- njegovega pozitivnega vplivanja na celotno gospodarstvo.« (AZN, 2025).

Nadzorne aktivnosti izvaja AZN zlasti na podlagi ZZavar-1, podzakonskih predpisov izdanih na njegovi osnovi in predpisov Evropske Unije. Omenjena državna nadzorna ustanova mora pri preverjanju delovanj zavarovalnic upoštevati tudi Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu, Zakon o makrobonitetnem nadzoru, Zakon o finančnih konglomeratih, Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma in Zakon o premostitvenem zavarovanju poklicnih športnikov. Z Zakonom o Prvem pokojninskem skladu RS in preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb si pomaga pri kontroliranju Prvega pokojninskega sklada RS (AZN, 2025).

2.3 Lokalna opredelitev bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici

V Novi Gorici in njeni bližini se nahajajo poslovalnice, poslovne enote in cenilna mesta tako bank in hranilnic kot tudi zavarovalnic. Opazila sem, da se v Novi Gorici nahajajo le nekatere poslovalnice, poslovne enote in cenilna mesta bank, hranilnic in zavarovalnic ustanovljenih v Sloveniji.

- Addiko Bank: Poslovalnica Nova Gorica na Kidričevi ulici 20 v Novi Gorici;
- Deželna banka Slovenije: Poslovalnica Nova Gorica na Gregorčičevi ulici 11 v Novi Gorici;
- Intesa SanPaolo banka: Poslovalnica Nova Gorica na Bevkovem trgu 2 v Novi Gorici;
- Nova Ljubljanska banka: Poslovalnica Nova Gorica na Bevkovem trgu 3 v Novi Gorici;
- OTP banka: Poslovalnica centrala Nova Gorica na Kidričevi ulici 11 v Novi Gorici;
- Delavska hranilnica: Poslovalnica Nova Gorica na ulici Tolminskih puntarjev 4 v Novi Gorici;
- Primorska hranilnica: Poslovalnica Nova Gorica na ulici Tolminskih puntarjev 2 b v Novi Gorici;
- Zavarovalnica Triglav d.d.: Poslovalnica Kromberk na Vodovodni poti 3 v Kromberku in Cenilno mesto Nova Gorica na Kidričevi ulici 21 v Novi Gorici;
- Generali zavarovalnica d.d.: Poslovalnica Nova Gorica na Erjavčevi ulici 19 v Novi Gorici;
- Zavarovalnica Sava, zavarovalna družba, d.d.: Poslovna enota Nova Gorica na Delpinovi ulici 7 a v Novi Gorici;
- Grawe zavarovalnica d.d.: Poslovalnica Nova Gorica na Delpinovi ulici 20 v Novi Gorici;
- Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d.d.: Poslovalnica Nova Gorica na Delpinovi ulici 7 a v Novi Gorici.

Ugotovila sem, da je zanje značilna uporaba različnih načinov za njihovo lažjo prepoznavnost. Vse imajo na zunanjem delu pri glavnem vhodu nameščeno tablo s kratkim imenom in logotipom v barvah, na oknih ali v izložbah so izobešeni plakati. Po večini imajo pred stavbo izobešene zastave z logotipom. Vse banke in hranilnica imajo poleg vhoda nameščene bankomate.

3 FINANČNA PISMENOST

3.1 Razlike med finančno pismenostjo in zmožnostjo

Termin finančna pismenost se je, po navedbah Financial Corps (v Garg in Singh, 2017, str. 174), prvič pojavil v 19. stol., natančneje leta 1787 v ZDA, ko je Thomas Jefferson prejel pismo Johna Adamsa in ga v njem opozoril na potrebo po razumevanju kredita, denarnega obtoka in kovancev. Hung idr. (2009, str. 174) pišejo, da se je od takrat dalje izrazoslovje razvijalo in bilo večkrat uporabljeno v raziskavah, organizacijah in vladnih dokumentih, a brez enotne definicije (Garg in Singh, 2017, str. 174).

Remund (v Garg in Singh, 2017, str. 174) v prispevku Finančna pismenost med mladimi poudarja, da je raziskovanje finančne pismenosti izziv prav zaradi te neskladnosti. Nekateri avtorji (prav tam) npr. Hilgert idr. (2003), Lusardi in Mitchell (2011) ter Bucher-Koenen idr. (2016) jo enačijo s finančnim znanjem (prav tam).

Finančno pismenost Lusardi in Mitchell (prav tam) opredeljujeta kot poznavanje osnovnega finančnega besedišča in zmožnost izvajanja enostavnih izračunov.

Kot sposobnost razumevanja novih in zapletenih finančnih instrumentov pa finančno pismenost definira Mandell (2007) in nadalje razlaga, da gre za sprejemanje premišljenih odločitev glede njihove uporabe (prav tam).

V omenjenem prispevku (v Garg in Singh, 2017) še razlagajo, da je glede na rezultate raziskave finančna pismenost povezana s številnimi pozitivnimi vedenji, kot so nižja inflacijska pričakovanja (Bruine de Bruin idr., str. 175), večja nagnjenost k varčevanju in manjša nagnjenost k potrošnji (Atkinson in Messy; Agarwalla idr., str. 177) ter večja pripravljenost sprejemati finančna tveganja (Yu idr., str. 177).

Iz tega izhaja, da je finančna sposobnost oz. zmožnost, po besedah Javrh, Kompare Jampani in Možina (2024, str. 10), širše pojmovanje, saj gre za preplet tako finančne pismenosti, tj. znanja kot tudi finančnega ravnanja oz. vedenja ter spretnosti, ki nam omogočajo dosego finančne blaginje. Avtorji (prav tam) še razlagajo, da je oseba finančno sposobna, ko ima do finančnih vprašanj tudi ustrezen odnos in premore aktivno finančno odpornost.

Javrh, Kompare Jampan in Možina (2024) pojasnjujejo, da »razvita finančna pismenost omogoča sprejemanje ustreznih finančnih odločitev in doseganje finančnega blagostanja zase in za svoje bližnje. Omogoča finančno vključenost in aktivno udeležbo v vsakdanjem življenju.« (str. 20). Gre za eno izmed pomembnih življenjskih zmogljivosti posameznika. V tem primeru je finančna pismenost sestavni del finančne zmožnosti. Po njihovih besedah je slednja preplet finančne pismenosti in postopanj za dosego finančnega obilja. Elementi finančne zmožnosti so predvsem znanje in spretnosti o financah, ustrezna relacija do vprašanj vezanih na finance, zmerno finančno ravnanje in rezilientnost (2024, str. 16).

V del finančne pismenosti, Lusardi in Mitchell umeščata, poleg ostalega, ravno tako finančno znanje »ki ga je mogoče razumeti tudi kot vrsto naložbe v človeški kapital« (str. 202, v Javrh, Kompare Jampan, Možina, Plaznik in Premk, 2022).

Po besedah Mancone, Tosti, Corrado, Spica, Zanon in Diotaiuti (2024) je finančna pismenost celovit pojem, ki vključuje znanje, spretnosti, stališča in vedenja, ki so potrebna za dobro informirano sprejemanje finančnih odločitev in učinkovito upravljanje osebnih financ. Obenem pa ne pomeni le razumevanja finančnih pojmov, poudarjata Goyal in Kumar (2021, v Mancone, Tosti, Corrado, Spica, Zanon in Diotaiuti, 2024), ampak tudi sposobnost uporabe tega znanja v praktičnih finančnih odločitvah. Nadaljujeta (prav tam), da v današnji digitalni dobi vključenost tehnologije v finančne transakcije prinaša tako priložnosti kot izzive, kar poudarja potrebo po posodobljenih okvirih finančne pismenosti, ki vključujejo tudi digitalne finančne storitve in zavedanje o kibernetiki varnosti.

Raziskave so prav tako poudarile pozitivno povezavo med finančno pismenostjo in različnimi finančnimi vedenji, kot so varčevanje, vlaganje in kopičenje premoženja, kar kaže, da so finančno pismeni posamezniki bolj pripravljeni na svojo finančno prihodnost (Kadoya in Khan, 2020, str. 1).

Kaj pa v primeru finančne nepismenosti, se lahko vprašamo.

Mujdrič (v Savanović, 2020, str. 11) meni, da finančna nepismenost vodi v nakup neprimernih finančnih produktov, slabo razpršene portfelje in nerazumevanje zakonitosti varčevanja ter vlaganja. Ljudje se po njegovem mnenju na finančnih trgih pogosto odzivajo impulzivno, brez preverjenih informacij in brez skrbnega pregleda naložb, hkrati pa imajo nerealna pričakovanja. Poleg tega ne upoštevajo dovolj stroškov in provizij ter ne razumejo ključnih pojmov, kot sta obvladovanje in določanje tveganja.

Žagarjeva (2025a) poudarja, da je glavni vzrok finančne nepismenosti pomanjkljiv šolski sistem, vzgoja ter brezbriznost posameznikov. Meni (prav tam), da je obstoječe finančno izobraževanje nezadostno in da bi bil potreben celovit sistemski pristop ter večje zavedanje pomena ravnanja z denarjem. V Sloveniji ljudje pogosto napačno pričakujejo, da bo država poskrbela za njihovo finančno varnost, kar vodi v pasivnost in slabo pripravljenost. Veliko posameznikov ne razume razlik med varčevanjem, naložbami in zavarovanji ter ne pozna ustreznih zavarovalnih kritij. Zaradi pomanjkanja znanja prihaja do napačnih odločitev in izkoriščanja finančne nepismenosti (Žagar, 2025a).

3.2 Prednosti in priporočila za povečanje finančne pismenosti in zmožnosti

Prednosti finančne pismenosti in njenih zmožnosti posameznikov se kažejo ravno tako v trdnosti njihovega finančnega delovanja in posledično družbe finančnega miljeja. Namreč, oboje, tako finančna pismenost kot finančne zmožnosti, pripomorejo k temu, da »zmanjšuje tveganje finančne izključitve in ozavešča uporabnike, da že vnaprej finančno načrtujejo in varčujejo« (EESC, v Javrh, Kompare Jampan, Možina, Plaznik in Premk, 2022, str. 5).

V nasprotnem primeru lahko posamezniki, kot izid finančne nepismenosti, Javrh, Kompare Jampan, Možina, Plaznik in Premk (2022, str. 201) trdijo, da z zadolževanji občutijo posledice socialnih problematik. Na tem mestu OECD/INFE priporočata, da naj demokratične države s svojimi državljani ravnajo skrbno in jih izobražujejo tudi na področju finančne pismenosti. Če je le mogoče, da države (kot so nekatere to že storile) to področje uzakonijo, ker se opaža, da je »kapitalistična ureditev družbe na posameznika prenesla odgovornost za svoj življenjski

potek« (Ule, prav tam, str. 201). Zaznati je težnjo s strani staranja družbe na področju osebnih financ, pri katerem se pokojninski in socialni sistem rušita. Ravno tako Gradstein idr. izpostavljajo problematiko vse večje uporabe finančnih sredstev s pomočjo digitalnih orodij, ki prinašajo nevarnosti za posamezne državljane (v Javrh, Kompare Jampan, Možina, Plaznik in Premk, 2022, str. 201).

Javrh, Kompare Jampan, Možina, Plaznik in Premk (2022, str. 201) zatorej izpostavljajo pomembnost finančne pismenosti, saj posamezniku omogoča »aktivno participacijo v vsakdanjem življenju, ustrezne finančne odločitve in doseganje finančnega blagostanja.«

3.3 Zmožnosti finančne pismenosti po spolu

Kljub temu študije kažejo, da je finančna pismenost, po besedah Haag in Brahm (2025), še vedno v naši družbi zaskrbljujoče nizka, predvsem med ženskami. Bojazen je zaznati zaradi prisotnih razlik med spoloma, zaradi neenakosti pri finančnem odločanju in splošnem dobrem počutju. Ravno tako sta ugotovili, da obstajajo razlike med spoloma v korist moških v vseh starostnih skupinah in svetovnih okvirih. Avtorici (prav tam) nadaljujeta, da je razlika bolj izrazita v razvitih državah, vezana na socializacijo posameznikov, njihovo samozavest in obvladovanje računalniških veščin.

V prispevku Spolna vrzel v ekonomski in finančni pismenosti: pregled in raziskovalna naloga (Haag in Brahm, 2025) so s pomočjo 185 posameznih študij analizirali spolno umanjkanje glede na starostne skupine vzorcev.

Haag in Brahm (2025) pojasnjujeta, da na svetovni ravni podatki kažejo, da raziskave v razvitih in raziskovalno močno zastopanih celinah, kot sta Zahodna Evropa in Severna Amerika, najpogosteje poročajo o statistično pomembni spolni vrzeli v korist moških (76,7 %). Nasprotno pa v več delih sveta, zlasti v Afriki, Južni Ameriki, Aziji in Vzhodni Evropi, pogosteje ugotavljajo, da so razlike med spoloma na teh celinah praviloma majhne in nimajo jasnega, stabilnega vzorca, saj številne raziskave ne ugotavljajo statistično pomembnih razlik. Spolna vrzel je hkrati močno odvisna od konkretnega družbenega, kulturnega in metodološkega konteksta, zato je ni mogoče obravnavati kot splošno ali sistemsko značilnost teh regij.

Avtorici (prav tam) izpostavljata pomembnost vseh študij, ki so zaznale razliko v prid ženskam, ki so potekale med otroki ali mladostniki. Velikosti učinkov kažejo, da je učinek pri otrocih in mladostnikih manjši (72,92 %) v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami. Ter nadaljujeta (prav tam), da se spolna vrzel v ekonomski in finančni pismenosti pojavlja v vseh starostnih skupinah. Vendar pa se zdi, da je ta razlika izrazitejša pri vzorcih s starejšimi udeleženci. Čeprav je razlika že opazna v številnih študijah z mlajšimi posamezniki, ti rezultati nakazujejo, da se lahko spolna vrzel pojavi ali še okrepi skozi življenjski cikel (prav tam).

3.4 Finančno opismenjevanje mladih v Sloveniji

Ker se mladostniki soočajo z vedno bolj zapletenimi finančnimi odločitvami, vključno s tistimi, ki se nanašajo na pokojninsko varčevanje in naložbe, postaja potreba po boljši finančni pismenosti vse bolj očitna (Sutter idr., v Mancione, Tosti, Corrado, Spica, Zanon in Diotaiuti, 2024).

Ocena finančne pismenosti pri mladostnikih vključuje vrednotenje njihovega razumevanja in uporabe finančnih pojmov, veščin in vedenj, ki so potrebna za sprejemanje preišljenih finančnih odločitev, kar je ključno za pripravo mladih na kompleksnost finančnega upravljanja v odrasli dobi (Yin idr.; Liu idr.; Lührmann idr., v Mancone, Tosti, Corrado, Spica, Zanon in Diotaiuti, 2024).

Ključne metode za ocenjevanje finančne pismenosti mladih, po Manconi, Tosti, Corradu, Spici, Zanon in Diotaiutiju (2024), vključujejo:

1. Preverjanje znanja, ki običajno poteka v obliki kvizov ali testov in meri razumevanje finančnih pojmov, kot so varčevanje, načrtovanje proračuna, investiranje in zadolževanje – od osnovnih definicij do zahtevnejših primerov uporabe.
2. Vedenjsko ocenjevanje, ki se osredotoča na opazovanje dejanskega finančnega vedenja, kot so varčevalne navade, vzorci porabe in uporaba finančnih produktov; podatki se zbirajo s pomočjo anket ali intervjujev.
3. Stališčno ocenjevanje, ki raziskuje mladostnikov odnos do denarja, samozavest pri sprejemanju finančnih odločitev, toleranco do tveganja in pričakovanja glede finančne prihodnosti.

Zapisano prej nam omogoča, da imamo vpogled v raven finančne pismenosti mladih, a sami rezultati ne zadostujejo za trajno izboljševanje znanja. Ključno je, da otroci in mladostniki pridobljeno razumevanje financ nadgradijo z izkušnjami in uporabo znanja v konkretnih, življenjskih situacijah. Prav zato imajo pomembno vlogo programi, ki finančno pismenost razvijajo na praktičen, interaktiven in izkustven način.

Na spletni strani BS (2026) sem prebrala, da mladim obisk BS ponuja priložnost za odkrivanje Atlantove skrivnosti in sodelovanje v Lovu za izgubljenim denarjem. Pri prvem, mladi odkrivajo in raziskujejo skozi zgodbo in vodene naloge temeljne finančne pojme. Sodelujejo v različnih interaktivnih izzivih, pri katerih morajo razmišljati, povezovati informacije in sprejemati odločitve. Na ta način na aktiven in igriv način razvijajo razumevanje denarja, varčevanja ter vloge centralne banke. Pri drugem pa, mladi sodelujejo v raziskovalni igri, v kateri z reševanjem nalog sledijo namigom in odkrivajo pot izgubljenega denarja. Med dejavnostjo se soočajo z izzivi, povezanimi z uporabo denarja, plačevanjem in varnim ravnanjem s finančnimi sredstvi. Skozi sodelovanje in logično razmišljanje krepijo praktične finančne veščine ter razumevanje vsakdanjih finančnih odločitev (BS, 2026).

Pod okriljem BS (2026) so mladim na voljo tudi programi finančnega opismenjevanja, ki potekajo v okviru izobraževalnih dni ali kot samostojen obisk Muzeja Banke Slovenije, t. i. Bankariuma. Tam mladi skozi interaktivne razstave spoznavajo delovanje denarja in finančnega sistema. Z uporabo digitalnih vsebin, iger in simulacij raziskujejo vlogo centralne banke ter pomen stabilnosti cen. Ogledajo si tudi krajši film o zgodovini bančništva in hranilnic, ki nazorno prikaže razvoj finančnega sistema skozi čas. Na razstavi so predstavljeni originalni dokumenti, povezani z bančništvom in hranilništvom, med drugim tudi stare kovance, bankovce, hranilne knjižice idr. Mladi lahko поблиže spoznajo, kako je videti bančno okence in

kakšna je bila vloga bančnih uslužbencev v preteklosti. Ogledajo si tudi bančno pisarno, ki ponazarja vsakdanje delo v banki. Posebno zanimiv je ogled trezorja, kjer se seznanijo z varovanjem denarja in vrednosti. Razstavljen bankomat pa jim omogoča razumevanje razvoja sodobnih načinov dvigovanja in uporabe denarja. Bankarium mladim omogoča učenje skozi izkušnjo, ki je hkrati poučna in zanimiva (BS, 2026).

Osnovnošolcem in dijakom triletnih srednješolskih poklicnih programov so namenjeni tudi počitniški dnevi ter projekti za šole, kot sta Mojstri digitalne prihodnosti, kjer sodelujejo v praktičnih delavnicah, kjer spoznavajo osnovne digitalne in finančne veščine. Preizkušajo različna orodja in aplikacije, s katerimi se učijo varnega upravljanja s finančnimi sredstvi v digitalnem okolju. Skozi reševanje izzivov razvijajo kritično mišljenje, kreativnost in samozavest pri uporabi sodobnih tehnologij. Pri projektu Bodi FIN pa pridobivajo praktične finančne izkušnje z reševanjem različnih nalog, povezanih z vsakdanjim upravljanjem denarja. Skozi igre in simulacije se učijo načrtovanja proračuna, varčevanja ter preišljenega odločanja pri nakupih. Program spodbuja razvoj odgovornega finančnega vedenja in samozavesti pri uporabi denarja v realnem življenju (BS, 2026).

Programi so za mlade brezplačni in jim omogočajo pridobivanje finančnih znanj ter veščin v praksi.

Ravno tako si mladi lahko svoje finančno znanje nadgradijo z ogledom mladinske TV-serije MMF, t. i. Mladi mojstri financ, ki jih popelje v svet finančnih pustolovščin. Le-to je BS pripravila v sodelovanju z Uredništvom otroških in mladinskih oddaj Televizije Slovenija ter zunanjo produkcijsko hišo. Gre za še dodaten način, kako mladim na zabaven način, preko spletne platforme za video vsebine, približati finančno pismenost. Serija sledi skupini petih najstnikov, ki se skozi napeto igrano zgodbo učijo osnovnih finančnih pojmov, kot so inflacija, obrestne mere, krediti, varčevanje in sodobni plačilni sistemi. Poleg učenja finančnih vsebin se junaki serije znajdejo tudi v različnih pustolovščinah, ki jih popeljejo v zanimive in napete situacije (BS, 2024).

V mesecu marcu vsako leto po vsem svetu poteka Svetovni teden denarja, namenjen ozaveščanju o pomenu finančnega izobraževanja in finančne pismenosti otrok ter mladostnikov. Pobudo, ki sega v leto 2012 v okviru mednarodne organizacije Mednarodna organizacija za finance otrok in mladine (Child and Youth Finance International), je v zadnjih letih njeno izvajanje prevzela OECD. V Evropski uniji v istem času poteka Evropski teden denarja (European Money Week), katerega cilj je spodbujanje finančnega izobraževanja po vsej Evropi. Aktivnosti izvajajo nacionalna bančna združenja iz različnih evropskih držav, kar vsako leto privede do stotin dogodkov za povečanje finančne pismenosti (BS, 2022).

Pobudi se za povečanje finančne pismenosti prebivalcev, predvsem mladih v Sloveniji, pridružuje ZBS, ki organizira vsako leto od približno 20. do 26. marca nacionalni kviz za mlade in jim omogoča uvrstitev na evropsko finale v okviru Evropskega denarnega kviza (BS, 2023).

V taistem tednu v ZBS izvajajo ravno tako izobraževalne programe za osnovne in srednje šole kot so dnevi odprtih vrat v finančni sektor in pa srečanje o finančnem opismenjevanju v finančnem sektorju, ko deležniki različnih finančnih organizacij in institucij predstavijo te vsebine (BS, 2022).

Pri ECB (2026a) so šli korak dlje, kjer preko njihove spletne strani z virtualnimi učnimi potmi mladim in ostalim približajo, kdo ECB so, kaj delajo in zakaj je to za prebivalce Evrope pomembno. Udeleženci e-učnih poti ECB-ja spoznajo naloge in funkcije slednjih ter izvejo več o denarni politiki, inflaciji, bančnem nadzoru in drugih temah tudi s pomočjo preprostih besedil, video posnetkov in infografik.

4 FINANČNA UČNA POT

4.1 Učna pot

Izobraževalne učne poti so izven šol označene kot turistične ali izletniške poti različnih dolžin, z različnimi vsebinskimi poudarki in načini izvedb (Šimonovičová, Šudý idr.; Cviková idr., v Nevřelová in Ružicková, 2019, str. 550).

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo razlago učne poti, ki je »urejena sprehajalna pot, na kateri so sprehajalcu z namenom izobraževanja ponujene informacije o različnih temah.« (ZRC SAZU, 2025).

Gre za učne vsebine, ki si sledijo zaporedoma in upoštevajo uresničevanje zastavljenih ciljev učnih načrtov določenih predmetov oz. katalogov znanj modulov ali sklopov (Nabizadeh, Leal, Rafsanjani, Shah, 2020).

Essalmi idr. ter Zoakou idr. razlagajo, da so za dijake učne poti zasnovane tako, da so postanki teh poti obogateni z različno učno vsebino, ki jih pritegne z neprestano vključenostjo v proces in jih ta motivira. Ker učitelj takšne poti prilagaja glede na učne vsebine, jih imenujemo personalizirane ali tematske učne poti (v Nabizadeh, Leal, Rafsanjani, Shah, 2020).

Učna pot, znana tudi kot učna steza ali učna sled, je pot, ki jo dijaki uberejo skozi program usposabljanja. Učiteljem omogoča, da opravijo niz točk na poti in jih prepletejo v povezano učno pot, pri čemer učni proces razdelijo na obvladljive dele. Izgleda zelo podobno časovnemu načrtu z mejniki, ki vodijo do zastavljenih učnih ciljev (Quinn, 2025).

Nadalje, avtorji (prav tam) razlagajo, da so učne poti v zadnjem času postale sestavni del urbanega in podeželskega okoliša kot ustrezno vzgojno-izobraževalno sredstvo. Preplet učnih poti se kaže izven šol in domov tj. na terenu kot primeren način plasiranja znanosti širši družbi. Izboljšanje informacijskega sistema v povezavi s pedagoškim poučevanjem je pogoj za učinkovito uporabo učnih poti (Nevřelová in Ružicková, 2019, str. 551).

V okviru slednjih ima vodja ali učitelj možnost na drugačen način predstaviti oz. podati učno snov in je le-ta lahko zanimivejša kot pri običajnem pouku znotraj šolskega okoliša. Učne poti so spodbudno okolje, pri čemer dijaki dobijo širok nabor informacij o kraju, njegovi zgodovini, kulturi, s čim se njegovi prebivalci ukvarjajo in glede varovanja njegovega okolja. Gre za ustrezno učno, informativno in oglaševalsko strategijo, ko imajo dijaki praktičen vpogled ter stik z objekti in pojavi. S takšnim spoznavanjem okolij izven šolskih miljejev dijaki izoblikujejo globljo povezavo z njimi (Nevřelová in Ružicková, 2019, str. 551). Fábos (v Žagar, 2025b, str. 25) razlaga, da so učne poti označene lahko kot ekološke, naravoslovne, zgodovinske ali kulturne, pa tudi kako drugače – ko učno pot vodja ali učitelj ustvari ter poveže in združi različne učne vsebine za doseg določenih učnih ciljev.

Organizirano ali samostojno učenje na učni poti lahko poteka kjerkoli izven šolskih miljejev, pri čemer po besedah Skribe-Dimec (2013), podpira teorijo, prakso, doživljajsko učenje in okoljsko vzgojo v odvisnosti od učiteljeve organizacije učnih vsebin in transporta. Možnosti so neomejene, saj se lahko odloči, da bo del pouka izvedel na igrišču, ob potoku, v gozdu, centru

mesta, ustanovi ali instituciji, knjižnici, galeriji ali kje drugje (Skribe-Dimec, v Smrke, 2024, str. 4).

Priročnik namenjen učiteljem, ki slednjim omogoča, da so njihovi učenci ali dijaki aktivni ravno tako izven šolskih prostorov, bodisi v okviru naravoslovnih bodisi družboslovnih vsebin, ponuja različne vrste učnih poti – zgodovinske, geološke, gozdne, arheološke, biološke, orientacijske, naravoslovne, čebelarke, kolesarske, vodne, lovske, planinske idr. (Nolimal idr., v Lebar, 2024, str. 22).

4.2 Finančna šolska učna pot

Po pregledu različnih virov in literature, sem ugotovila, da v Sloveniji nimamo znanih urejenih finančnih šolskih učnih poti v klasičnem smislu na prostem, izven rednega šolskega prostora, glede finančnega opismenjevanja dijakov. Torej takšnih poti, ki bi bile organizirane kot fizične poti in jih dijaki obiščejo zunaj šole ali v naravi s postajami za učenje o financah (kot je to organizirano pri naravoslovnih ali kulturnih učnih poteh) in temeljijo izključno na tej tematiki kot npr. družinski proračun, varčevanje, potrošniške pasti, storitve bank in hranilnic ter zavarovalnic, njihovi izdelki, kje se fizično poslovalnice bank, hranilnic in zavarovalnic nahajajo v njihovem domačem ali šolskem okolišu.

Vendar pa obstajajo pobude in projekti, ki se osredotočajo na finančno pismenost in imajo obliko učne poti z izobraževalnim pristopom, predvsem v šolski ali digitalni obliki. Ne gre za fizično označene poti v naravi, ampak dijaki »hodijo skozi« naloge, ki jih opravljajo podobno kot, da bi bili na učni poti.

V šolah se izvajajo predvsem didaktične interaktivne učne poti in finančne učne ure občasnih projektih dni v okviru Tedna finančnega opismenjevanja (BS, 2022) - učne poti po »finančnih postajah« v razredu ali šoli, kvizi, igre vlog (npr. bančni svetovalec - komitent). To so predstavili v publikaciji oz. priročniku Razvijamo finančno pismenost: Opredelitev finančne pismenosti s primeri dejavnosti iz prakse za razvijanje gradnikov finančne pismenosti. V vrtcu so izvedli simbolno igro kot dejavnost za razvijanje finančne pismenosti otrok, v 3. razredu osnovne šole (v nadaljevanju: OŠ) so izpeljali igro vlog – ravnanje z denarjem, v 5. razredu OŠ so učenci računali z denarjem, uporabo spletne trgovine in izpolnjevanje UPN-obrazca so opravili učenci 8. razreda OŠ, problem nakupa avtomobila glede na vrsto goriva so reševali dijaki na splošni gimnaziji in na tehniški gimnaziji so statistično analizirali bruto plače v podjetju Nano.tex d.o.o. (Sirnik, Vršič, Simčič, Lovšin Kozina, Štrubelj, Angelov Troha, Kokalj, Petric, Vreš in Pustavrh, 2022).

Digitalne poti za finančno opismenjevanje pa najdemo na različnih spletnih straneh. Med organizatorje virtualnih učnih poti spada tudi ECB. Na njihovi spletni strani se lahko vsakdo, tudi mladi, podajo po spletni poti, kjer raziskujejo za pridobitev osnovnega znanja, kaj je potrebno vedeti o ECB, spoznavajo druge teme vezane na ECB in ugotovijo kaj več o naši valuti – evru ter za pridobitev poglobljenega znanja, vse o opravljanju plačil, denarni politiki, nekonvencionalnih instrumentih denarne politike, bančnih nadzorih in glede povezave ECB-ja s podnebnimi spremembami (ECB, 2026a).

Kot srednješolska učiteljica strokovnega sklopa Gospodarske dejavnosti sem ugotovila, da udeležbe na finančni šolski učni poti kjerkoli v Sloveniji dijakom 1. letnikov naše šole ne morem ponuditi, ker le-ta ne obstaja. Zato sem se odločila, da jim jo ponudim jaz. Namreč, opažam, da jim lahko približam učne vsebine bančništva, hranilnic in zavarovalništva še na drugačen način, kjer jih del pridobijo s praktičnimi učnimi izkušnjami na terenu. V zadnji letih sem oblikovala in organizirala obisk finančne šolske učne poti za dijake, ki so si ogledali, kje se banke, hranilnice in zavarovalnice v domačem in/ali šolskem miljeju nahajajo, tj. v Novi Gorici. Na tej poti smo se pogovarjali, katere storitve te institucije ponujajo, na kakšne načine jih oglašujejo, komu so namenjeni in kako imajo svoje poslovalnice in zunanost urejene. O pridobljenih lastnih izkušnjah so nato dijaki napisali Poročilo o finančni šolski učni poti.

5 PRAKTIČNI DEL

5.1 Problem, namen in cilji

Problem, ki ga raziskujem v tej nalogi, je dijakovo nepoznavanje storitev bank, hranilnic in zavarovalnic, kje se v Novi Gorici le-te nahajajo in ali so dijaki finančno pismeni. Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, kaj so vzroki in razlogi za to - ali dijaki res ne poznajo njihovih storitev in lokacij? In, koliko so dijaki finančno pismeni? Cilj naloge je ugotoviti, kaj lahko še kot učitelji in starši naredimo, da bi poznavanje in finančna pismenost postali bolj priljubljeni med našimi dijaki.

5.2 Časovni potek raziskave

Spletno anketiranje sem med dijaki izvedla v treh šolskih letih od 2023/24 do 2025/26 in sicer vedno v drugi polovici šolskega leta. Vsako krat so dijaki napisali poročila vezana na finančno šolsko učno pot.

5.3 Raziskovalni vzorec

V spletnih anketah o poznavanju bank, hranilnic in zavarovalnic so zajeti vsi dijaki prvih letnikov srednjih poklicnih programov Administrator, Trgovec in srednjega strokovnega programa Ekonomski tehnik Srednje ekonomske in trgovske šole Nova Gorica. Skupaj sem anketirala 213 dijakov. V analizo poročil dijakov obiska finančne šolske učne poti sta vključena dva različna srednješolska poklicna programa (156 dijakov).

5.4 Raziskovalna vprašanja

V raziskovalni nalogi bom poskusila odgovoriti na naslednja vprašanja: zakaj je število dijakov z nepoznavanjem storitev bank, hranilnic in zavarovalnic in njihovih lokacij v Novi Gorici tako visoko, kako motivirati dijake k njihovem poznavanju, kaj so razlogi za nizko finančno pismenost in kaj bi lahko naredili, da bi ta trend spremenili? Odgovore na vprašanja sem iskala tako v teoriji kot praksi in s pomočjo analize rezultatov spletnega anketiranja dijakov in poročil finančne šolske učne poti. Finančno pismenost dijakov bom predstavila še s preučitvijo rezultatov analize njihovih dosežkov na to temo izvedeno v okviru PISA 2012.

5.5 Načrt dela

Za raziskovalno nalogo sem pripravila naslednji delovni načrt:

- Izobraževanje in posvetovanje z mentorico, določitev naslova raziskovalne naloge in iskanje ter branje literature o bankah, hranilnicah in zavarovalnicah ter finančni pismenosti in učnih poteh.
- Pisanje teoretičnega dela naloge ob prebiranju literature in virov.
- Izdelava spletnega anketnega vprašalnika o denarju in zavarovalništvu na splošno, poznavanju bank, hranilnic in zavarovalnic, njihovih storitev in lokacij v Novi Gorici, finančne šolske učne poti in finančne pismenosti.
- Mentorici v pregled in potrditev spletnega anketnega vprašalnika.
- Anketiranje dijakov in dijakinj v 2. polovici šolskih let od 2023/24 do 2025/26.

- V 2. polovici šolskega leta 2025/26 pregled in analiza pridobljenih rezultatov anketnih vprašalnikov, poročil finančne šolske učne poti in podatkov finančne pismenosti iz Poročila PISA 2012. Ravno tako izdelava grafov in tabel, obdelava in predstavitev rezultatov ter iskanje rešitev za spodbujanje zanimanja za finančne vsebine.

5.6 Metoda dela

Za izdelavo raziskovalne naloge sem izbrala naslednje metode dela:

- Iskanje in prebiranje literature ter virov o bankah, hranilnicah, zavarovalnicah, finančni pismenosti in finančnih učnih poteh, vrstah slednjih, njihovem pomenu in vplivu na mlade, o motivaciji slednjih za njihovo zanimanje, poznavanje in uporabnost.
- Spletno anketiranje dijakov (dva letnika in dva oddelka).
- Analiza rezultatov Poročil finančne šolske učne poti – ogled bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici.
- Analiza podatkov finančne pismenosti iz Poročila PISA 2012.
- Analiza pridobljenih rezultatov triletnega spletnega anketiranja.
- Pisanje raziskovalne naloge.
- Izdelava grafov in tabel, ki so narejeni na osnovi pridobljenih rezultatov analize spletnega anketnega vprašalnika in poročil.
- Predstavitev raziskovalne naloge.

6 INTERPRETACIJA REZULTATOV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Spletno anketiranje v prvih letnikih Administrator in Trgovec ter dveh oddelkih Ekonomski tehnik

Dijaki so izpolnili spletni anketni vprašalnik, ki vsebuje tri vprašanja vezana na demografijo in 27 vsebinskih vprašanj. Slednja so sestavljena iz vprašanj zaprtega in odprtega tipa, vprašanj z več možnimi odgovori, vprašanj, ki merijo strinjanje dijakov z v naprej določenimi trditvami. Na tak način anketiranja sem želela pridobiti čim več različnih odgovorov, zamisli, razlogov. Izpolnjene vprašalnike sem pregledala, odgovore uredila in jih zbrala.

ANKETNA VPRAŠANJA

VPRAŠANJE ŠT. 1 - Pod besedo DENAR imaš v mislih:

Možnih je več odgovorov

- gotovina - bankovci
- gotovina - kovanci
- bančna kartica
- Drugo: _____

VPRAŠANJE ŠT. 2 - Zakaj je denar pomemben? Za katere namene ga ljudje uporabljajo? Za kaj ga uporabljaš ti? _____

VPRAŠANJE ŠT. 3 - Ko izdelke (npr. sendvič, sok, ...) ali storitve (npr. striženje, prevoz z avtobusom, ...) kupiš, ali jih plačaš z denarjem (gotovino ali bančno kartico)?

- Da

- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 4 - Ali ti za malico denar dajo starši/skrbniki?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 5 - Kaj meniš, kaj spada med storitve bank in hranilnic?

Možnih je več odgovorov

- Dvig in polog gotovine (bankovcev in kovancev) - banke in hranilnice nam dajo denar.
- Priskrbijo ti bančno kartico.
- Te pokličejo na telefon, da jim poveš svoj PIN od tvoje bančne kartice.
- Dvig gotovine na bankomatu.
- Ti zavarujejo hišo ali stanovanje pred poplavo, požarom, krajo ali nesrečo.
- Drugo: _____

VPRAŠANJE ŠT. 6 - Kaj veš o bankah in hranilnicah? Katere storitve še ponujajo?

VPRAŠANJE ŠT. 7 - Katere storitve bank ali hranilnic uporabljaš ti? Zakaj ti potrebuješ banko ali hranilnico? _____

VPRAŠANJE ŠT. 8 - Ali imaš sedaj na banki ali v hranilnici odprt svoj bančni račun (imaš svojo bančno kartico)?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 9 - Zapisanih je šest (6) trditev. Označite za vsako trditev, koliko se z njimi strinjate.

Možnih je več odgovorov

	Popolnoma se strinjam	Se strinjam	Ne vem - niti se strinjam, niti se ne strinjam	Se ne strinjam	Sploh se ne strinjam
Bankam in hranilnicam zaupam.					
Ko bom zaposlen, bom imel odprt bančni račun.					
Ko kupujem izdelke ali storitve, jih plačam z gotovino (bankovci in kovanci).					
Ko kupujem izdelke ali storitve, jih plačam z bančno kartico.					
Ko kupujem izdelke ali storitve, jih plačam z aplikacijo banke/hranilnice, ki jo imam na svojem mobilnem telefonu.					

Izdelke kupujem tudi preko interneta - spletnih strani, aplikacij, ...					
--	--	--	--	--	--

VPRAŠANJE ŠT. 10 - Zapisanih je pet (5) trditev. Označite za vsako trditev, koliko se z njimi strinjate.

Možnih je več odgovorov

	Popolnoma se strinjam	Se strinjam	Ne vem - niti se strinjam, niti se ne strinjam	Se ne strinjam	Sploh se ne strinjam
Z denarjem varčujem - ga damh kraju doma ali ga hranim na bančni kartici.					
Svoje stroške načrtujem - najprej o nakupu razmislim, nato se odločim, ali bom izdelek/storitev kupil ali ne.					
Sem oseba, ki si vodim seznam (pišem evidenco) o porabi svojega denarja. Da vem koliko ga imam.					
Ko zapravljam denar, sem previden.					
Starši/skrbniki me učijo, kako naj ravnam (delam) z denarjem.					

VPRAŠANJE ŠT. 11 - Kaj meniš, katere banke v Sloveniji obstajajo? Zapiši prosim njihova imena.

VPRAŠANJE ŠT. 12 - Ali veš, kje se te banke v Novi Gorici nahajajo? Kje so (ulica, blizu katere trgovine, stavbe)?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 13 - Zapiši prosim, katera (njeno ime) BANKA se KJE v Novi Gorici nahaja.

VPRAŠANJE ŠT. 14 - Katere hranilnice v Sloveniji obstajajo? Zapiši prosim njihova imena.

VPRAŠANJE ŠT. 15 - Ali veš, kje se te hranilnice v Novi Gorici nahajajo? Kje so (ulica, blizu katere trgovine, stavbe)?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 16 - Zapiši prosim, katera (njeno ime) HRANILNICA se KJE v Novi Gorici nahaja.

VPRAŠANJE ŠT. 17 - Katere storitve opravljajo ZAVAROVALNICE? Za kaj jih potrebujemo? Napiši vse kar veš. _____

VPRAŠANJE ŠT. 18 - Ali si ti ali kdo od vaše družine zavarovan pri zavarovalnici?

- Da
- Ne
- Ne vem

VPRAŠANJE ŠT. 19 - Zapisanih je pet (5) trditev o ZAVAROVALNICAH. Označite za vsako trditev, koliko se z njimi strinjate.

Možnih je več odgovorov

	Popolnoma se strinjam	Se strinjam	Ne vem - niti se strinjam, niti se ne strinjam	Se ne strinjam	Sploh se ne strinjam
Od zavarovalnice smo v družini že prejeli denar zaradi stroškov poplave, požara, vloma, nesreče, ...					
Ko bom odrasel, se bom zavaroval pri zavarovalnici pred nesrečami.					
Ko bom odrasel, bom zavaroval pri zavarovalnici svojo hišo/stanovanje pred poplavo, požarom, vlomom, ...					
Ko bom odrasel, bom zavaroval pri zavarovalnici svoj avtomobil, kolo, ...					
Zavarovanje lahko sklenemo tudi preko spletne strani/aplikacije, ki jo zavarovalnica ima.					

VPRAŠANJE ŠT. 20 - Katere zavarovalnice v Sloveniji obstajajo? Zapiši prosim njihova imena.

VPRAŠANJE ŠT. 201- Ali veš, kje se katere zavarovalnice v Novi Gorici nahajajo? Kje so (ulica, blizu katere trgovine, stavbe)?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 22 - Zapiši prosim, katera (njeno ime) ZAVAROVALNICA se KJE v Novi Gorici nahaja.

VPRAŠANJE ŠT. 23 - Ali si znaš predstavljati, kaj je učna pot?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 24 - S svojimi besedami prosim napiši, kaj pomeni učna pot.

VPRAŠANJE ŠT. 25 - Ali veš, da v Novi Gorici obstaja finančna učna pot na kateri izveš, kje se banke, hranilnice in zavarovalnice v Novi Gorici nahajajo?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 26 - Ali bi to finančno šolsko učno pot želel obiskati?

- Da
- Ne

VPRAŠANJE ŠT. 27 - Še zadnje, splošno vprašanje. Prosim napiši svoje mnenje, če si finančno pismen (poznaš denar dovolj, tvojo uporabo denarja in drugih finančnih sredstev (kripto valute, zlato, ...), tvegaš z denarjem, ga varčuješ, si učinkovit pri rokovanju z njim, ...

VPRAŠANJE ŠT. 28 - Kateri letnik sedaj v tem šolskem letu obiskuješ?

- 1.a A
- 1.a T
- 1.a ET
- 1.b ET

VPRAŠANJE ŠT. 29 - Koliko let imaš sedaj?

- 13 let
- 14 let
- 15 let
- 16 let
- 17 let
- 18 let
- 19 let
- 20 let

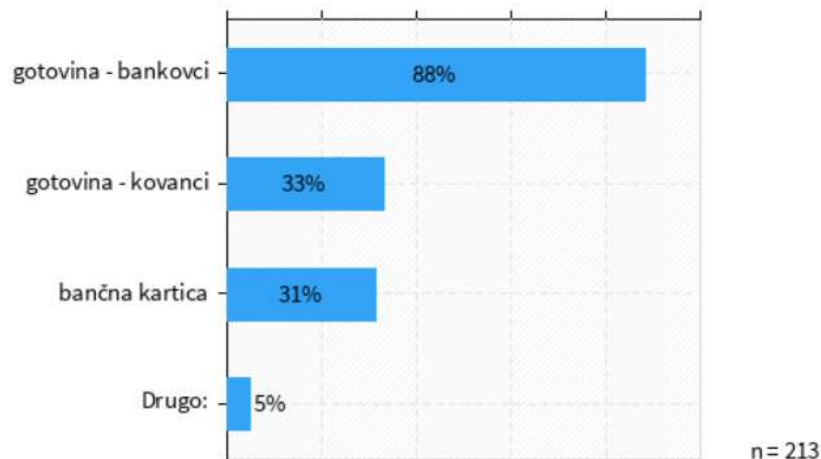
VPRAŠANJE ŠT. 30 - Katerega spola si?

- Moški
- Ženska

PREDSTAVITEV REZULTATOV

S pomočjo slovenskega orodja za spletno anketiranje 1KA sem ustvarila anketni vprašalnik za dijake. Zastavila sem jim 30 vprašanj za zbiranje in analizo podatkov.

1. Pomen besede denar

Graf 1: Kaj vam pomeni beseda denar?

Vir 1: Lasten

Graf 1 kaže, da anketirani dijaki denar najpogosteje razumejo kot gotovino v obliki bankovcev, saj jih je med 213 anketiranimi dijaki navedlo kar 88 %, tj. 187 vprašanih. Bistveno manj jih je omenilo kovance (33 %, tj. 70 anketiranih dijakov), kar nakazuje, da jih dojemajo kot manj pomembno ali manj značilno obliko denarja. Približno tretjina, 66 anketiranih dijakov (31 %), kot denar prepoznava tudi bančno kartico, kar kaže na zavedanje brezgotovinskega plačevanja. Kakor razberemo iz istega grafa, vidimo da 11 anketiranih dijakov oz. 5 % tolmači denar tudi kot drugo - delnice, plača, banka ali »številka na ekranu«.

2. Namen uporabe denarja

Anketirani dijaki so odgovorili na to vprašanje, ki je bilo odprtega tipa. Odgovori so združeni po vsebinskih sklopih, povzeti in razvrščeni od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 212 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

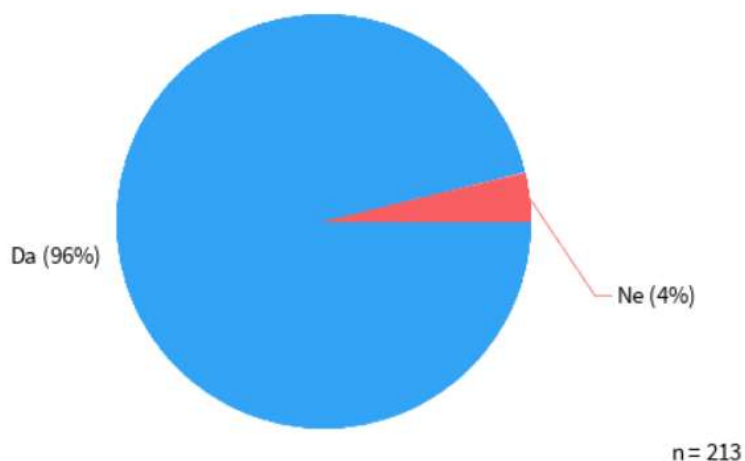
Zakaj je denar pomemben? Za katere namene ga ljudje uporabljajo? Za kaj ga uporabljaš ti?

1. Za preživetje in osnovne življenjske potrebe
Največkrat so anketirani dijaki, 81 takšnih, tj. 38 %, omenili besede kot so preživetje, življenje, osnovne potrebe in brez denarja ne moremo živeti (»za preživetje«, »brez denarja ne moremo živeti«, »pomemben je za življenje« in »osnovne človekove potrebe«).
2. Nakup hrane, pijače in osnovnih dobrin
Približno 27 % oz. 57 anketiranih dijakov je večinoma zapisalo hrana, pijača, oblačila, stanovanje, elektrika, voda in higienski pripomočki (»za hrano, pijačo, oblačila«, »plačilo elektrike, vode«, »za bivališče« in »za osnovne potrebščine«).
3. Nakupovanje in plačevanje
Anketirani dijaki, teh je približno 18 % oz. 38, so večkrat pod to vprašanje na splošno odgovorili kupovanje, plačevanje, položnice, stroški in nakupi (»za kupovanje«, »za plačevanje«, »za plačevanje stroškov« in »za nakup izdelkov in storitev«).

4. Osebne potrebe, želje in luksuz (približno 9 % oz. 19 anketirancev)
Pri tem vprašanju so kar nekajkrat anketirani dijaki omenili želje, luksuz, udobno življenje, razvajanje in zabavo (za luksuzne dobrine«, »za koncerte«, »za lepše življenje« in »za razvajanje«).
5. Osebna raba
Okoli 5 % oz. 11 anketiranih dijakov je konkretno navedlo za kaj oni uporabljajo denar. Odgovorili so, da ga uporabljajo za malico, make up, oblačila, šolske potrebščine in druženje s prijatelji (»za malico v šoli«, »za oblačila in ličila« in »ko grem ven s prijateljicami«).
6. Ekonomska funkcija denarja
Približno štiri anketirani dijaki (2 %) povezujejo namen porabe denarja z menjavo, izmenjavo, prodajo, investicijami in kapitalom (»za izmenjavo dobrin«, »za investicije v nepremičnine, delnice« in »za začetni kapital podjetja«).
7. Nepodobni odgovori
Okvirno dva anketirana dijaka, tj. 1 % pa sta podala drugačne odgovore kot ostali: »banke«, »za punco« in »dokazovanje moči«.

Sklenem lahko, da skoraj dve tretjini odgovorov (138), tj. približno 65 % anketiranih dijakov, denar neposredno povezuje s preživetjem in osnovnimi potrebami. Manjši delež, nekje 10 % oz. 21 anketiranih dijakov že razmišlja o denarju kot sredstvu za želje, luksuz ali kakovost življenja. Le zelo majhen delež, 53 anketiranih dijakov (25 %), razume širšo ekonomsko funkcijo denarja (menjava, investicije, kapital).

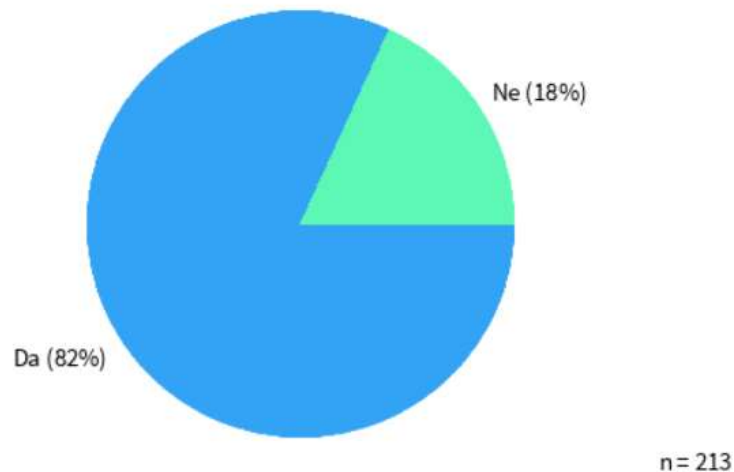
3. Izdelke in storitve plačujem z gotovino ali bančno kartico

Graf 2: Ali izdelke in storitve plačaš z gotovino ali bančno kartico?
Vir 2: Lasten

Na vprašanje, ali izdelke in storitve plačaš z gotovino ali bančno kartico (Gl. graf 2), rezultati kažejo, da jih skoraj vsi, tj. 204 (96 %) anketiranih dijakov, izmed 213, plačujejo, približno 4 % oz. devet anketiranih dijakov pa izdelke in storitve plačuje drugače.

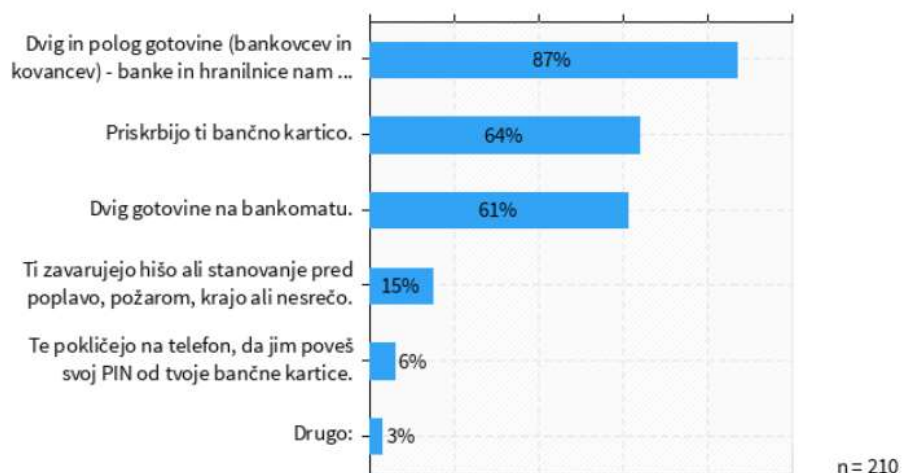
4. Starši ti dajo denar za plačevanje storitev in izdelkov

Graf 3: Ali ti denar za malico dajo starši?
Vir 3: Lasten

Kot prikazuje graf 3 vidimo, da dobi denar za malico s strani staršev zelo visok procent (82 %) 175 anketiranih dijakov izmed 213, dobra petina (18 %) 38 anketiranih dijakov denarja za malico pa ne prejme s strani staršev.

5. Bančne storitve in storitve hranilnic

Graf 4: Kaj menite, kaj spada med storitve bank in hranilnic?
Vir 4: Lasten

Kaj menite, kaj spada med storitve bank in hranilnic, ugotavljam pri naslednjem vprašanju. Iz grafa 4 lahko razberem, da izmed vseh 210 odgovorov jih več kot tri četrtine, 183 (87 %)

anketiranih dijakov ve, da med storitve bank in hranilnic spadajo dvig in polog gotovine (bankovcev in kovancev) - banke in hranilnice nam dajo denar. Nekoliko več kot dve tretjini oz. 64 %, tj. 134 anketiranih dijakov se zaveda, da ti te finančne institucije priskrbijo bančno kartico. Približno enakemu odstotku (61 %), 128 anketiranih dijakov so poznane tudi storitve bank in hranilnic, pri katerih lahko dvigujejo gotovino na bankomatih. Opazim pa, da 15 %, tj. 32 anketiranih dijakov zmotno meni, da med storitve bank in hranilnic uvrščamo tudi dejstvo, da te slednje pokličejo na telefon in jim zaupaš PIN lastne bančne kartice ter 6 %, tj. 13 anketiranih dijakov, da ti te institucije zavarujejo hišo ali stanovanje pred poplavo, požarom, krajo ali nesrečo. Šest anketiranih dijakov (3 %) dodatno meni, da med storitve bank in hranilnic spadajo ravno tako svetovanje, varno hranjenje denarja ter dajanje posojil. Banke razumejo tudi kot ustanove, ki skrbijo za denar svojih strank s sklenjenimi policami.

6. Dodatne storitve bank in hranilnic

Anketirani dijaki so odgovorili na to vprašanje, ki je bilo odprtega tipa. Odgovori so združeni po vsebinskih sklopih, povzeti in razvrščeni od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 203 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

Kaj veš o bankah in hranilnicah? Katere storitve še ponujajo?

1. Krediti in posojila

Za dodatne storitve bank in hranilnic je več kot polovica, 65 anketiranih dijakov, tj. 32 % navedlo kredit, posojila, limit, hipoteke in izposoja denarja (»posojajo denar«, »omogočajo kredit za hišo/stanovanje«, »omogočajo limit« in »zahtevajo vračilo z obrestmi«).

2. Hranjenje in varovanje denarja

Manj kot tretjina, 49 anketiranih dijakov oz. 24 % jih meni, da so dodatne storitve bank in hranilnic hranjenje denarja, varčevanje, shranjevanje in varno mesto (»hranijo denar«, »lahko shraniš denar« in »varujejo tvoj denar«).

3. Dvig, polog in osnovne transakcije

Hranjenje denarja, dvig gotovine, polog gotovine, bankomat in nakazilo (»dvig denarja«, »polog denarja«, »plačevanje položnic« in »menjava valut«) je za dodatne storitve teh dveh finančnih institucij podalo 18 % oz. 37 anketiranih dijakov.

4. Bančni računi in kartice

Pri tem vprašanju je 20 (10 %) anketiranih dijakov odgovorilo, da so dodatne storitve bank in hranilnic še odprtje računa, bančna kartica, kreditna ali debetna kartica (»odprejo račun«, »izdajo kartico« in »urejanje bančnih kartic«).

5. Zavarovanja in finančna pomoč

Da banke in hranilnice kot dodatne storitve nudijo zavarovanja, pomoč ob težavah in svetujejo je mnenje (6 %) 12 anketiranih dijakov.

V tem primeru gre za pojmovno nejasnost med finančnimi institucijami, saj je iz teh odgovorov razvidno, da zamenjujejo storitve bank in zavarovalnic (npr. zavarovanje hiše, avta).

6. Naprednejše finančne storitve

Naložbe, delnice, investicije, gospodarska rast, digitalno bančništvo (»depoziti in posojila kot funkcija finančne institucije«, »investicije«, »elektronsko in mobilno bančništvo« ter »kroženje denarja v gospodarstvu«) je navedlo 5 %, tj. 10 anketiranih dijakov.

Sklenem lahko, da približno 74 % odgovorov, tj. 150 anketiranih dijakov pozna dodatne storitve bank in hranilnic - osnovne in neposredne storitve (kredit, hranjenje, dvig). Le približno 5 % oz. 10 anketiranih dijakov kaže sistemsko razumevanje finančnega sistema.

7. Tvoja uporaba bančnih storitev in storitev hranilnic

Anketirani dijaki so odgovorili na to vprašanje, ki je bilo odprtega tipa. Odgovori so združeni po vsebinskih sklopih, povzeti in razvrščeni od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 203 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

Katere storitve bank ali hranilnic uporabljaš ti? Zakaj ti potrebuješ banko ali hranilnico?

1. Bančna kartica in odprt račun

61 anketiranih dijakov (30 %) uporablja storitve bank in hranilnic - bančno kartico, transakcijski račun, odprtje računa (»da imam bančno kartico«, »imam odprt račun«, »zaradi kartice« in »da mi lahko nakažejo denar«).

2. Dvig in polog gotovine

Storitve bank in hranilnic uporablja 25 % oz. 51 anketiranih dijakov, saj denar dvigujejo, uporabljajo bankomat in gotovino polagajo (»za dvig denarja«, »dvig na bankomatu« in »polog in dvig«).

3. Hranjenje in varčevanje denarja

Nekateri anketirani dijaki, teh je 37 oz. 18 %, denar shranjujejo, ga varčujejo in koristijo varno hrambo le-tega (»da nimam doma gotovine«, »da je denar na varnem« in »imam varčevalni račun«).

4. Prejemanje dohodkov

Storitve obeh finančnih institucij se poslužuje tudi 12 % oz. 24 anketiranih dijakov za prejem štipendije, nakazil za opravljena študentska dela, pokojnin (»da dobim štipendijo«, »ker delam prek študentskega servisa« in za »prejem plače«).

5. Prejemanje dohodkov

8 % oz. 16 anketiranih dijakov uporablja bančne storitve in storitve hranilnic za plačevanje v trgovini, spletno plačevanje in uporabo mobilnih aplikacij (»da lahko plačam v trgovini«, »plačevanje po spletu« in preko »mobilne banke«).

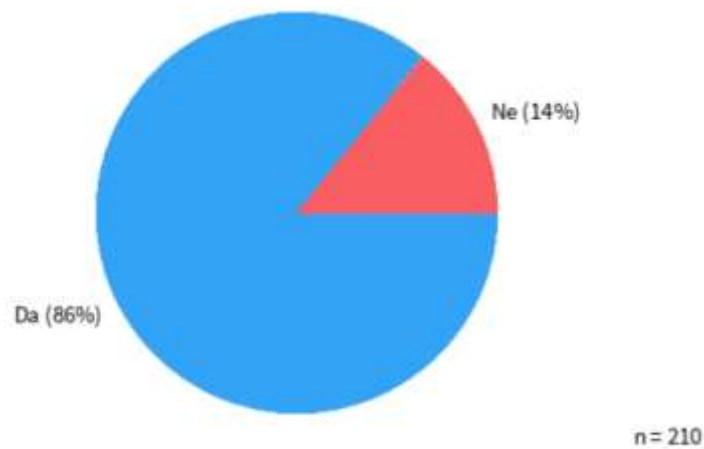
6. Prejemanje dohodkov

Štirje (2 %) anketirani dijaki so zapisali, da se na banki posvetujejo o različnih storitvah, ki jih banke in hranilnice nudijo (»kredit«, »finančno svetovanje«, »investicije« in »dolgoročno načrtovanje«).

7. Ne uporablja storitev bank in hranilnic ter nima bančne kartice, je navedlo 12 (6 %) anketiranih dijakov.

Ugotavljam, da več kot polovica, približno 55 %, tj. 112 anketiranih dijakov uporablja storitve bank in hranilnic, ki se nanašajo izključno na bančno kartico in dvig gotovine. Banko razumejo kot tehnični servis za prejem in polog denarja ter njegovo shranjevanje. Zelo malo, nekje 2 %, tj. štiri anketirani dijaki strateško razumejo storitve bank in hranilnic, pri katerih nam bančni kredit pomaga pri osebnem razvoju, finančno načrtujemo in investiramo.

8. Odprt bančni ali hranilnični račun

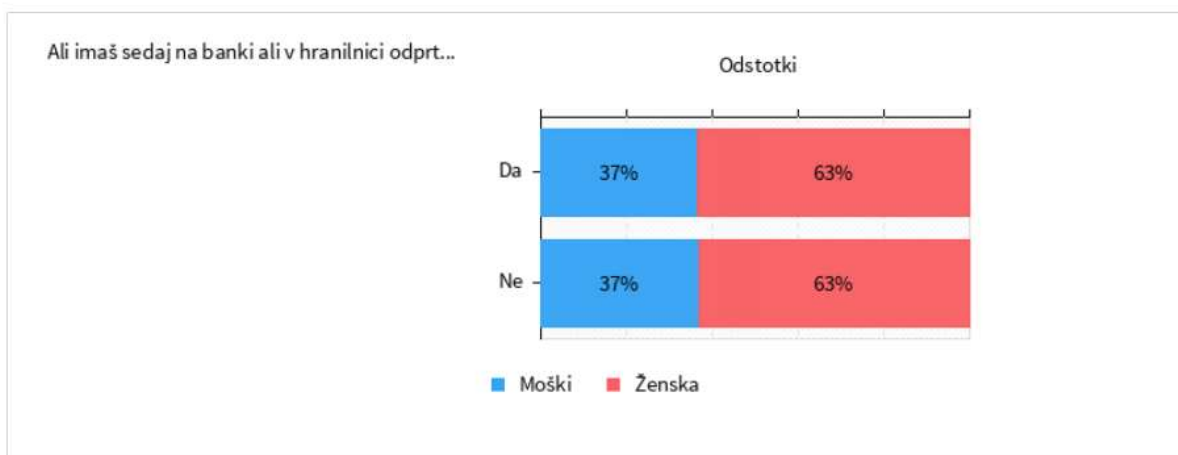

Graf 5: Ali imaš sedaj na banki ali v hranilnici odprt svoj bančni račun (imaš svojo bančno kartico)?

Vir 5: Lasten

Pri grafu 5 vidim, da večina, 181 anketiranih dijakov (86 %) od 210, ima sedaj na banki ali v hranilnici odprt svoj bančni račun in ima svojo bančno kartico, na drugi strani pa manjši delež, 29 (14 %) anketiranih dijakov na banki ali v hranilnici nima odprtega svojega bančnega računa in nima svoje bančne kartice.

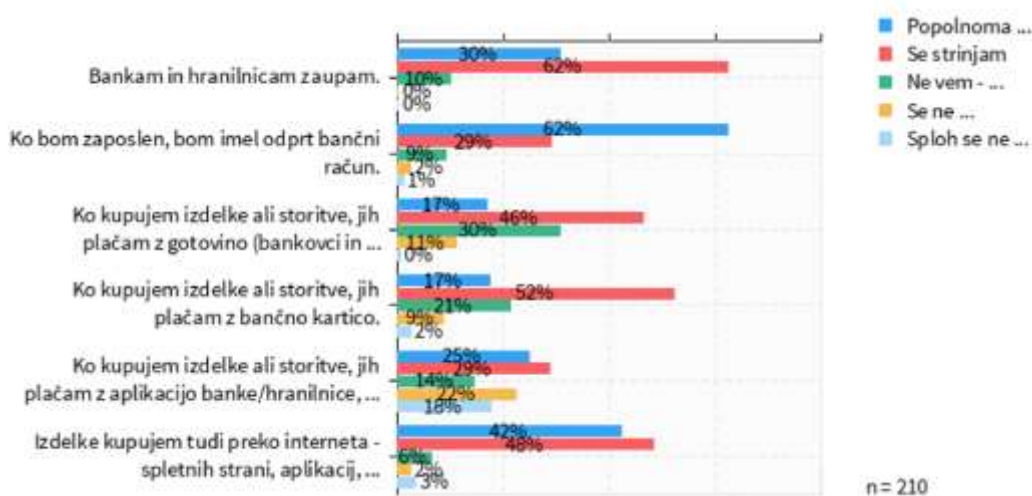
Kategora spola si? (Q29)

Graf 6: Na banki ali v hranilnici odprt svoj bančni račun (v lasti bančno kartico) - po spolu
Vir 6: Lasten

Vsi tisti anketirani dijaki, ki imajo sedaj odprt bančni račun ali račun pri hranilnici, je iz grafa 6 razbrati, da je takšnih 63 % anketiranih dijakin in 37 % anketiranih dijakov.

9. Trditve – navade plačevanja izdelkov ali storitev

Graf 7: Koliko se z navedenimi trditvami strinjaš?
Vir 7: Lasten

210 anketiranih dijakov je podalo povratne informacije na dane trditve vezanih na svoje navade plačevanja izdelkov ali storitev. Le-to je razvidno iz grafa 7. Slednjega sem analizirala in interpretirala v nadaljevanju.

1. Zaupanje bankam in hranilnicam

Več kot polovica, tj. 130 (62 %) anketiranih dijakov bankam in hranilnicam zaupa. Tretjina, tj. 63 (30 %) anketiranih dijakov bankam in hranilnicam popolnoma zaupa. Ostalih 10 % oz. 21 anketiranih dijakov ne ve, ali bankam in hranilnicam zaupa ali ne.

2. Odprtje bančnega računa ob zaposlitvi
Več kot polovica, tj. 130 (62 %) anketiranih dijakov je popolnoma prepričanih, da bodo, ko bodo zaposleni, imeli odprt bančni račun. Za tretjino manj, tj. 61 (29 %) anketiranih dijakov bo bančni račun imelo odprtih, ko bodo zaposleni. 9 % oz. 19 anketiranih dijakov ne ve, ali bodo imeli odprt svoj bančni račun, ko bodo zaposleni in 2 %, tj. štiri anketirani dijaki ne bodo imeli odprtega bančnega računa kot zaposleni ter 1 % oz. dva dijaka sploh ne bosta imela odprtega bančnega računa kot zaposleni osebi.

3. Plačevanje z gotovino – bankovci in kovanci
Manj kot petina, 36 (17 %) anketiranih dijakov zagotovo plačuje izdelke ali storitve z gotovino – bankovci in kovanci. Manj kot polovica, 97 (46 %) anketiranih dijakov pogosto plačuje izdelke ali storitve z gotovino. Tretjina, tj. 63 (30 %) anketiranih dijakov se do te trditve ni opredelilo oz. je izbrala nevtralni odgovor. Približno 7 % oz. 14 anketiranih dijakov izdelkov ali storitev ne plačuje z gotovino, medtem ko nobeden izmed anketiranih ni izbral možnosti, da sploh ne plačuje z gotovino.

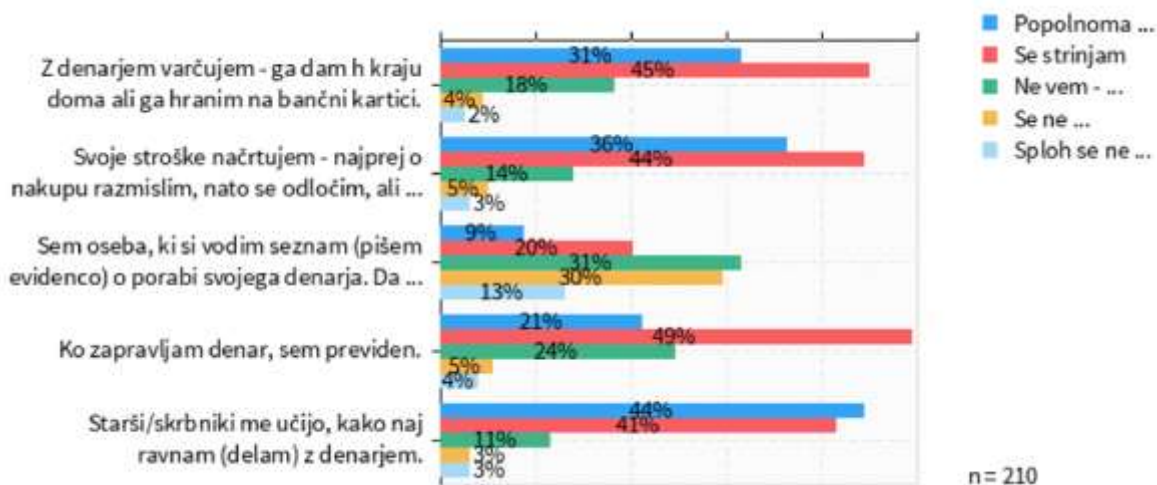
4. Plačevanje z bančno kartico
Manj kot petina, 36 (17 %) anketiranih dijakov izdelke ali storitve zagotovo plačuje z bančno kartico. Več kot polovica, tj. 109 (52 %) anketiranih dijakov izdelke ali storitve pogosto plačuje z bančno kartico. Petina, tj. 44 (21 %) anketirancev se do trditve ni opredelila. 9 % oz. 19 anketiranih dijakov izdelkov ali storitev ne plačuje z bančno kartico, 2 % oz. štiri anketirani dijaki pa jih sploh ne plačujejo z bančno kartico.

5. Plačevanje z aplikacijo banke ali hranilnice
Četrtnina, tj. 53 (25 %) anketiranih dijakov izdelke ali storitve zagotovo plačuje z aplikacijo banke ali hranilnice. Slaba tretjina, tj. 61 (29 %) anketiranih dijakov izdelke ali storitve pogosto plačuje na ta način. 14 % oz. 29 dijakov se do trditve ni opredelilo. 14 % oz. 29 anketiranih dijakov izdelkov ali storitev ne plačuje z aplikacijo banke ali hranilnice, medtem ko 18 % oz. 38 anketiranih dijakov teh storitev sploh ne uporablja.

6. Nakupovanje preko interneta
Več kot četrtnina, tj. 53 (25 %) anketiranih dijakov izdelke kupuje tudi preko interneta (spletnih strani ali aplikacij). 42 % oz. 88 anketirancev izdelke pogosto kupuje preko interneta. 6 % oz. 13 anketiranih dijakov se do trditve ni opredelilo. 23 % oz. 48 anketiranih dijakov izdelkov ne kupuje prek interneta, 3 % oz. šest anketiranih dijakov pa izdelkov sploh ne kupuje prek spletnih strani ali aplikacij.

Iz danih rezultatov opažam, da 193 od 210 anketiranih dijakov (92 %) bankam in hranilnicam zaupa, 191 anketiranih dijakov (91 %) pa namerava ob zaposlitvi odpreti bančni račun, kar kaže na visoko stopnjo zaupanja v finančne institucije in sprejemanje formalnega bančnega poslovanja. Pri plačilnih navadah 145 anketiranih dijakov (69 %) izdelke ali storitve plačuje z bančno kartico, 133 anketiranih dijakov (63 %) z gotovino, 114 anketiranih dijakov (54 %) pa uporablja aplikacijo banke ali hranilnice, kar kaže na preplet tradicionalnih in digitalnih načinov plačevanja. Poleg tega 141 anketiranih dijakov (67 %) nakupuje prek interneta, kar potrjuje visoko stopnjo vključenosti mladih v digitalno finančno okolje, medtem ko manjši delež anketiranih dijakov ostaja zadržan do posameznih sodobnih oblik plačevanja.

10. Trditve – načrtovanje porabe denarja

Graf 8: Koliko se z navedenimi trditvami strinjaš?

Vir 8: Lasten

V kolikšni meri se z danimi trditvami o načrtovanju porabe denarja 210 anketiranih dijakov strinja ali ne, prikazuje graf 8. Njihove odgovore sem analizirala in interpretirala v nadaljevanju.

1. Varčevanje z denarjem

Skoraj polovica, tj. 95 (45 %) anketiranih dijakov z denarjem varčuje – ga da h kraju doma ali ga hrani na bančni kartici. Dodatnih 65 (31 %) anketiranih dijakov z denarjem zagotovo varčuje. 18 % oz. 38 anketiranih se ni opredelilo glede varčevanja. 4 % oz. osem anketiranih dijakov z denarjem ne varčuje, 2 % oz. štiri anketirani dijaki pa sploh ne varčujejo.

2. Načrtovanje stroškov

44 % oz. 92 anketiranih dijakov svoje stroške načrtuje – pred nakupom najprej razmislijo, nato se odločijo. 36 % oz. 76 anketiranih dijakov stroške zagotovo načrtuje. 14 % oz. 29 anketiranih dijakov se ni opredelilo glede načrtovanja stroškov. 5 % oz. 11 anketiranih dijakov stroškov ne načrtuje, 3 % oz. šest anketiranih dijakov pa jih sploh ne načrtuje.

3. Vodenje evidence o porabi denarja

20 % oz. 42 anketiranih dijakov vodi seznam oz. evidenco o porabi svojega denarja, 9 % oz. 19 anketiranih dijakov pa evidenco zagotovo vodi. 31 % oz. 65 anketiranih dijakov se ni opredelilo glede vodenja evidenc. 30 % oz. 63 anketiranih dijakov evidence ne vodi, 13 % oz. 27 anketiranih dijakov pa evidence sploh ne vodi.

4. Previdnost pri zapravljanju

49 % oz. 103 anketirani dijaki so pri zapravljanju denarja previdni. 21 % oz. 44 anketiranih dijakov je pri zapravljanju denarja zelo previdnih. 24 % oz. 50 anketiranih dijakov se ni opredelilo, ali so pri zapravljanju previdni. 5 % oz. 11 anketiranih dijakov pri zapravljanju ni previdnih, 4 % oz. osem anketirani dijakov pa pri zapravljanju sploh ni previdnih.

5. Učenje ravnanja z denarjem

44 % oz. 92 anketiranih dijakov starši aktivno učijo, kako ravnati z denarjem. 41 % oz. 86 anketirani dijakov se prav tako uči ravnanja z denarjem od staršev. 11 % oz. 23 anketiranih dijakov se ni opredelilo glede te trditve. 3 % oz. šest anketirani dijakov se ravnanja z denarjem od staršev ne uči, prav tako 3 % oz. šest anketirani dijakov navaja, da jih starši tega sploh ne učijo.

Ocenjujem, da od 210 anketiranih dijakov jih 160 (76 %) varčuje, 168 (80 %) načrtuje stroške in 147 (70 %) poroča o previdnosti pri zapravljanju, medtem ko se jih 178 (85 %) uči ravnanja z denarjem od staršev. Sistematično spremljanje porabe je bistveno šibkejše: evidenco vodi 61 anketiranih dijakov (29 %), 90 (43 %) je ne vodi, 65 (31 %) pa je neopredeljenih.

11. Banke v Sloveniji

Pri naslednjem vprašanju odprtega tipa, katere banke v Sloveniji obstajajo, so anketirani dijaki odgovorili raznoliko. Odgovore sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 206 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. OTP banka

Najpogosteje navedena banka s strani 62 anketiranih dijakov, kar je približno 30 %. Pojavlja se skoraj v vsaki tretji navedbi, pogosto kot prva izbira, kar nakazuje na močno prepoznavnost blagovne znamke, pogosto zapisana pravilno in večkrat navedena brez drugih bank.

2. NLB banka

Druga najpogosteje omenjena banka in sicer s strani 58 (28 %) anketiranih dijakov. Zaznati je kot zelo visoko finančno institucionalno prepoznavna.

3. NKBM banka

To banko je navedlo 37 (18 %) anketiranih dijakov, kar interpretiramo lahko za kar pogosto omemba, čeprav danes deluje pod okriljem OTP. Anketirani dijaki jo še vedno dojemajo kot samostojno banko. To kaže na njihov zaznavni zaostanek pri razumevanju bančnih združenj in trajno blagovno prepoznavnost.

4. Srednje pogosto omenjene banke

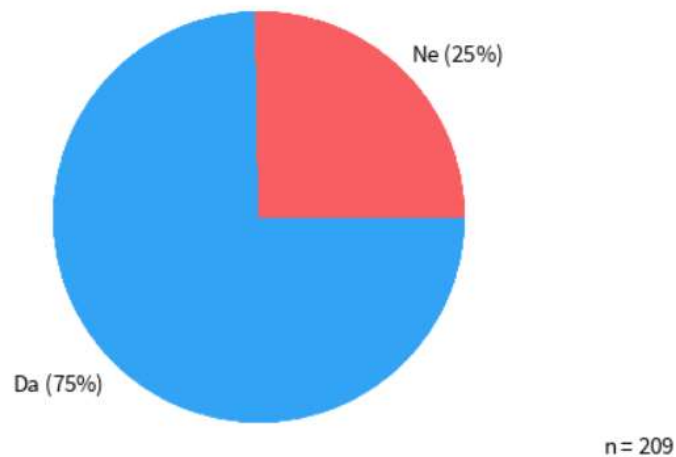
25 (12 %) anketiranih dijakov je vprašanje, katere banke v Sloveniji obstajajo navedlo Addiko Bank, Intesa Sanpaolo Bank, SKB banka, Deželna banka Slovenije, Gorenjska banka, UniCredit Banka Slovenija in Sparkasse.

5. Napačne ali neustrezne navedbe

17 (8 %) anketiranih dijakov je med banke umestilo tudi Zavarovalnica Triglav, Zavarovalnica Sava, Generali, Visa, Aircash, ATM, »Bankanet«, kar nakazuje na zamenjevanje bank, zavarovalnic, plačilnih sistemov in aplikacij.

Prišla sem do ugotovitev, da med anketiranimi dijaki obstaja močna koncentracija prepoznavnosti treh bank - OTP, NLB, Nova KBM v kar približno 75 % vseh omemb oz. pri 206 anketiranih dijakih. Več poznajo bančnih blagovnih znamk, manj pa razumejo bančni sistem kot npr. strukturo bančnega sistema, razlike med banko in hranilnico in lastniške spremembe. Ravno tako zamenjujejo med zavarovalnicami, kartičnimi sistemi in mobilnimi aplikacijami. To kaže delno površinsko razumevanje finančnega sektorja.

12. Sedež bank v Novi Gorici

Graf 9: Ali veš, kje se te banke v Novi Gorici nahajajo?

Vir 9: Lasten

Graf 9 prikazuje, da 157 (75 %) anketiranih dijakov od 209 pozna lokacije bank, kje se v Novi Gorici nahajajo, 52 (25 %) anketiranih dijakov pa teh lokacij ne pozna.

13. Točen naslov določene banke v Novi Gorici

S strani anketiranih dijakov sem prejela zanimive odgovore na vprašanje, katera banka se kje v Novi Gorici nahaja. Odgovore sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 203 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. OTP banka

Najpogosteje navedena banka s strani 81 anketiranih dijakov, kar je približno 40 % se po njihovem mnenju nahaja na Kidričevi ulici, pri občini, med občino in Perlo, zraven hotela Perla, nasproti Perle, blizu novega zdravstvenega doma, mimo Bevkovega trga proti bencinski črpalki in blizu restavracije Vrtnica.

2. NLB banka

Druga najpogosteje omenjena banka in sicer s strani 71 (35 %) anketiranih dijakov je po njihovem mišljenju locirana na Bevkovem trgu, zraven gledališča, pri kulturnem domu, nasproti banke Intesa, pri Splendid baru, pri Eda centru.

3. Srednje pogosto omenjene banke

Manj omenjena banka Intesa Sanpaolo Bank s strani 20 (10 %) anketiranih dijakov se nahaja na Bevkovem trgu, nasproti NLB in pri Manufakturi. Banka Addiko Bank se s strani 14 (7 %) anketiranih dijakov nahaja na Kidričevi ulici, Bevkovem trgu, nasproti Mercatorja in pri avtobusni postaji. Deželna banka Slovenije s strani 14 (7 %) anketiranih dijakov ima sedež v Novi Gorici pri glavni avtobusni postaji, pri krožišču, na Erjavčevi ulici, pri nebotičniku.

16 (8 %) anketiranih dijakov je priznalo, da ne vedo, kje se banke v Novi Gorici nahajajo. Nekateri med njimi vedo le, kje se nahaja bankomat določene banke.

Pri večini dijakov je prisotna visoka prostorska pismenost, saj banke umeščajo relativno pravilno, uporabljajo orientacijske točke (Perla, občina, gledališče) in poznajo mestno jedro kot finančno središče. Redko navajajo točen naslov bank, pogosteje orientacijske točke. To kaže praktično, ne formalno prostorsko znanje. Zavarovalnice in hranilnice se ponekod pojavljajo kot banke.

14. Hranilnice v Sloveniji

Pri naslednjem vprašanju odprtega tipa, katere hranilnice v Sloveniji obstajajo, so anketirani dijaki odgovorili različno. Odgovore sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 197 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. Delavska hranilnica

Najpogosteje navedena hranilnica s strani 138 anketiranih dijakov, kar je približno 70 %. Njena omemba se pojavlja najpogosteje. Gre za izjemno visoko prepoznavnost s strani anketiranih dijakov in je edina hranilnica, ki jo velika večina zna samostojno navesti.

2. Primorska hranilnica Vipava

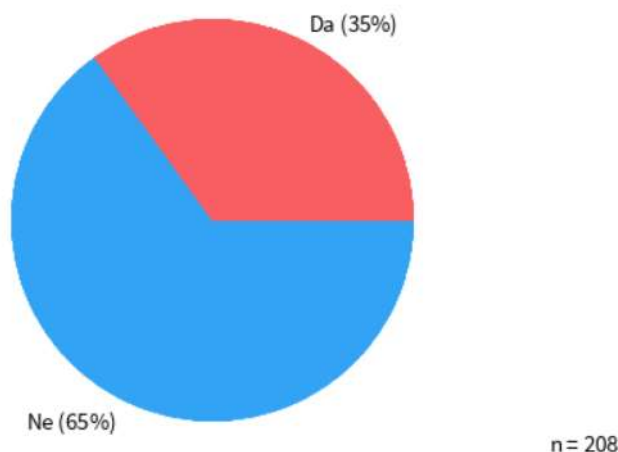
To hranilnico je pogosto navedlo 118 (60 %) anketiranih dijakov. Pogosto krat so jo navedli kot primorska hranilnica, hranilnica Vipava in primorska hranilnica Vipava d.d. Med anketiranimi dijaki zaznam zelo visoko regionalna prepoznavnost, praviloma jo umeščajo kot »lokalno« institucijo in navajajo jo velikokrat skupaj z Delavsko hranilnico.

3. Hranilnica Lon

Gre za precej nižjo prepoznavnost te hranilnice v primerjavi s prvima dvema, saj jo je navedlo 59 (30 %) anketiranih dijakov. Pogosto je omenjena v kombinaciji s prvima dvema. Le-to kaže na delno poznavanje goriškega prostora.

Kar 79 (40 %) anketiranih dijakov je podalo napačne navedbe finančnih institucij. Namreč, med hranilnice so umestili tudi banke (Deželna banka Slovenije, SKB banka, Addiko Bank itd.), zavarovalnice (Sava, Grawe, Vzajemna itd.) ter druga poimenovanja (koprška, ljubljanska, (»nekaj kjer hraniš denar«)). Da hranilnic ne pozna in se jih ne spomni, pa je podalo odgovore 49 (25 %) anketiranih dijakov.

15. Sedež hranilnic v Novi Gorici

Graf 10: Ali veš, kje se te hranilnice v Novi Gorici nahajajo?
Vir 10: Lasten

Kakor je razvidno iz grafa 10, zelo visok odstotek, tj. 135 (65 %) anketiranih dijakov od 208 ne pozna lokacij hranilnic v Novi Gorici, 73 (35 %) anketiranih dijakov pa ve, kje se hranilnice v Novi Gorici nahajajo.

16. Točen naslov določene hranilnice v Novi Gorici

Katera hranilnica se kje v Novi Gorici nahaja, je bilo naslednje vprašanje. Anketirani dijaki so podali jasne odgovore. Slednje sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 190 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. Delavska hranilnica
Najpogosteje navedena hranilnica s strani 114 anketiranih dijakov, kar je približno 60 % se po njihovem mnenju nahaja nasproti gledališča, pri nebotičniku, v stavbi SKB, blizu pošte, pri knjižnici, nasproti občine in pri cvetličarni.
2. Primorska hranilnica Vipava
105 (55 %) anketiranih dijakov je odgovorilo, da se le-ta v Novi Gorici nahaja nasproti občine, pod nebotičnikom, pri gledališču, blizu krožišča, zraven zavarovalnice Triglav in blizu avtobusne postaje.

Tudi tokrat so nekateri anketirani dijaki zapisali napačno in sicer 57 (30 %) anketiranih dijakov je hranilnice navedlo kot banke (Addiko, Intesa, DBS itd.) in zavarovalnice (Triglav in Sava).

67 (35 %) anketiranih dijakov je zapisalo, da ne vedo, kje se hranilnice v Novi Gorici nahajajo (»ne vem«, »ne poznam« in prazni odgovori).

17. Storitve zavarovalnic

Naslednje vprašanje odprtega tipa je bilo Katere storitve opravljajo zavarovalnice? Za kaj jih potrebujemo? Pridobila sem veliko različnih odgovorov. Slednje sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 205 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. Osnovno razumevanje funkcij zavarovalnic

164 (80 %) anketiranih dijakov je odgovorilo, da zavarovalnice »krijejo stroške«, »plačajo škodo«, »vrnejo denar ob nesreči«, »če hiša zgori, pokrijejo« in »prevzamejo tveganje proti plačilu premije«. Nekateri so uporabili celo strokovni jezik in napisali, da zavarovalnice »prevzamejo del našega tveganja proti plačilu zavarovalne premije«.

2. Najpogosteje navedene vrste zavarovanj

Mednje uvršča avtomobilsko zavarovanje 144 (70 %) anketiranih dijakov (prometne nesreče, kasko in popravilo avtomobila, kar kaže na visoko praktično prepoznavnost), premoženjsko zavarovanje 133 (65 %) anketiranih dijakov (hiša, stanovanje, požar, poplava, potres in vlom iz katerega je zaznati njihovo zelo dobro konkretizacijo tveganj), zdravstveno in nezgodno zavarovanje 113 (55 %) anketiranih dijakov (poškodbe, zlomi, zdravljenje, bolnišnica in zdravnik ter zamenjuje obvezno zdravstveno zavarovanje in komercialne police, ker so zapisali, da »greš k zdravniku brezplačno, ker imaš zavarovalnico«), zavarovanje za v tujino 40 (20 %) anketiranih dijakov ter življenjsko in pokojninsko zavarovanje 31 (15 %) anketiranih dijakov (življenjsko, pokojninsko in varčevanje).

3. Razumevanje koncepta tveganja

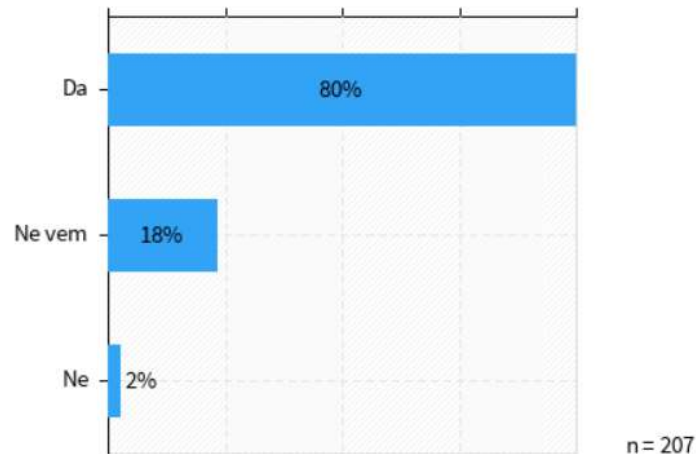
Približno 41 (20 %) anketiranih dijakov pravilno razume mehanizem delovanja zavarovalnic (plačuješ premijo, ob škodi dobiš izplačilo in zavarovalnica prevzame tveganje).

Kar 62 (30 %) anketiranih dijakov ima napačne predstave, katere storitve zavarovalnice ponujajo. Najpogosteje so navedli, da zavarovalnice »izdajajo kreditne kartice«, »hranijo denar«, »varujejo PIN«, »urejajo bančništvo« in »dajejo posojila«. Ravno tako omenjajo državo, da le-ta »posodi denar« in neustrezna interpretacija, da zavarovalnice »popravijo brez da zahtevajo denar«. Tudi v tem primeru jih zamenjujejo s hranilnicami in bankami (»varčujejo denar«, »depoziti«). To kaže, da približno četrtnina (51 oz. 25 %) anketiranih dijakov nima jasne diferenciacije med banko, hranilnico in zavarovalnico.

Storitev zavarovalnic ne pozna 21 (10 %) anketiranih dijakov (»ne vem«, prazni odgovori).

Iz danih rezultatov sklepam, da anketirani dijaki razumejo koncept »krijejo škodo«, kar je močno utrjen mentalni model. Le en del njih razume ekonomiko zavarovanja (tveganje in premija). Četrtnina njih še vedno zamenjuje finančne institucije. Zavarovalnice so zaznane kot zaščita (asociacija z varnostjo, pomočjo in zaščito).

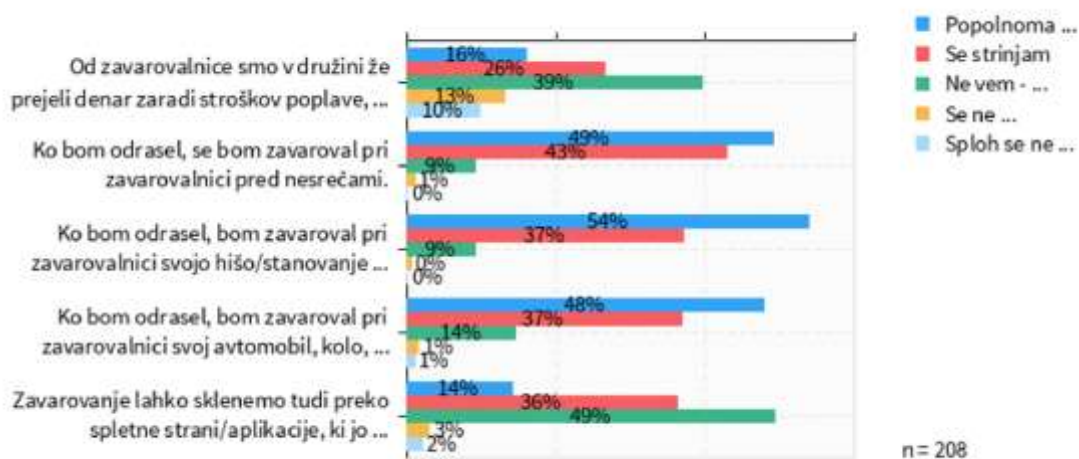
18. Zavarovani družinski člani

Graf 11: Ali si ti ali kdo od vaše družine zavarovan pri zavarovalnici?
Vir 11: Lasten

Med 207 anketiranih dijakov jih je na vprašanje, ali si ti ali kdo od vaše družine zavarovan pri zavarovalnici, odgovorilo 166 (80 %) anketiranih dijakov, da je on ali nekdo v njegovi družini zavarovan pri zavarovalnici, štirje (2 %) anketiranih dijakov pravi, da niti on niti njegovi družinski člani niso zavarovani pri zavarovalnici in 37 (18 %) anketiranih dijakov tega ne ve (Gl. graf 11).

19. Trditve – načrtovanje zavarovanja

Graf 12: Koliko se z navedenimi trditvami strinjaš?
Vir 12: Lasten

Koliko se anketirani dijaki strinjajo ali ne z danimi trditvami, razberemo iz grafa 12, ki jih je podalo skupaj 208 anketiranih dijakov. Njihove trditve sem analizirala in interpretirala v nadaljevanju.

1. Od zavarovalnice smo v družini že prejeli denar zaradi stroškov poplave, požara, vloma, nesreče, ...

16 % oz. 33 anketiranih dijakov se popolnoma strinja, da so v družini od zavarovalnice že prejeli denar zaradi stroškov poplave, požara, vloma, nesreče,... 54 (26 %) anketiranih dijakov pravi, da drži, da so v družini od zavarovalnice že prejeli denar zaradi stroškov poplave, požara, vloma, nesreče... 81 oz. 39 % anketiranih dijakov se glede te trditve ni opredelilo. 27 (13 %) anketiranih dijakov se ne strinja, da so v družini od zavarovalnice že prejeli denar zaradi nastale omenjene škode in 21 (10 %) anketiranih dijakov se sploh ne strinja, da so v družini od zavarovalnice že prejeli denar zaradi nastale omenjene škode.

2. Ko bom odrasel, se bom zavaroval pri zavarovalnici pred nesrečami
Velika večina, kar 191 (92 %) anketiranih dijakov meni, da se bodo v odraslosti zavarovali pred nesrečami, 102 (49 %) anketirana dijaka se s trditvijo popolnoma strinjata, 89 (43 %) anketiranih dijakov se glede zavarovanja pred nesrečami v odrasli dobi strinja. 19 (9 %) anketiranih dijakov se glede zavarovanja ni opredelilo, medtem ko negativnih odgovorov ni bilo.
3. Ko bom odrasel, bom zavaroval pri zavarovalnici svojo hišo oz. stanovanje
Podobno visok delež, 189 (91 %) anketiranih dijakov, izraža namero, da bodo v odraslosti zavarovali svojo hišo oz. stanovanje, 112 (54 %) anketiranih dijakov se jih s tem popolnoma strinja, 77 (37 %) anketiranih dijakov se z zavarovanjem hiše oz. stanovanja pri zavarovalnici strinja. 19 (9 %) anketiranih dijakov se za to vrsto zavarovanja ni opredelilo. Nestrinjanja s strani anketiranih dijakov pri tej trditvi ni bilo.
4. Ko bom odrasel, bom zavaroval pri zavarovalnici svoj avtomobil, kolo ...
Tudi pri zavarovanju premičnega premoženja prevladuje pozitivno stališče, saj 177 (85 %) anketiranih dijakov navaja, da bodo zavarovali svoj avtomobil, kolo ali drugo premoženje, 100 (48 %) anketiranih dijakov se jih s tem popolnoma strinja, 77 (37 %) anketiranih dijakov se strinja, da bodo v odraslosti zavarovali svoj avtomobil, kolo ali drugo premoženje. 29 (14 %) anketiranih dijakov se za to vrsto zavarovanja ni opredelilo, le štirje (2 %) anketirani dijaki, ko bodo odrasli, ne bodo pri zavarovalnici zavarovali svojega avtomobila, kolesa ali drugega premoženja.
5. Zavarovanje lahko sklenemo tudi preko spletne strani oz. aplikacije
Pri poznavanju možnosti spletnega sklepanja zavarovanj so odgovori bolj razdeljeni. Polovica, 104 (50 %) anketiranih dijakov meni, da je zavarovanje mogoče skleniti tudi preko spletne strani ali aplikacije, pri čemer se jih 29 (14 %) s tem popolnoma strinja, 75 (36 %) pa se strinja. Skoraj enak delež, 102 (49 %) anketiranih dijakov, se glede tega ni opredelil, 10 (5 %) anketiranih dijakov meni, da se zavarovanja preko spletne strani oz. aplikacije ne more skleniti.

Iz zapisanega sklepam, da so v družinah pri več kot polovici, 87 (42 %) anketiranih dijakov, že prejeli denar od zavarovalnice zaradi stroškov poplave, požara, vloma, nesreče ind., medtem ko pri ostalih družinah, 48 (23 %) anketiranih dijakov niso prejeli denar od zavarovalnice zaradi škod ali pa le-teh niso doživeli. Zelo visok delež dijakov izraža namero po prihodnjem zavarovanju, saj se jih 191 (92 %) namerava zavarovati pred nesrečami, 189 (91 %) anketiranih dijakov ima namen zavarovati hišo oz. stanovanje in 177 (85 %) jih bo zavarovalo avtomobil ali drugo premoženje. Manj enotna so stališča glede sklepanja zavarovanja preko spleta in

mobilnih aplikacij, saj 104 (50 %) anketirani dijaki menijo, da ta možnost obstaja, skoraj enak delež, 102 (49 %), pa se glede tega ni opredelil.

20. Zavarovalnice v Sloveniji

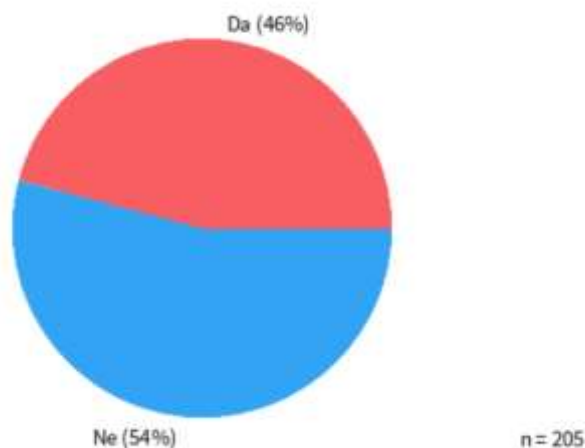
Anketiranim dijakom sem postavila še eno vprašanje odprtega tipa in sicer, katere zavarovalnice v Sloveniji obstajajo. V nadaljevanju sem njihove odgovore združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 203 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. Zavarovalnica Triglav
Najpogosteje navedena zavarovalnica s strani 183 anketiranih dijakov, kar je približno 90 % vseh anketirancev. Njeno ime je zapisal skoraj vsak anketirani dijak (Triglav, Zavarovalnica triglav).
2. Zavarovalnica Sava
Druga najpogosteje navedena zavarovalnica s strani 152 anketiranih dijakov, kar je približno 75 % vseh anketirancev. Njeno ime je bilo zapisano pogosto krat kot »sava«.
3. Zavarovalnica Generali
Tretja najpogosteje navedena zavarovalnica s strani 142 anketiranih dijakov, kar je približno 70 % vseh anketirancev. Njeno ime je bilo zapisano pogosto krat kot »general«, »Genral« in »genrali«.
4. Srednje prepoznavne zavarovalnice
Zavarovalnica Grawe zapisana s strani 41 anketiranih dijakov, kar je približno 20 % vseh anketirancev. Zavarovalnica Vzajemna prepoznavna s strani 30 (15 %) anketiranih dijakov, Merkur zavarovalnica omenjena pri 20 (10 %) anketiranih dijakih in NLB Vita navedena s strani 10 (5 %) anketiranih dijakov.

Med podanimi odgovori anketiranih dijakov je približno 51 (25 %) takšnih, ki vsebujejo vsaj eno napačno ali zamenjano institucijo (Krka, AMZS, Allianz, Harvest, ZZZS).

16 (8 %) anketiranih dijakov imen zavarovalnic niso navedli, saj jih ne poznajo (»ne vem«).

21. Sedež zavarovalnic v Novi Gorici

Graf 13: Ali veš, kje se te zavarovalnice v Novi Gorici nahajajo?
Vir 13: Lasten

Malo manj kot polovica, tj. 94 (46 %) anketiranih dijakov ve, kje se hranilnice v Novi Gorici nahajajo, nekoliko več kot polovica, 111 (54 %) anketiranih dijakov pa ne pozna lokacije zavarovalnic v Novi Gorici (Gl. graf 13).

22. Točen naslov določene zavarovalnice v Novi Gorici

Pri naslednjem odprtem vprašanju sem anketirane dijake spraševala po lokaciji zavarovalnic v Novi Gorici (Katera zavarovalnica se kje nahaja v Novi Gorici?). Večina anketiranih dijakov je na zastavljeno vprašanje odgovorila. Pridobljene odgovore sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 192 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

1. Zavarovalnica Triglav

Največkrat, tj. 77 anketiranih dijakov (40 %), so omenili Zavarovalnico Triglav, da se leta nahaja pri pošti, nasproti avtobusne postaje, stadionu, v centru (»nasproti glavne avtobusne postaje«, »pri avtobusni postaji Nomago«, »blizu pošte Slovenije«, »na Gradnikovi ulici«, »Kidričeva ulica« in »pri telovadnici Partizan«).

2. Zavarovalnica Sava

38 (20 %) anketiranih dijakov je zapisalo, da je Zavarovalnica Sava v Novi Gorici locirana nasproti Eda centra, na Bevkovem trgu, v HIT-ovi stavbi (»nasproti EDA centra«, »na Bevkovem trgu pri Mercatorju«, »v stavbi HIT skupaj s Triglavom«, »čez cesto od Eda centra« in »naprej od zdravstvenega doma«).

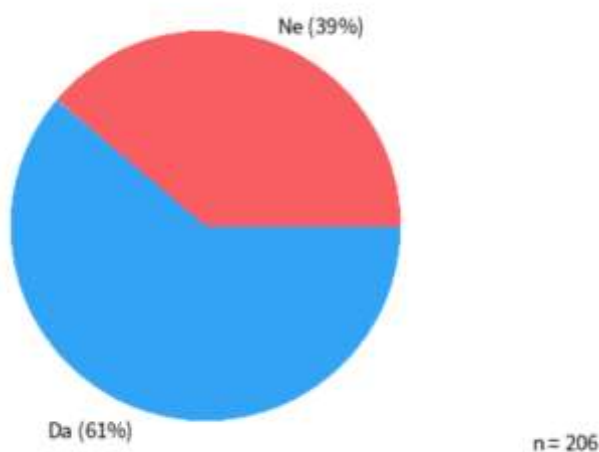
3. Zavarovalnica Generali

To zavarovalnico je umestilo v Novi Gorici 29 (15 %) anketiranih dijakov in sicer nasproti stadiona, Eda centra in na Gradnikovi ulici (»nasproti stadiona, »telovadnice Partizan«, »nasproti dunajske pekarnice«, »blizu lekarne«, »na ulici Gradnikove brigade« in »blizu ekonomske šole«).

- Manj poznane zavarovalnice so bile s strani 19 anketiranih dijakov (10 %) pozicionirane v Novi Gorici: Zavarovalnica Grawe pri Eda centru ali v centru (združena z X-centrom), Vzajemna zdravstvena zavarovalnica je nasproti Eda centra in Harvest se nahaja nasproti gledališča.

Kje se v Novi Gorici zavarovalnice nahajajo, ni znalo navesti 29 (15 %) anketiranih dijakov (»ne vem kje se nahajajo«, »ne znam opisati«, prazni odgovori).

23. Predstava o učni poti

Graf 14: Ali si znaš predstavljati, kaj je učna pot?

Vir 14: Lasten

Iz grafa 14 vidimo, da si 126 (61 %) anketiranih dijakov zna predstavljati, kaj je učna pot, 80 (39 %) anketiranih dijakov pa si ne zna zamisliti učne poti.

24. Pomen učne poti

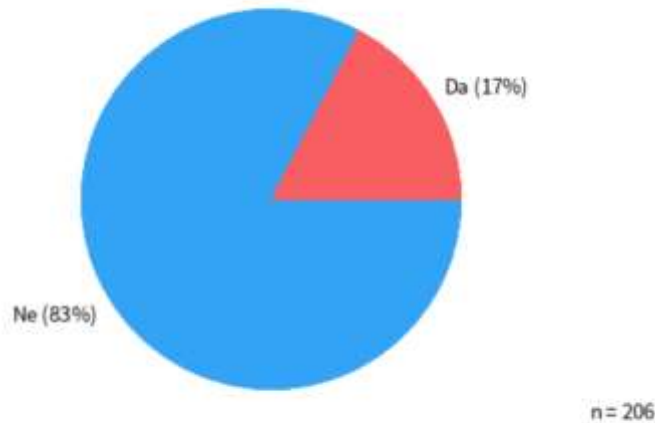
Za ugotovitev pomena učne poti sem, s prošnjo S svojimi besedami prosim napiši, kaj pomeni učna pot, s strani anketiranih dijakov pridobila prosto zapisane odgovore. Le-te sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 198 navedenih odgovorov anketiranih dijakov.

- Učna pot kot proces učenja in pridobivanje znanja
Da se postopno in organizirano učiš ter te to vodi od začetnega znanja do cilja je zapisalo 69 (35 %) anketiranih dijakov (»naučiš se nekaj novega«, »nek postopek učenja«, »učna pot je, da se učiš«, »učna pot pomeni, da pridobivaš novo znanje«, »pot po kateri se učimo« in »koraki učenja«).
- Učna pot kot načrt, cilj in strategija učenja
Tako vidi učno pot 50 (25 %) anketiranih dijakov, kjer menijo, da se svoje učenje načrtuje in ga organizira z zastavljenimi jasnimi cilji (»si narediš načrt, kako se boš učil«, »si narediš seznam ali plan učenja«, »načrtovan potek dela od začetka do konca«, »koraki ki vodijo do cilja« in »nekakšen načrt, ki ti pomaga pri učenju«).

3. Učna pot kot vodena in označena pot v naravi ali prostoru
40 (20 %) anketiranih dijakov povezuje učno pot fizičnim sprehodom po prostoru ali naravi, kjer se učenje dogaja ob opazovanju in interakciji (»da nas šola pelje v gozd in razlaga zanimivosti«, »pot po gozdu z napisi ali tablami«, »označena pot v naravi za izobraževanje«, »vodena pot, pri kateri te učijo o predstavljeni temi«, »pot, po kateri se sprehajaš in spoznaš nove stvari«).
4. Učna pot kot ciljna ali življenjska pot
Nekateri anketiranci, tj. 20 (10 %) anketiranih dijakov, razume učno pot širše, kot simbolično življenjsko pot, kjer se učenje nanaša tudi na osebni razvoj (»pot do uspeha«, »ko si postaviš cilj in greš po poti do njega«, »učna pot kot pot v življenju«, »učna pot vodi skozi življenje« in »pot pri kateri se učiš o življenju«).
5. Specifične vsebine ali primeri
Učno pot s konkretnimi vsebinami ali praktičnimi primeri povezuje 10 (5 %) anketiranih dijakov (»učna pot za varčevanje z denarjem«, »da ti pomaga najti zavarovalnico in banko«, »spoznavanje zgodovine, narave, šole« in »učna pot po kateri spoznaš stavbe ali storitve«).

Nepopolnih ali nejasnih odgovorov na vprašanje, kaj je učna pot, sem dobila s strani 10 (5 %) anketiranih dijakov, saj so zapisali »ne vem«, »si ne znam predstavljati« in »učna pot je smernica po kateri učitelj vodi pouk«.

25. Obstoj finančne šolske učne poti v Novi Gorici

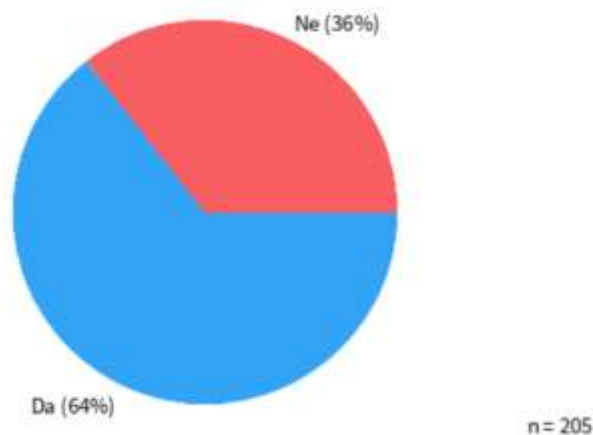

Graf 15: Ali veš, da v Novi Gorici obstaja finančna učna pot na kateri izveš, kje se banke, hranilnice in zavarovalnice v Novi Gorici nahajajo?

Vir 15: Lasten

35 (17 %) anketiranih dijakov ve, da v Novi Gorici obstaja finančna učna pot, 171 (83 %) pa je ne pozna (Gl. graf 15).

26. Zanimanje za udeležbo finančne šolske učne poti v Novi Gorici

Graf 16: Ali bi to finančno šolsko učno pot želel obiskati?

Vir 16: Lasten

Na vprašanje, ali si želijo finančno šolsko učno pot ogledati anketirani dijaki, so slednji odgovorili, da si jo 131 (64 %) anketiranih dijakov želi obiskati in 74 (36 %) anketiranih dijakov obisk finančne šolske učne poti ne zanima (Gl. graf 16).

27. Finančna pismenost dijakov

Ali se anketirani dijaki smatrajo za finančno pismene, sem jih vprašala z naslednjim odprtim vprašanjem. Pri tem vprašanju so se omenjeni dijaki zelo razpisali. Pridobljene odgovore sem združila po vsebinskih sklopih, jih povzela in razvrstila od pogostejših do manj pogostih. Odstotki predstavljajo približen delež vseh 198 navedenih odgovorov anketiranih dijakov. Na koncu analize tega vprašanja sem odgovore anketiranih dijakov opredelila tudi po spolu.

1. So finančno pismeni in varčujejo
69 (35 %) anketiranih dijakov se identificira kot finančno pismene in varčne ter da pametno ravnajo z denarjem (»varčujem z denarjem«, »jaz svojega denarja ne uporabljam, ga varčujem«, »kupim le, kar potrebujem, denar varčujem in premislim pred nakupom« in »z denarjem ravnam zelo previdno in ga varčujem«).
2. Denar poznajo, se o njem učijo in/ali ga vlagajo
Tretjina, tj. 30 (15 %) anketiranih dijakov prepletajo osnovno finančno pismenost z investicijami in se tveganj povezanih z njimi zavedajo (»znam z denarjem ravnati, delno vlagam v kripto valute ali delnice«, »sem finančno pismen, tudi tvegam in investiram« in »poznam cene zlata, kripto valut in vlagam premišljeno«).
3. O denarju se učijo ali menijo, da imajo omejeno znanje
Samospoznanje 30 (15 %) anketiranih dijakov, da so nezadostno izobraženi in se zaveda, da se finančne veščine razvijajo skozi čas mi sporočajo njihovi zapisi kot npr. »mislim, da poznam denar, a ne dovolj«, »meni se zdi, da sem delno finančno pismen« in »sem še vedno v procesu učenja«.
4. Varčujejo in tvegajo

Pri 20 (10 %) anketiranih dijakih je zaznati konflikt med varčevanjem in porabo oz. tveganimi odločitvami. Ob tem spoznavajo potrebo po ravnotežju (»nekaj denarja varčujem, a ga tudi preveč zapravim«, »včasih tvegam denar, a načeloma varčujem« in »impulzivno zapravljam, a se trudim varčevati«).

5. So finančno nepismeni ali zelo previdni
Nekaj, tj. 20 (10 %) anketiranih dijakov meni, da so omejeni s finančnim znanjem in zato z denarjem ne tvegajo (»nisem finančno pismen«, »ne uporabljam denarja, ker ga varčujem« in »ne tvegam z denarjem, pazim«).
6. Specifični, mešani ali negotovi odgovori
Delnih odgovorov 30 (15 %) anketiranih dijakov je na vprašanje glede njihove finančne pismenosti bilo konkretnih: »Bi moral bolj varčevati, zdi se mi, da ga poznam, a ne dovolj dobro.«, »Nekaj vlagam v crypto valute, sem začetnik.«, raznoliko: »Z denarjem ravnam, a kdaj se zgodi, da ga porabim za nepomembne stvari.« ter neodločnih: »Ne vem« in »ne vem, koliko sem finančno pismen«.

Iz analize vidimo, da je finančna pismenost med 124 (63 %) anketiranimi dijakinjami in 73 (37 %) anketiranimi dijaki razmeroma raznolika in neenakomerno razvita. Del njih že izkazuje odgovorno ravnanje z denarjem, varčujejo in celo razumejo nekaj osnov vlaganj. Vse to kaže na dobro izhodišče za nadaljnji razvoj njihovih finančnih kompetenc. Obenem pa pomemben delež tako anketiranih dijakinj kot dijakov priznava omejeno znanje ali kaže negotovost pri upravljanju z denarjem ali konflikte med varčevanjem in tveganjem. To pomeni, da se omenjeni dijaki na področju finančne pismenosti še razvijajo. Tako ostaja še prostor za sistematično izobraževanje, praktične vsebine in krepitev samozavesti pri njihovih finančnih odločitvah.

28. Anketirani dijaki vpisani v srednješolski program

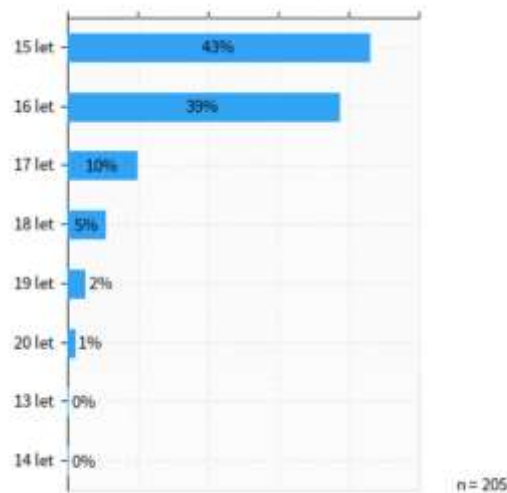
Preglednica 1: Kateri letnik sedaj v tem šolskem letu obiskuješ?

Odgovori	Število dijakov	Delež
1.a A	68	32 %
1.a T	43	20 %
1.a ET	53	25 %
1.b ET	49	23 %
Skupaj	213	100 %

Vir 17: Lasten

Tabela 1 prikazuje, v kateri srednješolski program je 213 anketiranih dijakov vpisanih oz. kateri program obiskujejo. Najmanj anketirancev, tj. 43 oz. 20 % obiskuje srednje poklicni program Trgovec, nato sledi srednje strokovni program Ekonomski tehnik, kjer obiskuje program oddelek b 23 % oz. 49 anketiranih dijakov in oddelek a 25 % oz. 53 anketiranih dijakov. Iz same analize je razvidno, da največ (32 %), tj. 68 anketiranih dijakov obiskuje srednje poklicni program Administrator.

29. Starostna struktura anketiranih dijakov

Graf 17: Koliko let imaš sedaj?

Vir 18: Lasten

Starost 205 anketiranih dijakov prikazuje graf 17, iz katere je razvidno, da jih najmanj (dva anketirana dijaka oz. 1 %) spada v starostno skupino 20 let, 2 % (tj. štirje anketirani dijaki) je starih 19 let, sledijo 18-letniki, ki predstavljajo 5 % vseh anketiranih (tj. 10 dijakov) in tisti, ki imajo 17 let. Le-teh je 21 oz. 10 %. 16 let ima 39 %, tj. 80 anketiranih dijakov. Največ, tj. 43 % oz. 88 anketiranih dijakov, je starih 15 let.

30. Anketirani dijaki po spolu

Preglednica 2: Katerega spola si?

Spol	Število odgovorov	Delež
Moški	75	35 %
Ženska	129	61 %
Skupaj	204	96 %

Vir 19: Lasten

Tabela 2 prikazuje, da je anketnih vprašalnikov izpolnilo 129 (61 %) dijakinj in 75 (35 %) dijakov od 204.

7 ANALIZA VSEBINE POROČIL FINANČNE ŠOLSKE UČNE POTI

Dijake prvih letnikov Administrator in Trgovec sem spremljala po Novi Gorici na ogledu bank, hranilnic in zavarovalnic. Obenem sem jih o teh finančnih institucijah spodbujala k razmišljanju s predstavitvijo in vprašanji. Naslednjič so o tej finančni šolski učno poti napisali Poročilo finančne šolske učne poti.

Za lažji zapis sem jim dala usmerjena navodila, da naj v omenjeno poročilo vključijo omembo vsaj dveh bank, hranilnic in zavarovalnic, zapišejo, kje se le-te v Novi Gorici nahajajo, pojasnijo v bližini katerih drugih ustanov se nahajajo, kaj je tiso po čemer so te finančne ustanove prepoznavne in predstavijo čim več njihovih storitev, ki jih ponujajo.

PREDSTAVITEV REZULTATOV

To poročilo je združitev teorije, ki smo jo obravnavali pri pouku in prakse, ki so jo dijaki pridobili med ogledom bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici. Dijakom sem za pisanje poročila namenila eno šolsko uro sklopa Gospodarske dejavnosti. 156 dijakov obeh oddelkov in srednješolskih programov je omenjena poročila napisalo v 2. polletju v vseh treh šolskih letih (2023/24 - 2025/26).

S takšnim poročilom, ki je drugačen način vpogleda v pridobljeno znanje in izkušnje dijakov, sem želela pridobiti čim več njihovih odgovorov, kako učne vsebine o finančnih institucijah razumejo. Zbrana poročila sem pregledala, odgovore uredila in jih združila v tabeli 3. Analizo slednje sem zapisala v nadaljevanju.

Preglednica 3: Rezultati Poročil finančne učne poti - ogled bank, hranilnic in zavarovalnic

Navedbe	Deleži uspešnosti: – odgovorov		32 % vseh (100 %)		18 % večine (80 %)		17 % pretežnih (70 %)		8 % delnih (55 %)		25 % manj kot polovica (45%)	
	– po spolu		Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški
	86 %	14 %	83 %	17 %	62 %	38 %	100 %	0 %	62 %	38 %		
Imena bank	Najmanj dve		Najmanj dve		Najmanj dve		Najmanj dve		Polovica			
Imena hranilnic	Najmanj dve		Najmanj dve		Polovica		Ni navedbe		Polovica			
Imena zavarovalnic	Najmanj dve		Najmanj dve		Najmanj dve		Ni navedbe		Ni navedbe			
Lokacije v Novi Gorici	Vse navedene		Vse navedene		Vse navedene		Polovica		Ni navedbe			
Prepoznavnost	Po vsemu		Polovica		Ni navedbe		Polovica		Ni navedbe			
Storitve	Najmanj tri		Polovica		Polovica		Ni navedbe		Ni navedbe			

Vir 20: Lasten

1. Poročila z vsemi (100 %) odgovori dijakov

Največ oz. tretjina, tj. 50 (32 %) dijakov je navedla, da se v Novi Gorici nahajajo štiri banke (OTP, NLB, DBS in Intesa Sanpaolo), dve hranilnici (PH in DH) in dve zavarovalnici (Zavarovalnica Triglav in Zavarovalnica Generali). V poročilu so dijaki napisali poleg kratic tudi dolga imena bank, razen za banki OTP in Intesa Sanpaolo (Nova ljubljanska banka in Deželna banka Slovenije) in hranilnic (Primorska hranilnica Vipava in Delavska hranilnica).

Ravno tako so v poročilu napisali, da se v Novi Gorici banka OTP nahaja blizu Mestne občine Nova Gorica, Perle in salona Beauty Point; NLB in Intesa Sanpaolo se nahajata v centru mesta, na Bevkovem trgu, banka DBS se nahaja v nebotičniku, zraven pošte in nasproti knjižnice. Razložili so, da se PH nahaja v nebotičniku, zraven banke DBS, nasproti Mestne občine Nova Gorica in DH je locirana blizu gledališča, Slovenskega narodnega gledališča, nasproti Goriške knjižnice Franceta Bevka. Za Zavarovalnico Triglav so zapisali, da se nahaja poleg pošte in nasproti avtobusne postaje. Zavarovalnico Generali so umestili na Erjavčevo ulico, nasproti nogometnega igrišča in telovadnice.

Ogledane banke, hranilnice in zavarovalnice v Novi Gorici so s strani dijakov v največji meri prepoznavne po tablah, plakatih, oglasnih deskah, letakih, logotipih, zastavah. Za OTP banko

so napisali, da ima nad vhodom tablo svetlo zelene barve z belim napisom ime banke in logotipom, ki je na pol okrogle oblike. Dijaki so opazili, da imajo na oknih nameščene oglasne panoje. Njihova banka ima nameščen tudi bankomat. Poleg vhoda so na drogovih izobešene zastave z napisom in logotipom banke v enakih barvah kot je to na tabli. Pod zastavami, poleg drogov, je prostor namenjen njihovim oglasnim kolesom, saj so v barvah banke. NLB banko so dijaki prepoznali po izobešeni tabli z logotipom na tej poslovalnici. Oboje, napis in logotip, so identificirali po njenih tipičnih oblikah in barvah – polžek v temno modri in beli barvi. Na oknih poslovalnice, so dijaki omenili, da so opazili oglasne plakate. V zgradbo pa nameščen bankomat. Pri banki DBS so zaznali tablo nad vhodom poslovalnice z napisom in logotipom v rjavo-beli-oranžni barvi. V vitrinah pa oglasne plakate in letake. Tudi ta banka ima nameščen bankomat. Hranilnico DH so ločili od druge po napisu in logotipu na tabli, ki sta nameščena nad vhodom poslovalnice. Napis oz. ime hranilnice je bele barve na temno zeleni podlagi. Logotip sta začetnici imena te hranilnice v svetlo zeleni barvi. Dijaki so še zapisali, da ima ta hranilnica nameščen bankomat in na oknih izobešene oglasne panoje in plakate. Za poslovalnico PH so navedli, da so videli tablo, ki visi nad vhodom hranilnice. Na njej je logotip – začetnici imena v beli barvi, nad in pod črkama črta, ki je svetlo pastelne zelene barve na črni podlagi. Ravno tako so dijaki videli na oknih nalepljene oglasne plakate. Tudi za obe zavarovalnici, Triglav in Generali, so dijaki napisali, da so videli izobešeni tabli in zastave. Pri prvi, tabla ni nameščena nad vhodom poslovalnice, ampak pred stavbo na zelenici, kjer so na drogovih opazili zastave. Na tabli in zastavah je napis imena zavarovalnice v črni barvi na beli podlagi, nad njim pa oblika črke G bele barve na rdeči podlagi. Za drugo so dijaki zapisali, da imajo tablo nameščeno na zidu poleg vhoda v zavarovalnico in zastave pozicionirane na zelenici pred njo. Opisali so tudi njen napis (ime zavarovalnice) in logotip (krilati lev, ki stoji ob odprti knjigi) – oba sta bele barve na temno rdeči podlagi.

Vsi ti dijaki so v poročila zapisali, da v Novi Gorici ponujajo prej omenjene finančne institucije sledeče storitve:

- banke: nudijo posojila (kredit), denar posojajo, omogočajo polog in dvig gotovine, varčevanje, menjavo denarja v različne valute, plačevanje položnic, svetovanje svojim strankam (fizičnimi in pravnimi osebami), izdajajo bančne kartice, vodenje bančnih računov, poslovanje s tujino, uporabo aplikacij;
- hranilnice: nudijo hranjenje denarja, dajejo manjša posojila, zaračunajo obresti, varčevanje denarja, plačevanje položnic, osredotočeni so na lokalno skupnost, hranijo zlato;
- zavarovalnice: zavarovanje oseb (za nezgode) v Sloveniji in tujini, hiš, stanovanj, lastnine, avtomobilov, koles pred tveganji (ropi) in nesrečami (požari, poplavi), svetovanje, stranke za zavarovanje plačujejo mesečno ali letno premijo, v zameno jim zavarovalnica ob škodi krije stroške, investiranje sredstev.

Vidim, da je teh 50 dijakov in dijakinj bilo pri pojasnjevanju zelo uspešnih, saj jih je 43 (86 %) dijakinj in sedem (14 %) dijakov celovito odgovorilo na vsa zastavljena vprašanja in podalo popolna pojasnila. To kaže na visoko raven razumevanja opazovanih finančnih institucij in natančno prepoznavanje njihovih lokacij, vizualnih znakov ter storitev v Novi Gorici. Rezultati nakazujejo učinkovito opazovanje, pravilno interpretacijo podatkov in dosledno poročanje brez vsebinskih vrzeli.

2. Poročila z večino (80 %) odgovorov dijakov

Naslednja skupina, manj kot petina, tj. 29 (18 %) dijakov je navedla, tako kot prva skupina, da se v Novi Gorici nahajajo tri banke (OTP, NLB in DBS), dve hranilnici (PH in DH) in dve zavarovalnici (Zavarovalnica Triglav in Zavarovalnica Generali). Tudi ta skupina je v poročilu napisala poleg kratic tudi dolga imena bank in hranilnic.

Za lokacijo banke OTP je ta skupina dijakov omenila, da se nahaja blizu Mestne občine Nova Gorica, hotela in na Kidričevi ulici. Da se NLB nahaja v središču mesta, pri Kulturnem domu na Bevkovem trgu in banka DBS v nebotičniku, zraven zavarovalnice in krožnega križišča. Pojasnili so, da se tudi PH nahaja v nebotičniku, zraven stavbe SKB, nasproti Mestne občine Nova Gorica in DH je locirana na Gregorčičevi ulici, nasproti Slovenskega narodnega gledališča in Goriške knjižnice Franceta Bevka. Za Zavarovalnico Triglav so zapisali, da se nahaja nasproti avtobusne postaje. Zavarovalnico Generali so umestili nasproti nogometnega igrišča.

Glede prepoznavnosti bank, hranilnic in zavarovalnic jih je tudi ta skupina dijakov v največji meri prepoznala po tablah, oglasnih deskah, logotipih in zastavah. Za vseh sedem finančnih institucij so, podobno kot prva skupina dijakov, napisali skoraj vse. S tem, da so jih navedli za polovico manj kot prva skupina dijakov.

Ta skupina dijakov je zapisala polovico manj storitev finančnih institucij v Novi Gorici kot prva skupina.

Ugotavljam, da je v tej skupini med 29 dijaki in dijakinjami 24 (83 %) dijakinj in pet (17 %) dijakov, ki so podali večinoma pravilne, vendar manj obsežne opise finančnih institucij in njihovih značilnosti. V primerjavi z najuspešnejšo skupino so zaznali približno polovico manj prepoznavnih vizualnih elementov in navedli ožji nabor storitev, čeprav so ključne ustanove in njihove lokacije ustrezno opredelili. Rezultati kažejo dobro razumevanje opazovanega okolja, vendar z zmanjšano stopnjo podrobnosti in popolnosti poročanja.

3. Poročila s pretežnimi (70 %) odgovori dijakov

Tretja skupina, skoraj petina, tj. 26 (17 %) dijakov je zapisala že nekoliko manj finančnih institucij in sicer, da se v Novi Gorici nahajata dve banki (OTP in NLB ali DBS), ena hranilnica (PH ali DH) in dve zavarovalnici (Zavarovalnica Triglav in Zavarovalnica Generali). Ravno tako je ta skupina omenila dolga imena bank in hranilnic, a le za tiste, ki jih je v poročilu napisala - razen za banko OTP (Nova ljubljanska banka ali Deželna banka Slovenije) in hranilnico (Primorska hranilnica Vipava ali Delavska hranilnica).

Dijaki so banko OTP umestili ob Mestno občino Nova Gorica na Kidričevi ulici. Banko NLB je po njihovih opisih locirana v mestnem središču, ob Kulturni dom na Bevkov trg. Poslovalnico DBS so dijaki umestili v nebotičnik v bližini krožnega križišča. Navedli so tudi, da se PH nahaja v istem nebotičniku, medtem ko je DH v stavbi SKB nasproti Slovenskega narodnega gledališča knjižnice. Za Zavarovalnico Triglav so zapisali, da stoji nasproti avtobusne postaje. Zavarovalnica Generali pa je po njihovih navedbah umeščena nasproti nogometnega igrišča.

Ogledane banke, hranilnice in zavarovalnice v Novi Gorici s strani teh dijakov sploh niso prepoznavne oz. jih ta skupina dijakov ni zapisala.

Ravno tako je ta skupina dijakov omenila za polovico manj storitev, ki jih finančne institucije v Novi Gorici ponujajo.

Strnem, da je bilo 26 (17 %) dijakov in dijakinj pri pojasnjevanju delno uspešnih, saj je 16 (62 %) dijakinj in 10 (38 %) dijakov podalo pretežne odgovore. Njihovi zapisi kažejo osnovno razumevanje finančnih institucij v Novi Gorici, vendar so navedli manj ustanov, storitev in lokacij kot prva skupina. Rezultati tako nakazujejo delno prepoznavanje storitev institucij, pri čemer je v poročilih vsebina o prepoznavnosti pomanjkljiva.

4. Poročila z delnimi (55 %) odgovori dijakov

Predzadnja skupina, manj kot desetina, tj. 8 % (12) dijakinj je podalo le delne razlage. To pomeni, da so za finančne institucije v Novi Gorici navedle le dve banki in sicer (OTP in NLB ali DBS) in nobene hranilnice niti zavarovalnice. Za dve banki so zapisale dolgi imeni in sicer Nova ljubljanska banka ali Deželna banka Slovenije.

Te dijakinje so OTP banko lokalizirale, tako kot prva skupina, poleg Mestne občine Nova Gorica. NLB banko v center mesta na Bevkov trg in DBS banko poleg krožnega križišča. Ker prej niso omenile ne hranilnic ne zavarovalnic, tudi njihovih lokacij niso mogle navesti.

Banke so prepoznale po tablah, logotipih in izobešenih plakatih. Predstavile so njihove značilne barve in oblike ter kje se na/v bankah nahajajo. Za hranilnice in zavarovalnice v Novi Gorici dijakinje niso napisale ničesar.

Ničesar niso napisale niti glede storitev, ki jih v Novi Gorici banke, hranilnice in zavarovalnice ponujajo.

Povzemam, da je ta skupina 12 (100 %) dijakinj oz. 8 % od vseh, podala le delne razlage. V poročilih so navedle zgolj dve banki (OTP in NLB ali DBS) ter zapisale njuni dolgi imeni. Medtem, ko hranilnic in zavarovalnic ter njihovih storitev niso omenile. Njihovi zapisi kažejo le osnovno prepoznavanje bank po lokaciji in zunanjih znakih, brez širšega razumevanja finančnih institucij.

5. Poročila z manj kot polovico (45 %) odgovorov dijakov

24 (62 %) dijakinj in 15 (38 %) dijakov je, tako kot predzadnja skupina, podalo le delne odgovore. V poročilu so omenili le dve banki - OTP in NLB ali DBS in nobene hranilnice in zavarovalnice. Dolgi imeni bank so zapisali za Novo ljubljansko banko ali Deželno banko Slovenije.

Ta skupina dijakov in dijakinj niso predstavili, kje se banke, hranilnice in zavarovalnice v Novi Gorici nahajajo, zanje niso zapisali niti po čemu so prepoznavne in katere storitve ponujajo.

Zaključuje, da je teh 24 (62 %) dijakinj in 15 (38 %) dijakov podalo le delne odgovore, saj so navedli zgolj dve banki in zapisali njihovi dolgi imeni. O lokacijah, prepoznavnih značilnostih in

storitvah bank, hranilnic in zavarovalnic niso poročali, kar kaže na omejeno razumevanje obravnavane tematike.

8 PRESOJA REZULTATOV ANALIZE DOSEŽKOV V FINANČNI PISMENOSTI (PISA 2012)

Po navedbah Pedagoškega inštituta (2013), mednarodne raziskave PISA vsakokrat organizira OECD. Njen namen je spremljati znanje petnajstletnikov po različnih državah sveta. Preverjanje poteka na tri leta in zajema bralno, matematično ter naravoslovno področje. V vsakem ciklu je ena izmed teh vsebin posebej izpostavljena in predstavlja merjenje glavnega poudarka. Le-ti se skozi leta izmenjujejo in se nato ponovno vračajo v enakem zaporedju. Prva raziskava je bila na mednarodni ravni izvedena leta 2000, Slovenija pa se ji je pridružila nekaj let kasneje. Leta 2012 je naša država poleg osnovnih področij vključila tudi preverjanje finančnega znanja oz. pismenosti mladih. V številnih državah se je namreč okrepila skrb, ali imajo ljudje dovolj znanja za odgovorno ravnanje z denarjem. Na to vplivajo družbene spremembe, staranje prebivalstva in vse bolj zapleteni finančni sistemi. Svetovna finančna kriza je dodatno pokazala, da lahko pomanjkljivo razumevanje financ vodi do škodljivih odločitev. Zaradi tega se finančna pismenost danes obravnava kot pomemben dejavnik stabilnega gospodarstva in dolgoročnega razvoja družbe (Pedagoški inštitut, 2013).

PREDSTAVITEV REZULTATOV

Slovenski petnajstletniki so, po besedah Pedagoškega inštituta (2013), pri preverjanju finančne pismenosti dosegli 485 točk, kar je pod povprečjem (500 točk) držav, vključenih v raziskavo OECD. Po uvrstitvi se je Slovenija znašla približno v sredini sodelujočih držav. Najvišji dosežek (603 točke) so zabeležili dijaki iz Kitajske, zelo dobre rezultate pa so dosegli mladi iz nekaterih evropskih (Belgija, Češka, Poljska idr.) in pacifiških držav (Avstralija in Nova Zelandija). Nekatero državo, med njimi Francija in Italija, so se podobno kot Slovenija uvrstile pod povprečje (Pedagoški inštitut, 2013).

V omenjenem poročilu so še zapisali, da večina (82 %) slovenskih 15-letnih dijakov dosega osnovno raven finančne pismenosti, kjer je ta delež nekoliko manjši kot v povprečju (85 %) OECD. Najvišjo raven finančne pismenosti je v Sloveniji doseglo 6 %, ki je ravno tako malenkostno pod OECD povprečjem (10 %). Ko rezultate primerjamo z dosežki pri matematiki in branju, se pokaže, da slovenski dijaki pri financah dosegajo slabše rezultate, kot bi jih lahko pričakovali glede na njihovo splošno znanje. Za države vključene v to raziskavo velja, da razlike med fanti in dekleti večinoma niso izrazite. Pri finančnih nalogah, kar velja tudi za Slovenijo, ob primerjavi z dosežki pri matematiki in branju, so fantje nekoliko bolj uspešni (Pedagoški inštitut, 2013).

Inštitut za pedagoške vede (IES) iz Združenih držav Amerike na njihovi spletni strani, v okviru PISA 2012, pojasnjuje, da v Sloveniji obstaja razlika pri finančni pismenosti med dijaki in dijakinjami za - 8 točk. To pomeni, da so fantje povprečno nekoliko manj pismeni kot dijakinje. V primerjavi z drugimi državami po svetu ta razlika ni definirana kot statistično pomembna in pomeni, da govorimo o majhnih razlikah. Zato lahko pri slovenskih 15-letnikih ne glede na spol pričakujemo razmeroma enakomerno finančno pismenost (Inštitut za pedagoške vede, 2012).

Raziskava PISA 2012 je pokazala ravno tako, da ima med največ sodelujočimi državami v Sloveniji skoraj devet od 10 petnajstletnikov (90 %) že odprt bančni račun. Le-tega ima med 13 državah OECD odprtega v povprečju 58 % dijakov. Mladi kot glavni vir denarja najpogosteje navajajo darila sorodnikov in prijateljev. Poudarjajo tudi pomen varčevanja za doseganje ciljev.

V sedmih državah OECD bi v povprečju varčevalo 63 % mladih, v Sloveniji pa 57 %. Na drugi strani pa bi se v Sloveniji za izposojlo denarja pri družinskih članih raje odločilo 23 % mladih (Pedagoški inštitut, 2013).

9 REZULTATI

V tem poglavju svoje raziskovalne naloge še enkrat povzamem pridobljene rezultate z anketnim vprašalnikom, poročili in mednarodno raziskavo PISA 2012, ki so naslednji:

- Pri dijakih je tradicionalno razumevanje denarja še vedno prevladujoče. Denar povezujejo s premoženjem, institucijami ali digitalnimi zapisi. To kaže na delno nejasno ali širše razumevanje denarja.
- Denar je pogoj za obstoj in osnovno varnost, ki omogoča preživetje. Z njim lahko zadovoljimo osnovne življenjske potrebe, si kupimo hrano, pijačo in druge osnovne dobrine. Poleg tega so izpostavili še plačevanje, želje in luksuz. Denar so manjkrat omenili kot menjalno sredstvo.
- Izdelke in storitve plačujejo z gotovino ali bančno kartico.
- Sami najpogosteje pri bankah uporabljajo bančne kartice in račun. Z njihove strani je banka razumljena predvsem kot infrastruktura za osebni račun. Ravno tako se poslužujejo bančnih storitev kot so dvig in polog gotovine, pri katerem gre za zelo operativno, vsakodnevno rabo – banka kot dostopna točka do gotovine. Nekaj jih banko koristi kot varno shrambo in prostor za upravljanje osebnih sredstev ter transakcijski račun kot kanal za prihodke. Nekateri že nakupujejo preko spleta, kjer se poslužujejo digitalnega bančništva (aplikacije, Flik).
- Iz odgovorov na anketna vprašanja razberem, da ima večina (86 %) dijakov že sedaj odprt svoj bančni račun na banki ali v hranilnici. Do podobnega rezultata (90 %) so prišli pri mednarodni raziskavi PISA 2012.
- Med dijaki prevladuje pozitivno stališče do bank in hranilnic. Večina jih bankam zaupa, kar kaže na razmeroma visoko stopnjo zaupanja v finančne institucije.
- Velika večina dijakov pričakuje, da bodo imeli ob zaposlitvi odprt bančni račun. Iz tega razberem, da se zavedajo pomena finančne vključenosti.
- Dijaki najpogosteje plačujejo s fizičnimi bančnimi karticami, sledi njihova raba mobilnih aplikacij bank ali hranilnic, najmanj uporabljajo gotovino.
- Nakupovanje prek interneta je med dijaki prav tako precej razširjeno.
- Večina (76 %) dijakov je v anketnem vprašalniku odgovorilo, da denar varčuje, saj ga dajejo h kraju ali hranijo na bančnih karticah. Do podobnega rezultata so prišli v mednarodni raziskavi PISA 2012, ko je 60 % mladih navedlo, da varčuje.
- Podobno velja za načrtovanje stroškov, saj večina dijakov pred nakupom razmisli in svoje izdatke načrtuje.

- Pri vodenju evidenc o porabi denarja dijaki po večini ne vodijo seznamov ali zapiskov o svojih izdatkih.
- Dijaki se opisujejo kot previdne pri zapravljanju denarja.
- Pomembno vlogo pri finančnem ravnanju imajo tudi starši, saj nekateri dijaki navajajo, da jih učijo, kako ravnati z denarjem.
- Iz anketnega vprašalnika in poročil je razvidno, da dijaki v Sloveniji najbolj poznajo banke OTP, NLB in Nova KBM. Manj pa Addiko Bank, Intesa Sanpaolo Bank, SKB banko, Deželno banko Slovenije, Gorenjsko banko, UniCredit Banko Slovenija in Sparkasse.
- Tako v anketnem vprašalniku kot tudi v poročilih so omenili Delavsko hranilnico in Primorsko hranilnico Vipava.
- Dijaki poznajo, kot sem prebrala v vprašalnikih in poročilih, da na zavarovalniškem trgu v Sloveniji delujejo Zavarovalnica Triglav, Zavarovalnica Sava, Zavarovalnica Generali in Zavarovalnica Grawe.
- Za prej omenjene prve tri banke, dve hranilnici in zavarovalnici, dijaki niso znali navesti točnih naslovov, kje se te finančne institucije v Novi Gorici nahajajo, ampak predvsem orientacijske točke.
- Banke in hranilnice dijaki dojemajo kot vir zunanjega financiranja, saj so navedli, da ponujajo kredite in posojila. Iz anketnih vprašalnikov in poročil sem prebrala, da relativno veliko dijakov razume praktične funkcije bank in hranilnic, saj med njihove storitve uvrščajo tudi hranjenje in varovanje denarja ter dvig, polog in osnovne transakcije. Nekateri imajo pri njih odprte bančne račune in uporabljajo kartice. Na eni strani jih le majhen delež omenja investicije, finančne trge, vlogo v gospodarstvu in obrestne mere kot sistemski mehanizem. Na drugi strani pa manjšina dijakov zamenjuje storitve bank in zavarovalnic, kar kaže na pojmovno nejasnost med finančnimi institucijami. Med storitve zavarovalnic dijaki umeščajo zavarovanje oseb in premoženja ter izplačilo odškodnine ob škodnem dogodku.
- Večina njih ali njihovih družinskih članov ima sklenjeno zavarovanje pri eni izmed zavarovalnic.
- Njihove izkušnje kažejo, da so nekateri od zavarovalnic že prejeli povrnjene stroške zaradi poplav, požarov, vlomov ali nesreč.
- V bodoče bo večina dijakov zavarovala sebe pred tovrstnimi dogodki in ostalo premoženje.
- Polovica dijakov meni, da se lahko zavarovanje sklene preko spleta in mobilnih aplikacij.

- Večina si zna predstavljati, kaj je to učna šolska pot. Pojasnili so, da gre za proces učenja in pridobivanje znanja glede na zastavljen načrt in cilje. Je strategija učenja, ki je vodena in označena v naravi ali prostoru s specifičnimi vsebinami ali primeri.
- Več kot polovica dijakov si želi finančno učno šolsko pot obiskati in jo spoznati.
- Glede lastne finančne pismenosti se tretjina dijakov smatra za finančno pismene, saj varčujejo, poznajo denar, se o njem učijo ali ga vlagajo (vključno s tveganji). Drugi, manj kot petina jih meni, da imajo glede finančnih vsebin znanje omejeno. Tretji kombinirajo varčevanje in občasno tveganje. Za slednje velja, da denar impulzivno porabljajo. Nekateri pa so zapisali, da se identificirajo kot finančno nepismeni ali zelo previdni, brez tveganj.

10 ZAKLJUČEK

Finančna pismenost je pomembna. Ta vrsta pismenosti pozitivno vpliva na naše dobro počutje, samozavest in življenjske odločitve. S finančno pismenostjo iščemo specifične informacije. Če smo finančno pismeni, si lahko omogočimo oz. ustvarimo boljše življenje. Finančno pismenost urimo, ker si to želimo ali ker to potrebujemo. Finančno se opismenjujemo iz različnih razlogov.

Spodbujanje učenja finančne pismenosti je pomembna naloga tako staršev kot učiteljev. Mladi, ki niso del domačega okolja, v katerem se ne pogovarjajo o financah, bodo težje razumeli in obvladovali svoje finance v odrasli dobi. Tisti, ki so boljši v finančni pismenosti imajo večinoma tudi boljši učni uspeh. Ne glede na spol.

Namreč, raven finančnega znanja med ženskami je po svetu še vedno nezadostna. Pri prebiranju literature Haag in Brahm (2025) sem prebrala, da je to zaradi razlik v sodelovanju pri finančnih odločitvah in pri splošni kakovosti življenja, pri čemer so moški v vseh starostnih obdobjih in različnih delih sveta praviloma v prednosti. Ta razkorak je še posebej izrazit v gospodarsko razvitejših okoljih. Gre za vpliv socializacije, stopnje samozaupanja posameznikov in njihove usposobljenosti za uporabo digitalnih tehnologij. Raziskave iz bolj razvitih in raziskovalno dejavnih območij, kot sta Zahodna Evropa in Severna Amerika, večinoma kažejo na izrazitejšo razliko med spoloma v korist moških (skoraj 80 %). V drugih delih sveta, na primer v Afriki, Aziji in Južni Ameriki, pa so te razlike praviloma manjše in pogosto niso statistično značilne. Enako velja, po izvedenih mednarodnih raziskavah PISA 2018 in 2022 v katerih Slovenija ni sodelovala, da v povprečju za razlike med dekletimi in fanti iz držav OECD (Češka, Poljska, Španija itd.) pri dosežkih finančne pismenosti ni bilo diferenc med spoloma (OECD, 2024, str. 72).

Obravnavanje učnih vsebin na različne načine in z različnimi metodami o bankah, hranilnicah in zavarovalnicah ter pri tem preverjanje osvojenega znanja in pridobljenih veščin je le nekaj izmed pokazateljev v srednji šoli, s katerimi lahko merimo, koliko so mladi pri finančni pismenosti uspešni.

Na splošno rezultati kažejo, da so dijaki in dijakinje dobro vključeni v sodobne finančne tokove in da poleg tradicionalnih oblik plačevanja vse pogosteje uporabljajo tudi digitalne načine poslovanja. Pri tem porabe svojega denarja sistematično ne spremljajo in z njim ravna jo razmeroma odgovorno. V praksi dobro poznajo banke, manj zavarovalnice in najmanj hranilnice. Z njihove strani so zavarovalnice konceptualno bolj razumljene kot hranilnice, vendar manj sistemsko kot banke. Pri najbolj prepoznavnih finančnih institucijah gre za oligopolno percepcijo trga, saj tvorijo mentalni »tržni okvir« in pri tem oboji – dijaki in dijakinje ne razlikuje pravno-organizacijskih oblik. Menim, da gre za njihovo funkcionalno znanje in še ne za ekonomsko poglobljeno razumevanje. Opažam, da pri njih obstaja zmeda med finančnimi institucijami, saj velik delež njih banke razume kot hranilnice, le-te navajajo tudi kot zavarovalnice. Gre za pojmovno zmedo, ki je izrazita.

Srečala pa sem tudi že dijake in dijakinje, ki so že pred vpisom v srednjo šolo bili bolj finančno pismeni in se za to zanimali, raziskovali izven domačega okolja, posegali so celo po informacijah, ki so bile objavljene na spletnih straneh z zahtevnejšim besediščem in finančnimi

vsebinami. Opažam, da ti dijaki in dijakinje radi in lažje sodelujejo pri mojih učnih urah, ko pri pouku obravnavamo finančne vsebine.

Rezultati mednarodne raziskave PISA 2012 nakazujejo malenkostne razlike v finančni pismenosti v korist 15-letnih deklet. Rezultati anketnih vprašanj kažejo nekoliko večjo, saj približno 60 % dijakinj meni, da je finančno zelo pismenih, upravlja svoj transakcijski račun in ima bančno kartico. In iz rezultatov poročil vidimo, da približno 80 % dijakinj pozna finančne institucije v Novi Gorici, natančno prepozna njihove lokacije in vizualne znake ter storitve.

V času mojega raziskovanja so se pojavila nova razmišljanja in ideje za nadaljnje raziskovanje. Zanima me namreč, kje se nahaja vir denarja mladih za njihovo varčevanje. Kako tesno so povezani domače okolje in denar ter denar in prijatelji oz. sošolci. Ali si mladi denar izposojajo, do katerih višin in od koga. Ali so mladi iz miljejev vezanih na finančne vsebine res uspešnejši v šoli? V kolikšni meri so starši odgovorni za otrokov razvoj finančne pismenosti in kasneje za razvoj finančnih navad v odrasli dobi? Zanima me, ali v najstniških letih zanimanje za finance narašča in zakaj jih to zanima? Ali lahko učitelji s področja ekonomije vplivamo na izboljšanje finančne pismenosti pri mladih? Katere učne oblike in metode učitelji lahko še uporabimo, da mladim približamo razumevanje finančne pismenosti?

Učitelji se moramo zavedati, da osvajanje finančne pismenosti včasih ni lahko, pa tudi zanimivo ni vedno. Mladi nas opazujejo na vsakem koraku in smo jim zgled. To pomeni, da se moram kot učiteljica vedno truditi, da jim finančne vsebine približam in jih za tovrstno učenje spodbujam. Vesela sem, ko jih vidim in slišim, ko me o teh vsebinah pri pouku sprašujejo z zanimanjem.

Pri pouku imamo učitelji strokovnih predmetov, tj. sklopov in modulov, veliko možnosti, kako približati in izboljšati finančno pismenost dijakov in dijakinj. Sama se poslužujem različnih metod, kot so: verbalna (razlaga, pogovor, razprava), demonstracijska (prikaz, fotografija, video), dokumentacijska (besedila, zemljevidi, fotografije) ali operacijska (delo na projektu, fotografiranje, opazovanje). Ravno tako izvajam učne oblike, bodisi frontalno bodisi individualno ali pa so dijaki v dvojicah ali skupinah. Večino časa pouk izvajam v učilnicah, ob lepem vremenu v učilnici na prostem ali pa gremo peš na mini ekskurzijo v okolico šole.

Na finančni šolski učni poti v Novi Gorici pri ogledu bank, hranilnic in zavarovalnic so dijaki in dijakinje spoznali skoraj vse finančne institucije, ki se v kraju njihovega izobraževanja nahajajo, v bližini katerih drugih stavb se nahajajo, da se oglašujejo z različnimi pripomočki in s tem privabljajo svoje stranke oz. komitente za koriščenje njihovih storitev, tako bančnih kot storitev hranilnic in zavarovalnic.

Iz tega lahko ponovno razberemo, da mladi vedo, kako zelo pomembna je finančna pismenost. Saj jim bo le-ta pomagala pri boljših finančnih vsakodnevnih in življenjskih odločitvah v obdobju mladostništva kot tudi v odrasli dobi. Nekateri bodo morda te vsebine vzljubili in se pri kateri izmed omenjenih institucij tudi zaposlili.

Finančna pismenost je torej izjemno pomembna tako za mlade kot za odrasle. Ob finančni učinkovitosti smo finančno vključeni in dejavni v vsakdanjem življenju. S tem doživljamo

pomembne odločitve vezane na denar kot manj stresne in se nanje lažje in hitreje odzivamo. Zato lahko sklenem in zaključim, da govorimo o finančno samozavestnih ljudeh in družbi.

11 VIRI IN LITERATURA

1. Addiko Bank. (2025). Zemljevid poslovalnic in bankomatov. Pridobljeno s <https://www.addiko.si/zemljevid-poslovalnic-bankomatov/>
2. Agencija za zavarovalni nadzor. (2025). Seznam zavarovalnih subjektov z legendo zavarovalnih vrst. Pridobljeno s <https://www.a-zn.si/zavarovalnice-pokojninske-druzbe/register-subjektov-nadzora/>
3. Agencija za zavarovalni nadzor. (2025). Ustanovitev in pravni položaj. Pridobljeno s <https://www.a-zn.si/o-agenciji/naloge-in-cilji/ustanovitev-pravni-polozaj/>
4. Agencija za zavarovalni nadzor. (2025). Vrste zavarovanj. Pridobljeno s <https://www.a-zn.si/potrosniki/zavarovanja/vrste-zavarovanj/>
5. Agencija za zavarovalni nadzor. (2025). Zakonodaja in smernice. Pridobljeno s <https://www.a-zn.si/zakonodaja-in-smernice/>
6. Allen N. Berger, Philip Molyneux in John O. S. Wilson. (2025). The Oxford Handbook of Banking, 4. izdaja. Levine, R. (2025). Banks and Long-Run Economic Prosperity, 76-112. Oxford University Press, Velika Britanija.
7. Banka Slovenije (2026). Finančno opismenjevanje. Pridobljeno s <https://www.bsi.si/sl>
8. Banka Slovenije (2026). Zgodba o evru. Pridobljeno s <https://www.bsi.si/sl/gotovina/zgodba-o-evru>
9. Banka Slovenije (2025). Naloge Banke Slovenije. Pridobljeno s <https://www.bsi.si/sl/o-nas/naloge-banke-slovenije>
10. Banka Slovenije (2024). Mladi mojstri financ. Pridobljeno s https://www.youtube.com/playlist?list=PLwgXN70wZbFz2nP6gmHCQv4vng_49ZKMi
11. Bansal, S. (2020). Meaning, Concept and Significance of Banks. *International Journal of Recent Advances in Multidisciplinary Topics, Volume 1, Issue 2*. Teerthanker Mahaveer University, Indija. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/profile/Sruti-Bansal/publication/350074710_Meaning_Concepts_and_Significance_of_Banks/links/604fa206458515e8344a4e5c/Meaning-Concepts-and-Significance-of-Banks.pdf
12. Barone, A. (2025). How Banking Works, Types of Banks, and How To Choose the Best Bank for You. Investopedia, Liberty Street, New York, ZDA. Pridobljeno s <https://www.investopedia.com/terms/b/bank.asp>
13. Beattie, A. (2025). Tracing the Evolution of Insurance: From Ancient Babylon to Modern Day. Pridobljeno s <https://www.investopedia.com/articles/08/history-of-insurance.asp>
14. Bilotta, N. in Botti, F. (2018). Libra and the Others: The Future of Digital Money. <https://www.jstor.org/stable/resrep19691?seq=1>
15. Carlin, W. in Soskice, D. (2014). Macroeconomics: Institutions, Instability, and the Financial System. Oxford University Press, Združeno kraljestvo
16. Clark, G. (2018). Europe, 1450 to 1789: Encyclopedia of the Early Modern World. Pridobljeno s <https://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/economics-business-and-labor/businesses-and-occupations/insurance>
17. Coverstack (2022). Historic Presence of Insurance Across the World. Pridobljeno s <https://www.linkedin.com/pulse/historic-presence-insurance-across-world-coverstack/?trackingId=UhTi%2FBOJQ%2BOMYnYcDLepBQ%3D%3D>
18. Čarman, J. D. (2024). Izzivi pri delu zavarovalnih zastopnikov (diplomsko delo). Fakulteta za organizacijske vede, Univerza v Mariboru. Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=178847&lang=slv>

19. Delavska hranilnica. (2025). Poslovalnice in bankomati DH. Pridobljeno s <https://www.dh.si/poti-do-banke/poslovalnice-in-bankomati/>
20. Deželna banka Slovenije. (2025). Fizične poslovalnice in bankomati. Pridobljeno s <https://www.dbs.si/osebne-finance/kontakt/fizicne-poslovalnice-in-bankomati>
21. European Central Bank (2026a). Explainers. Pridobljeno s <https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/html/index.en.html>
22. European Central Bank (2026b). What the European Central Bank does and what it means for you. Pridobljeno s <https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me-more/html/anniversary.en.html>
23. European Central Bank (2015). What is a central bank? Pridobljeno s <https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.en.html>
24. Ferlin, Š. (2023). Anketa: So mladi finančno pismeni? Republika Slovenije, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Urad RS za mladino, Ljubljana. Pridobljeno s <https://www.mlad.si/anketa-smo-mladi-financno-pismeni/>
25. Garg, N. in Singh, S. (2017). Financial literacy among youth. Haryana School of Business, Guru Jambheshwar University of Science and Technology, Hisar, India. Pridobljeno s https://web.archive.org/web/20200306065602id_/https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSE-11-2016-0303/full/pdf?title=financial-literacy-among-youth
26. Generali zavarovalnica d.d. (2025). Seznam poslovalnic. Pridobljeno s <https://www.generalis.si/poslovalnice>
27. Grawe zavarovalnica d.d. (2022). Zemljevid GRAWE poslovalnic, pisarn in pogodbenih partnerjev. Pridobljeno s <https://www.grawe.si/prodajna-mesta/#c39934>
28. Haag, L. in Brahm, T. (2025). The Gender Gap in Economic and Financial Literacy: A Review and Research Agenda. *Volume 49, Issue 2*. International Journal of Consumer Studies, Nemčija. Pridobljeno s <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ijcs.70031>
29. Hartill, R. (2025). What Is Retail Banking? Pridobljeno s <https://www.fool.com/terms/r/retail-banking/>
30. Intesa SanPaolo banka. (2025). Poiščite najbližji bankomat ali poslovalnico. Pridobljeno s <https://www.intesasanpaolobank.si/prebivalstvo/poiscite-nas-poslovalnice-in-bankomati.html>
31. Investopedia (2025). About us. Pridobljeno s <https://www.investopedia.com/about-us-5093223>
32. Inštitut za pedagoške vede. (2012). Finančna pismenost: spol. Pridobljeno s https://nces.ed.gov/surveys/pisa/pisa2012/pisa2012highlights_12c.asp
33. Ismaylova, N. Ch. (2020). Internet banking adoption in Azerbaijan: Factors influenced consumers. *Journal of Internet Banking and Commerce*. *Journal of Internet Banking and Commerce, October 2020, Vol. 25, no. 5*. State University of Economics (UNEC) The Republic of Azerbaijan, Baku. Pridobljeno s https://www.researchgate.net/publication/348390697_Journal_of_Internet_Banking_and_Commerce_An_open_access
34. Javrh, P., Kompare Jampani, T. in Možina, E. (2024). Strokovne smernice za pripravo javnoveljavnih programov finančne pismenosti za odrasle. Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s https://financno.pismeni.si/wp-content/uploads/2024/07/FPO_-Strokovne-smernice.pdf

35. Javrh, P., Kompare Jampani, T., Možina, E., Plaznik, J. in Premk, D. (2022). Poročilo o analizi stanja in potreb po finančni pismenosti odraslih v Sloveniji. Ljubljana: Andragoški center Slovenije. Pridobljeno s <https://financno.pismen.si/wp-content/uploads/2023/11/Analiza-FPO-koncnajul23EUbar.docx.pdf>
36. Kadoya, Y. in Khan, M. S. R. (2020). Financial Literacy in Japan: New Evidence Using Financial Knowledge, Behavior and Attitude. Department of Economics, Hiroshima University, 1-2-1 Kagamiyama, Higashi Hiroshima, Hiroshima 739-8525, Japonska. Pridobljeno s <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/9/3683>
37. Kagan, J. (2025). Business Banking: Definition, Key Services, and How It Works . Investopedia. Pridobljeno s <https://www.investopedia.com/terms/b/business-banking.asp>
38. Katalog znanja za srednje poklicno izobraževanje Administrator (2020). Center RS za poklicno izobraževanje. Pridobljeno s https://cpi.si/wpcontent/uploads/2020/08/SPI_Administrator_KZ_Temelji_gospodars-tva.pdf
39. Katalog znanja za srednje strokovno izobraževanje Ekonomski tehnik (2020). Center RS za poklicno izobraževanje. Pridobljeno s https://cpi.si/wpcontent/uploads/2020/08/SSI_Ekonomski_tehnik_KZ_Sodobno_gospod-arstvo.pdf
40. Katalog znanja za srednje poklicno izobraževanje Trgovec (2020). Center RS za poklicno izobraževanje. Pridobljeno s https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/08/SPI_Trgovec_KZ_Temelji_gospodarstva.pdf
41. Lebar, I. (2024). Lovska učna pot v slomih za učence tretjega razreda osnovne šole (magistrsko delo). Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=182311&lang=slv>
42. Logue, A. (2026). How different types of banks operate in the financial system. Britannica Money. Pridobljeno s <https://www.britannica.com/money/types-of-banks>
43. Mancone, S., Tosti, B., Corrado, S., Spica, G., Zanon, A. in Diotaiuti, P. (2024). Youth, money, and behavior: the impact of financial literacy programs. *Front. Educ.*, 24 October 2024, Sec. Leadership in Education, Volume 9 – 2024. Frontiers Media S.A., Department of Human Sciences, Society and Health, University of Cassino and Southern Lazio, Cassino, Lazio, Italy. Pridobljeno s <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/educ.2024.1397060/full>
44. Mark, J. J. (2021). Code of Hammurabi. Pridobljeno s https://www.Worldhistory.org/Code_of_Hammurabi/
45. Ministrstvo za finance RS, Direktorat za finančni sistem, Sektor za bančništvo (2026). Bančništvo. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/bancnistvo/>
46. Ministrstvo za finance RS (2021). Zakon o bančništvu. Pridobljeno s <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8319>
47. Ministrstvo za finance RS (2016). Zakon o zavarovalništvu. Pridobljeno s <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO6183>
48. Morris, G. D. (2018). A Brief History of Marine Insurance. Pridobljeno s <https://riskandinsurance.com/brief-history-marine-insurance>
49. Nabizadeh, A. H., Leal, J. P., Rafsanjani, H. N. in Shah, R. R. (2020). Learning Path Personalization And Recommendation Methods: A Survey of the state-of-the-art. *Expert Systems With Applications*, 159, 113596. Pridobljeno s

- <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0957417420304206?via%3Dihub>
50. Nevřelová, M. in Ruřicková, J. (2019). Educational Potential of Educational Trails in Terms of Their Using in the Pedagogical Process (Outdoor Learning). *European Journal of Contemporary Education*. V8 řt. 3, p550-561. Pridobljeno s <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1228748.pdf>
 51. Nova Ljubljanska banka. (2025). Poslovalnice. Pridobljeno s <https://www.nlb.si/poslovalnice-in-bankomati?type=branch&view=map>
 52. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). Insurance. Pridobljeno s <https://www.oecd.org/en/topics/insurance.html>
 53. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2024). Publication: PISA 2022 Results, How Financially Smart Are Students? Volume IV. Pridobljeno s https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/06/pisa-2022-results-volume-iv_125a58b3/5a849c2a-en.pdf
 54. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023). Leveraging technology in insurance to enhance risk assessment and policyholder risk reduction. Pridobljeno s https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/12/leveraging-technology-in-insurance-to-enhance-risk-assessment-and-policyholder-risk-reduction_4844de05/2f5c18ac-en.pdf
 55. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2017). Enhancing the Role of Insurance in Cyber Risk Management. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2017/12/enhancing-the-role-of-insurance-in-cyber-risk-management_g1g82a47/9789264282148-en.pdf
 56. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2014). PISA 2012 results: students and money. vol. 6, Financial literacy skills for the 21st century / [prepared by] OECD. Pridobljeno s https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2014/07/pisa-2012-results-students-and-money-volume-vi_g1g3b027/9789264208094-en.pdf
 57. OTP banka. (2025). Poslovalnice in bankomati. Pridobljeno s <https://www.otpbanka.si/poslovalnice-in-bankomati>
 58. Oxford Reference. (2026). Commercial bank. Pridobljeno s <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780198789741.001.0001/acref-9780198789741-e-694>
 59. Pedagoški inřtitut. (2013). OECD PISA 2012: matematični, bralni in naravoslovni doseęki slovenskih uęencev: program mednarodne primerjave doseękov uęencev 2012: nacionalno poroęilo. Pridobljeno s <https://www.pei.si/wp-content/uploads/2018/12/PISA-2012-Povzetek-rezultatov-SLO.pdf>
 60. Primorska hranilnica. (2025). Poslovne enote in bankomati. Pridobljeno s <https://phv.si/lokacije/>
 61. Ravnik, N., (2008). Razlike med banko in hranilnico (diplomsko delo). Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Pridobljeno s http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/ravnik3505.pdf
 62. Sarreal, R. (2025). What Is a Commercial Bank? NerdWallet. Pridobljeno s <https://www.nerdwallet.com/banking/learn/commercial-bank>

63. Savanović, G. (2020). Finančna pismenost mladih v Sloveniji (diplomsko delo). Fakulteta za organizacijske vede, Univerza v Mariboru, Maribor. Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=147300&lang=slv>
64. Sirnik, M., Vršič, V., Simčič, I., Lovšin Kozina, F., Štrubelj, P., Angelov Troha, K., Kokalj, T., Petric, D., Vreš, S. in Pustavrh, S. (2022). Razvijamo finančno pismenost: Opredelitev finančne pismenosti s primeri dejavnosti. Ljubljana. Pridobljeno s https://www.zrss.si/pdf/Razvijamo_financno_pismenost.pdf
65. Smrke, S. (2024). Vzpostavitev učne kmetije v kontekstu izvedbe vsebin o prehrani na razredni stopnji osnovne šole (magistrsko delo). Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=180187&lang=slv>
66. The Free Dictionary by Farlex (2025). Insurance Company. Pridobljeno s <https://financial-dictionary.thefreedictionary.com/insurance+company>
67. Turk, I. (2013). Pojmovnik. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. Pridobljeno s <https://www.zvezarfr.si/pripomocki/slovar/pojem/investicijska-banka>
68. Uradni list (1991). Zakon o bankah in hranilnicah. Pridobljeno s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1991-01-0018/zakon-o-bankah-in-hranilnicah>
69. Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d.d. (2025). Poslovalnice. Pridobljeno s <https://www.vzajemna.si/poslovalnice>
70. Zavarovalnica Sava, zavarovalna družba, d.d. (2023). Lokacije. Pridobljeno s https://www.zav-sava.si/kontakti-in-lokacije/lokacije/?_gl=1*j39jjg*_up*MQ..*_ga*OTY1OTc1Njg3LjE3NTI2OTc0Mjc.*_ga_CHSZ4L5Q75*czE3NTI2OTc0MjckbzEkZzAkdDE3NTI2OTc0MjckajYwJGwwJGgw
71. Zavarovalnica Triglav d.d. (2025). Želim poiskati poslovalnico. Pridobljeno s <https://www.triglav.si/uporabno/poslovalnice>
72. Združenje bank Slovenije (2025a). ABC bančnih izrazov. Banka. <https://www.zbs-giz.si/abc-bancnih-izrazov/#tab|1>
73. Združenje bank Slovenije (2025b). ABC bančnih izrazov. Hranilnica. <https://www.zbs-giz.si/abc-bancnih-izrazov/#tab|8>
74. Združenje bank Slovenije (2025c). ABC bančnih izrazov. Komercialna banka. <https://www.zbs-giz.si/abc-bancnih-izrazov/#tab|11>
75. Združenje bank Slovenije (2025d). O Združenju bank Slovenije. Pridobljeno s <https://www.zbs-giz.si/zbs/>
76. Združenje bank Slovenije (2023). Evropski denarni kviz, nacionalno tekmovanje 2023. Pridobljeno s <https://www.zbs-giz.si/evropski-denarni-kviz-nacionalno-tekmovanje-2023/>
77. Združenje bank Slovenije (2022). Evropski teden denarja 2022. Pridobljeno s <https://www.zbs-giz.si/evropski-teden-denarja-2022/>
78. Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša (2025). Slovar slovenskega knjižnega jezika. Učna pot. Pridobljeno s <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=131&View=1&Query=u%C4%8Dna+pot>
79. Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša (2025). Slovar slovenskega knjižnega jezika. Zavarovalnica. Pridobljeno s <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=zavarovalnica>
80. Žagar, P. (2025a). Finančna pismenost v Sloveniji – grozljivo stanje! Pridobljeno s <https://petrazagar.com/financna-pismenost-v-sloveniji-grozljivo-stanje/>

81. Žagar, L. (2025b). Sodelovalno učenje pri pouku družbe na primeru učne poti po mestu Žalec (magistrsko delo). Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru. Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=190270&lang=slv>
82. Žnidarič, B. (2004). Zavarovalništvo in varnost: zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi. Ljubljana: FDV in Slovensko zavarovalno združenje.
83. Quinn, C. (2025). Learning paths: pave the way to success. Pridobljeno s <https://www.ispring.com/knowledge-hub/learning-paths>

Poročilo dijaka št. 1 z odlično (5) oceno

**POROČILO finančne učne poti –
ogled bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici**

Moje ime je [ime] in sem št. [št.] v [razred] razreda. V okviru finančne učne poti sem se udeležil ogleda bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici. Ogled je bil zelo zanimiv in informativen. Na ogledu sem se seznanil s poslovanjem različnih finančnih institucij. V bankah sem videl, kako delujejo različni oddelki, kot so oddelki za poslovanje s fizičnimi in pravnimi osebam, oddelki za kreditiranje in oddelki za upravljanje denarnih sredstev. V hranilnicah sem se seznanil s različnimi vrstami hranilnic, kot so običajne hranilnice, hranilnice s splošno namenjenimi sredstvi in hranilnice s specialnimi namenjenimi sredstvi. V zavarovalnicah sem se seznanil s različnimi vrstami zavarovanj, kot so življenjska zavarovanja, zdravstvena zavarovanja in zavarovanja za slučaj nezgod. Ogled je bil zelo zanimiv in informativen. Na ogledu sem se seznanil s poslovanjem različnih finančnih institucij. V bankah sem videl, kako delujejo različni oddelki, kot so oddelki za poslovanje s fizičnimi in pravnimi osebam, oddelki za kreditiranje in oddelki za upravljanje denarnih sredstev. V hranilnicah sem se seznanil s različnimi vrstami hranilnic, kot so običajne hranilnice, hranilnice s splošno namenjenimi sredstvi in hranilnice s specialnimi namenjenimi sredstvi. V zavarovalnicah sem se seznanil s različnimi vrstami zavarovanj, kot so življenjska zavarovanja, zdravstvena zavarovanja in zavarovanja za slučaj nezgod.

Ime Priimek: _____
Razred: 5. letnik

NAVODILO:
Pred vami je naloga, da napišete poročilo. V njem predstavite:
- kdaj (datum) ste finančno učno pot obiskali,
- katere učilnice so bile z vami,
- banke, hranilnice in zavarovalnice (imena) ste videli,
- kje se le-to nahajajo, v bližini katerih drugih ustanov,
- kaj je bilo tisto, da ste jih prepoznali in
- vse storitve, ki jih opravljajo.

To je ločilo delo za oceno, ko združite teorijo (kar ste se učili pri pouku) in prakso (kar ste spoznali na finančni učni poti v Novi Gorici). Poročilo pišete le pri pouku na današnji dan, [datum], ki ga tudi oddate.

Ocena: 5

[Diagram: A hand-drawn diagram showing a central point with lines radiating outwards, possibly representing a financial institution or a network of services.]

Ime Priimek: _____
Razred: 5. letnik

NAVODILO:
Pred vami je naloga, da napišete poročilo. V njem predstavite:
- kdaj (datum) ste finančno učno pot obiskali,
- katere učilnice so bile z vami,
- banke, hranilnice in zavarovalnice (imena) ste videli,
- kje se le-to nahajajo, v bližini katerih drugih ustanov,
- kaj je bilo tisto, da ste jih prepoznali in
- vse storitve, ki jih opravljajo.

To je ločilo delo za oceno, ko združite teorijo (kar ste se učili pri pouku) in prakso (kar ste spoznali na finančni učni poti v Novi Gorici). Poročilo pišete le pri pouku na današnji dan, [datum], ki ga tudi oddate.

Ocena: 5

Poročilo dijaka št. 2 s prav dobro (4) oceno

**POROČILO finančne učne poti –
ogled bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici**

Moje ime je [ime] in sem št. [št.] v [razred] razreda. V okviru finančne učne poti sem se udeležil ogleda bank, hranilnic in zavarovalnic v Novi Gorici. Ogled je bil zelo zanimiv in informativen. Na ogledu sem se seznanil s poslovanjem različnih finančnih institucij. V bankah sem videl, kako delujejo različni oddelki, kot so oddelki za poslovanje s fizičnimi in pravnimi osebam, oddelki za kreditiranje in oddelki za upravljanje denarnih sredstev. V hranilnicah sem se seznanil s različnimi vrstami hranilnic, kot so običajne hranilnice, hranilnice s splošno namenjenimi sredstvi in hranilnice s specialnimi namenjenimi sredstvi. V zavarovalnicah sem se seznanil s različnimi vrstami zavarovanj, kot so življenjska zavarovanja, zdravstvena zavarovanja in zavarovanja za slučaj nezgod.

Ime Priimek: _____
Razred: 5. letnik

NAVODILO:
Pred vami je naloga, da napišete poročilo. V njem predstavite:
- kdaj (datum) ste finančno učno pot obiskali,
- katere učilnice so bile z vami,
- banke, hranilnice in zavarovalnice (imena) ste videli,
- kje se le-to nahajajo, v bližini katerih drugih ustanov,
- kaj je bilo tisto, da ste jih prepoznali in
- vse storitve, ki jih opravljajo.

To je ločilo delo za oceno, ko združite teorijo (kar ste se učili pri pouku) in prakso (kar ste spoznali na finančni učni poti v Novi Gorici). Poročilo pišete le pri pouku na današnji dan, [datum], ki ga tudi oddate.

Ocena: 4

[Diagram: A hand-drawn diagram showing a central point with lines radiating outwards, similar to the first student's diagram.]

Ime Priimek: _____
Razred: 5. letnik

NAVODILO:
Pred vami je naloga, da napišete poročilo. V njem predstavite:
- kdaj (datum) ste finančno učno pot obiskali,
- katere učilnice so bile z vami,
- banke, hranilnice in zavarovalnice (imena) ste videli,
- kje se le-to nahajajo, v bližini katerih drugih ustanov,
- kaj je bilo tisto, da ste jih prepoznali in
- vse storitve, ki jih opravljajo.

To je ločilo delo za oceno, ko združite teorijo (kar ste se učili pri pouku) in prakso (kar ste spoznali na finančni učni poti v Novi Gorici). Poročilo pišete le pri pouku na današnji dan, [datum], ki ga tudi oddate.

Ocena: 4

Poročilo dijaka št. 3 z dobro (3) oceno

